TARTARIN tN ALPI

APARIŢIA LA RIGI-KULM. CINE?

Ce se vorbeşte la o masă de şase sule taci- muri. Orez şi prune uscate. Un bal improvizat. Necunoscutul se iscăleşte in registrul hotelului. P.C.A.

Iti 10 august 1880, la ora

miraculoasă a acelui asfinţit de soare peste Alpi, atît de proslăvit de gliidurus Joanne şi Baedeker, o negură de un galben închis, amestecată cu o viforniţă de zăpadă în vîrtejuri albe, învăluia piscul Rigi *(Regina montium),* şi acel hotel uriaş,

minunat la vedere în peisajul sterp al culmilor, acel Rigi-Kulm sclipind de geamlicuri ca un observator, masiv cît o citadelă, unde vine să-şi dea ifose o zi şi o noapte liota de turişti adoratori ai soarelui.

în aşteptarea celui de-al

doilea semnal pentru masa de
seară, călătorii nemăsuratului şi
măreţului han, toropiţi de
plictiseală prin odăile de sus,
ori tolăniţi pe divanele
saloanelor de lectură în căldura
jilavă a caloriferelor încinse,
priveau îii lipsa splendorilor fă-

găduite cum se învălătuceau
micile scame albe şi cum s-
aprindeau în faţa peronului
lampadarele ceia mari ale căror
geamuri duble, ca de faruri,
zăngăneau în bătaia vîntului.

Să urci atîta, să vii din cele
patru colţuri ale lumii ca să vezi

asta... Vai, Baedeker !...

Deodată se ivi din neguri o mogîldeaţă, înaintind *pre hotel cu un zgomot ca de fiare vechi, cu mişcări deşuclrate din pricina unor atîrnălori ciudate.

La douăzeci de paşi, de-a curmezişul zăpezii, turiştii fără treabă, cu nasul turtit în geamuri, *miss* '- eie cu capetele lor mici, ciudate, tunse băieţeşte, socotiră apariţia aceasta drept o vacă de pripas, apoi drept un spoitor încărcat de sculele sale.

La zece paşi, imaginea iar se schimbă, şi cu arbaleta pe umăr, îşi arătă casca cu viziera coborîtă un arcaş din Evul Mediu, apariţie şi mai stranie prin asemenea coclauri decît o vacă ori vreun hoinar.

La peron, arcaşul nu mai fu decît un om burdu- hănos, bine legat, spătos, care se oprea să mai răsufle, să-şi scuture omătul de pe jambierele de pîslă galbenă ca şi casca, de pe acoperămîntul de cap, croşetat, lăsînd să i se vadă din chip doar cîteva smocuri de barbă încărunţită şi nişte uriaşi ochelari verzi, bombaţi ca nişte sticle de slcreoscop. Pioletul[2], alpenştocul, un sac în spate, o legătură de funii încrucişate pe pic'pt, piroane şi cîrlige de fier la centura unei bluze englezeşti cu găici mari, desăvîrşeau echipamentul aces'u i alpinist fără cusur.

Pe culmile sterpe de pc Mont-Blanc sau Finstera- ariiorn, acest echipament de escaladă ar fi părut ti- resc; dar la Rigi-Kulm, la doi paşi de calea ferata!

E drept că alpinistul venea dinspre partea opuşii gării, şi starea jambierelor s-ale dovedea

c-a parcurs un drum lung prin zăpada şi noroaie.

Privi o clipă hotelul şi dependinţele, uluit că la două mii de metri deasupra mării a dat de o aşa în-

[1] Miss — domnişoară (in iimba engleza). (N.R.)

[1] Piolet — baston întrebuinţat de alpinişti, prevăzut la un capăt cu un tîrnăcop pentru spargerea gheţii cioplirea (ie trepte în zăpada îngheţata. (N.R.)

semnată clădire, de galerii cu geamuri, de colonade, şapte caturi de ferestre şi peronul cel larg răsfâtin- du-se între două şiruri de vase cu artificii, care dădeau acestui pisc de munte înfăţişarea pieţei din fata Operei, într-un asfinţit de iarnă.

însă oricît de mirat o fi fost el, oamenii din hotel păreau şi mai şi, iar cînd pătrunse în nesfîrşita anticameră, se iscă o năvală de curioşi în pragurile tuturor sălilor: domni înarmaţi cu tacuri de biliard, alţii cu ziare desfăcute, doamne cu cîte o carte ori cu lucrul de mină, în vreme ce tocmai în fund, unde se desfăşura scara, capete s-aplecau peste rampă, între lanţurile ascensorului.

Omul zise răspicat, cu voce foarte tare de bas profund, un „glas adine al Smlu'ui“, sunind ca două t'-m- bale: -

— Ursită blestemată ! Poftim ce mai vreme !...

Şi numaidecît se opri, lepăd?ndu-şi casca şi ochelarii.

Se înăbuşea.

Strălucirea luminilor, dogoarea gazului, a caloriferelor, după frigul năprasnic de afară, apoi cuprinsul ăsta măreţ, plafoanele înalte, portarii înzorzonaţi cu „REGINA MONT1LM" în slove de aur pe şepci le lor de amirali, cravatele albe ale directorilor de hote! şi batalioanele de elveţience în port naţional, venind fuga la sunetul unui clopoţei— toate astea îl zăpăciră, o clipită, dar numai una.

Simţi că-i privit şi numaidecît îşi recapătă cumpătul ca un actor în fata lojilor ticsite.

— Ce doreşte domrrul ?... il întrebă directorul hotelului ţuguindu-şi buzele, un director scos ca din cutie, în jachetă cu dungi, favorite mătăsoase şi un cap ca de croitor de danie.

14 *1*

Alpinistul, fără a-şi pierde cumpătul, ceru o odr^'o

— ,,o odăiţă bună, încaltea'* — la largul lui cu acisi maiestos director, de parcă ar îi fost vechi tovarăşi de şcoală.

Ba fu cit p-aci să-i sară ţandăra cînd camerista berneză, apropiindu-se cu un sfeşnic în mină, proţă- pită în plastronul ci de fir şi cu mînecile de tul bufante, se informă dacă domnul doreşte să ia ascensorul. Propunerea de a comite o crimă nu l-ar fi indignat mai mult.

El, cu ascensorul !... el !... Şi strigătul său, gestul, îi cutremurară toată fierăria.

Domolindu-se numaidecît, spuse elveţiencei pe un ton prietenos :

—*Pedibusse cam jumbisse*, puica mea... Şi urcă după dînsa, spatele lui iarg umpltnd toată scara, îm- brîncind oamenii din mers, în vreme ce prin întreg hotelul se stîrnea o zarvă, o diră de şuşoteală în felurite limbi ale celor patru părţi ale lumii: „Ce-o mai fi şi asta ?...“ Bătu apoi al doilea semnal al mesei de seară, şi nimeni nu se mai sinchisi de extraordinarul personaj.

O adevărată privelişte sufrageria aceea de la R'gi- Kuim.

Şase sute de tacîmuri în jurul unei mese uriaşe în chip de potcoavă, unde compotiere de orez şi de prune uscate alternau în şiruri lungi,

cu legume verzi, oglindind în zeaina lor deschisă la culoare ori cafenie lu-miniţele .drepte ale policandrelor şi poleiala plafonului cu ciubucării.

Ca la toate mesele de hoteluri elveţiene, orezul şi prunele acelea uscate împărţeau cina în două tabere duşmane, şi numai după privirile de ură sau de lăcomie zvîrfite mai dinainte compotierelor cu desert, repede ai fi puiul gliici cărei partide aparţineau mesenii. Adepţii orezului îi recunoşteai după chipurile lor gălbejite, pe cei ai prunelor uscate după fetele lor congestionate.

In seara aceea, ultimii erau mai mulţi ia număr, şi cuprindeau în deosebi personalităţi mai de seamă, celebrităţi europene, ca de pildă marele istoric Astier- Rchu de la Academia Franceză, baronul de Stoltz, vechi diplomat austro-ungar, lordul Chipendale (?), un membru al Jockey-Clubului cu nepoata sa (hm ! hm!), ilustrul medic-profesor Schwanthaler de la Uni-versitatea din Bonn, un general peruvian şi cele opt ■domnişoare ale sale.

Acestora, adepţii orezului abia puteau să opună ca «mari vedeta, un senator belgian cu familia, doamna Schwanthaler, soţia profesorului şi un tenor italian, întors din Rusia, care-şi etala pe faţa de masă butonii manşetelor, cît nişte farfurioare.

Acest dublu curent vrăjmaş făcea fără îndoială ca masa să se desfăşoare plină de stinghereală şi intr-o atmosferă morocănoasă. Cum să 'tălmăceşti altfel muţenia acestor şase sute de persoane ţepene, posomorite,

bănuitoare, şi covîrşitorul dispreţ ce păreau că-1 simt unii faţă de alţii ? Un observator superficial ar fi putut să-l atribuie stupidei trufii anglo- saxone, care dă peste tot acum, călătorilor pricopsiţi, tonul.

Dar nu ! Fiinţe cu chip omenesc n-ar putea să se urască astfel de la prima vedere, să se dispreţuiască cu nasul, cu gura şi cu ochii fără să se fi cunoscut mai dinainte. Trebuie să fie altceva Ia mijloc.

„Orezul“ şi „Prunele uscate[11], vă spun eu. Numai aşa se explică posomorita muţenie apăsînd peste această cină de la Rigi-Ku’m care, dacă ţinem seama de 11 timarul şi Felurimea internaţionala a mesenilor, ar îi trebuit sa fie însufleţită, voioasă, aşa cum ne-nchipuim ospăţul de Ia temelia turnului Babilon.

Alpinistul păşi cam stingherit în faţa acestei trape- zării de călugări pocăiţi, sub văpaia policandrelor, tuşi cu putere fără ca nimeni să-l ia în seamă, şi se aşeză la locul său de ultim sosit, la capătul sălii. Acum descotoşmănat, era un turist ca oricare altul, clar cu o înfăţişare mai prietenoasă, chel, burduhă- nos, cu ţăcălie ascuţită şi stufoasă, cu nasul sumes, sprîncene groase şi crunte peste o uitătură copilăroasă.

„Orez“ sau „Prune uscate" ? Nu se ştia încă.

Abia instalat se vînzoli cu nelinişte, şi sărind speriat cît colo, zise cu gura mare :

— Ei drăcie !... aici trage !... şi se repezi la un scaun liber, aplecat pe la mijlocul mesei.

O elveţiancă de servici din cantonul Uri, cu

lăn- ţişoare de argint şi plastron alb, îl opri:

— E reţinut, domnule...

Atunci, o domnişoară de lia masă, căreia el nu-i vedea decît părul bălai ridicat deasupra unui alb de zăpezi neprihănite, zise fără să se-ntoarcă, cu un accent străin :

—Locul e liber... fratele meu e bolnav, nu coboară.

— Bolnav?... întrebă alpinistul aşezîndu-se, cu un aer grăbit, aproape afectuos... Bolnav ? Da' nu tare, încaltea ?

Cuvîntul ăsta, — încaltea — pronunţat în felul lui, tarasconez, îi revenea în toate spusele, cu alte cîteva vocabule pe prisos *„he, que, te, zou, ve, vai"* şi altele ce-i întăreau şi mai mult accentul meridional, neplăcut desigur tinerei blonde, căci ea nu răspunse

decît cu o privire îngneţaia, de un albastru întunecat, un albastru de prăpastie.

Vecinul clin dreapta n-avea de asemeni nimic încurajator ; era tenorul italian foarte

înţepat, cu frunte îngustă, ceva uleios in priviri, mustăţi de matamor[1] ce şi le răsucea cu mişcări furioase, de cînd il despărţise de drăgălaşa-i vecină. Dar blîndul alpinist avea obiceiul să vorbeasca în timpul mîncării, aven nevoie <'e asta aşa pentru sănătate.

— *Ve!* Frumoşi butoni, îşi zise *c'<* cu glas tare, privind cu coada ochiului manşetele italianului... Nuiele alea de muzică, crestate în jasp, îs d-un c.fsct *şar- rnsnt...*

Vocea lui ca de aramă răsuna în tăcerea dimprejur, fără a stîrni cel «nai mic ecou.

[1] Matamor — personaj tfin comedia span.oiâ, care se lauda cu orice prilej cu faptele sale ue arme împotriva maurilor. (N.R.)

— Nici vorbă că domn li-î cîntăreţ, *que ?*

— Non ca pi s c o m i r i i italianul in mustăţile sale. Vreme de o clipă omul nostru se mărgini să înfulece
fără să mai spuie n:mic ; dar dumicaţii îl

înăbuşeau; In sîîrşit, cum vecinul din fată, diplomatul austro-un- gar, încerca s-ajungă vasul de muştar cu vîrful mî- nutelor lui bătrîne şi zgribulite, înfăşurate în mitene [2], el i-1 dădu îndatoritor :

— La ordinele dumneavoastră, domnule baron... Tocmai auzise că i se zice aşa.

Din păcate, bietul domn de Stoltz, cu tot aerul lt:i şirei şi spiritual, căpătat în chinezerii'e diplomatice, îşi prăpădise de mult graiul şi ideile, şi bătea munţii numai pentru a şi ie recăpăta. Căscă nişte ochi pustii asupra acestui chip necunoscut, şi-i închise fără să

• Nn pricep (in italieniste in original). (N/R.).
,[2] Mitene — mănuşi i.:r;i degete, (N.R.)

scoată o vorbă. Ar fi fost nevoie de zece asemenea vechi diplomaţi înzestraţi cu puterea lui intelectuală, spre a găsi laolaltă formula unui cuvînt de mulţumire.

Scrîntind-o şi de astă dată, alpinistul făcu o mutră teribilă şi, după felul repezit cu care înşfacă butelia, ai fi fost în stare să crezi că era cît pe-aci să facă zob scăfîrlia ţicnită a hodorogitului diplomat. Nici de cum ! O făcea pentru ca să dea de băut vecinei sale care nu-l auzi, cufundată într-o convorbire cu jumătate glas. un ciripit străin, gingaş şi vioi, cu doi tineri stînd foarte aproape de ea. S-apleca, se-nsufleţea I se vedeau mici cîrlionţi sclipind în lumină, pe lîngă urechea-i micuţă, străvezie, de culoarea trandafirului... Poloneză, rusoaică, norvegiană ?... De la nord, fără îndoială; şi un drăgălaş cîntec. din ţara lui îi venea mereu pe buze. Omul nostru de la tmiazăzi se porni a î-ngîna încetişor :

O coumlesso genlo Eslelo dou Nord,
Quâ la neu ar genlo,
Qu'Amcur friso en or

Toţi mesenii întoarseră capetele; bănuiră că i-<a sărit o doagă. EI se înroşi, tăcu chitic cu nasul în farfurie, nu mai izbucni decît ca să respingă cu furie o blestemată de compotieră ce i se servea :

— Iar prune uscate!... Nici în ruptu' capului!...

Asta fu prea-prea.

Se st îrni o mare vînzoală de scaune. Academicianul Lord Chipendale (?), profesorul din Bonn şi alţi ciţiva granguri ai partidei se sculau şi părăseau sala în semn de protest.

* Drăgălaşă contesă, lumină a Nordului, pe care neaua o argintează, pe care amorul o frezează cu aur. *(Frederic Mistral* poet provensali. (Noia red. franceze).

Adepţii orezului făcură numaidecîf In fel, văzfndtt-1 cum respinge a doua compotieră tot aşa de repezit ca şi pe cealaltă.

Nici ore2, nici prune uscate !... Atunci ce ?...

Toţi se retraseră; şi era ceva de gheaţă în defilarea aceea tăcută de mutre bosumflate, de guri cu colţurile coborîte a dispreţ, în faţa nenorocitului care rămase singur în uriaşa sală de mincare, scăldată în lumini, gaia să moaie piine in supă ca la el acasă, copleşit de dispreţul general.

Prieteni, să nu dispreţuim pe nimeni. Dispreţul este arma

celor ajunşi, celor cu nasul în sus, celor pociţi şi celor proşti, mască sub care se ascunde nulitatea, uneori ticăloşia, ce te scuteşte de a avea spirit, judecată, omenie. Toţi gheboşii sînt dispreţuitori; toate nasurile strimbe se încreţesc şi arată dispreţ dacă întîlnesc un nas drept.

Blîndul alpinist ştia asta. Fiind trecut de patruzeci de ani — „a patra răspîntie" in care omul atlă şi culege "cheia fermecată ce descuie pină la fund taina vieţii, nu prea se sinchisi de părerea acelor oameni. De altfel, n-ar fi avut decit să spuie cine este, să strige: „£u sînt..." ca să puie cu botul pe labe toate mutrele astea ţifnoase; dar mai mult îi plăcea să rămîie necunoscut.

Suferea numai că nu putea vorbi, că nu putea să facă zgomot, să-şi deschidă sufletul, să se destindă, să siringă mîini, să se lase prieteneşte pe umărul cuiva, să spuie oamenilor pc numele lor de botez. Iacă ce-i apăsa cugetul Ia Rigi-I<ulm.

Of, dar mai ales să nu vorbească !

„(3 să fac ţîfnă, nu altceva..." îşi zicea sărmanul de el, cufreierînd prin holel, nernaiştiind ce să facă,

întră în cafeneaua largă şi pustie ca o biserică peste sâptămînă, strigă chelnerul „prietene dragă", porunci „o moka fără zahăr, *que!"* iar cînd chelnerul nu întrebă: „De ce fără zahăr?", alipinistul adăugă cu vioiciune: „E o obişnuinţă căpătată in Algeria, de pe vremea vestitelor mele vînători".

Se pregătea să le povestească, dar celălalt o şi ştersese, cu pantofii săi ca de fantomă, să dea fuga la lordul Chfpendale, tolănit cit era de lung pe un divan şi strigînd cu glas morocănos : Tşimpein !... tşimpein !...' Dopul pocni cu zgomotu-i timp, ca la un chel de po- runceală, şi nu se mai auzi decît ţiuitul vîntului în monumentalul cămin şi freamătul înfrigurat al zăpezii in geamuri.

Tot aşa de fioros era şi salonul de lectură : toate ziarele in mîini, sute de capete plecate in jurul meselor lungi şi verzi, sub reflectoare... cînd şi cind, un căscat, o tuse, foşnetul unei file întoarse, şi, plutind peste liniştea asta de sală de studiu, stind ţepeni in picioare, rezemaţi de sobă, amîndoi solemni, amîndoi mirosind a mucegăială, cei doi pontifi ai istoriei oficiale, Schwanthaler şi Astier-Rehu, pe care o ciudată ursită îi pusese faţă-n faţă în vîrful lui Rigi, după ce vreme dc treizeci de ani se ocăriseră, se căsăpiseră in note explicative, îşi spuseseră „Schwanthaler, marele gogoman, *wir ineptissimiis* Astier-Rehu".

Vă daţi seama ce primire află binevoitorul alpinist, cind se apropie cu scaunul spre a sta la un mic taifas instructiv la gura sobei. Din înălţimea acestor două cariatide, s-abătu deodată asupra-i un curent din ceio reci, de care avea atîta spaimă: se sculă, umblă prin

[1] Rostire englezească a cuviiUtilui şampanie. (N.R.) sală spre a se stăpîni şi a se mai încălzi, deschise biblioteca. Zăoeau acolo cîteva romane englezeşti de-a valma cu biblii grele şi cu volume desperecheate ale Clubului Alpin elveţian; luă unul cu gîndul ca să-l citească în pat, dar trebui să-l lase la uşă, regulamentul neingăduind ca biblioteca să se plimbe prin odăi.

Atunci continuîndu-şi pribegia, crăpă uşa sălii de biliard, unde tenorul italian juca de unul singur, miş- c':ndu-şi graţios talia şi manşetele pentru frumoasa vecinii care sta tolănită pe

un divan, între doi tineri cărora le citea o scrisoare. La intrarea alpinistului, ea se întrerupse şi unul din cei doi tineri se ridică, ăl mai lung, un soi de mujic, de om-cîine, cu labe păroase, cu un .păr lung, negru, lucitor şi lins, atingînd barba-i neîngrijită. Făcu doi paşi către noul venit, îl privi a gilceavă şi afît de crunt, îneît blîndul alpinist, fără a mai cere lămuriri, o coti la dreapta prudent şi demn.

„D-alminterea, ăştia de la nord nu-s prietenoşi...“ zise el cu glas tare, şi trase cu zgomot uşa după el ca să dovedească acestui sălbatic că nu-i teamă de el.

Ultimul adăpost îi mai rămînea salonul : intră acolo... Ursită blestemată !... Iar sclifoseală, oameni buni! sclifoseala trufaşă de pe muntele Sa in t-Berna rd, unde călugării expun pe nenorociţii culeşi din zăpezi în feluritele atitudini pe care moartea prin îngheţ le-a lăsat; aşa era salonul de la Rigi-Kulm.

Toate cucoanele ţepene, mute, în grupuri pe divane rotunde, ori singuratice, înţepenite ici şi colo. Toate m:ss-e!e nemişcate sub lămpile măsuţelor, cu cîte un album în mină, o revistă sau broderia cu care se în-

deletniceau cind le apuca frigul; şi printre ele Fetele generalului, cele opt mici peruviene, cu tenul lor de şo- fran, cu trăsăturile răvăşite, cu panglici ţipătoare la toalete în tonuri de şopîrla după moda englezească,

biete micuţe din ţările calde pe care lesne ţi le-ai fi închipuit strîmbîndu-se şi ţopăind prin vîrfuri (je coco- tieri, şi pe care, mai vîrtos deoît pe celelalte victime ţi-era mai mare mila să lc priveşti în halul acela tie muţenie şi de îngheţ. Apoi, în fund, în faţa pianului, silueta macabră a bătrinului diplomat, cu mîinile-i moarte, băgate in mitene, aşezate pe clapele ee da- deau figurii sale reflexe veştede...

Părăsit de puteri şi de memorie, cufundat într-o polcă compusă de el, pe care o tot relua la acelaşi motiv, neputînd să-şi amintească finalul, bietul Sioltz aţipise cintînd, şi împreună cu el toate doamnele de la Rigi, legănînd în somnul lor nişte pieptănături romantice ori boneta aceea de dantelă — ca o coaiă de plăcintă — care place atît de mult englezoaicelor şi face parte din sclifoselile lor în călătorie.

Sosirea alpinistului nu le trezi, şi chiar el însusi se prăbuşi pe un divan, copleşit de tristeţea asta de gheaţă, cînd deodată acorduri puternice şi săltăreţe explodară în vestibul, unde trei muzicanţi — harpă, flaut, vioară — lăutari ambulanţi cu înfăţişare jalnică, în lungi redingote peste genunchi, care cutreierau hotelurile elveţiene, tocmai îşi instalau instrumentele. De la cele dintîi note, omul nostru sări parcă galvanizat.

„Zou ! Bravo Dă-i înainte, muzică !..."

Şi iată-1 alergînd, dind în lături uşile cele mari, întîmpinînd voios muzicanţii, cinstindu-i cu şampanie, cherchelindu-se şi el, fără să bea, cu muzica aceca care-1 readuce la viaţă. Imită pistonul, imită harpa, pocneşte din degete deasupra capului, trage ochiade, schiţează paşi de dans, umplînd de uimire turiştii ve-
iS-t
nlţi din toate părţile ia aşa tărăboi. Apoi deodată, Ia aiacul unui vals de Strauss, pe care lăutarii înflăcăraţi il dau cu a vin tul unor adevăraţi ţigani, alpinistul, zărind în pragul salonului pe nevasta profesorului Schwanthaler, o vieneză durdulie, cu priviri drăcoase, încă tinere sub părul încărunţit, dat cu pudră, se repede, o apucă de mijloc, o smulge strigind celorlalţi :

—Ei, .haideţi o dată!... Trageţi-i un vals!...

Avîn-tul îi cuprinde pe toţi, întreg hotelul se dez- gheaţă şi zburdă întărîtat. Se dansează în vestibul, în salon, în jurul mesei celei lungi şi verzi din sala de lectură. Şi numai îndrăcitul ăsta de om le-a pus tuturor foc la tălpi. El însă nu mai joacă, gîfîind după cîteva tururi, dar îşi supraveghează balul, dă ghes muzicanţilor, împerechează dansatorii, zvîrle pe profesorul din Bonn în braţele unei englezoaice bătrîne, si în cele ale morocănosului Astier-Rehu, pe cea mai sprinţară dintre peruviene. N-ai cum să scapi. Din năzdrăvanul ăsta de alpinist porneşte parcă un suflu ce te înşfacă, te face mai uşor. Şi dă-i cu *zou !* şi Iar *zou!* S-a isprăvit cu dispreţul, cu duşmănia. Nici „Orez“, nici „Prune uscate", toti valsează. Curînd nebunia sporeşte, cuprinde etajele şi, în uriaşul gol al scării, pînă la al şaselea, nu mai vezi pe toate palierele decît jupele grele şi colorate ale elveţiencelor de serviciu, învîrtindu-se ţepene, ca nişte păpuşi în faţa una: orologiu cu muzică.

Hei ! viforniţa de afară n-are decit să-şi facă de cap, să zgîlţîie lampadarele, să scoată gemete din sirmele de telegraf şi să spulbere zăpada în vîrtejuri peste piscurile pustii. Aici liimea-i la căldurică, e bine, are ce face toată noaptea.

„T5 al mint ere a. eu ani să mă duc la culcare..." îş* zise în gînd blindul alpinist, fire grijulie, de fel din- tr-un loc unde toata lumea se înfierbîntă şi se des- Perbîntă şi mai repede. Rizîndu-şi in barba căruntă, se strecoară binişor, se furişează ca să scape de doamna Schwanthaler care de la turul de vals rm-1 mai slăbeşte, s-agaţă de el, mereu ar vrea tot „ball“ şi „tantz“.

înşfacă cheia, sfeşnicul, şi la primul etaj se opreşte spre a se desfăta puţin cu opera sa, privind grămada aceca de oameni parcă puşi în ţeapă, pe care i-a silit să petreacă, să $e dezmorţească.

S-apropie o elvcţiancă, abia trăgindu-şi sufletul după valsul întrerupt, şi-i îm’ăţişază un condei şi registrul hotelului :

— Dac-aş îndrăzni să cer lui domnu’ s.ă binevo- iască a

iscăli numele dumisale...

El se codeşte o clipă. Trebuie ori ba să răinină necunoscut ?

La urma urmii, ce-are a face! Presupunând că vestea prezenţei sale la Rigi o s-ajungă în orăşelul său, nimeni n-o să ştie ce caută el in Elveţia. Ş-apoi, ce nostim, ce uluială miine dimineaţă, pe toţi „ingliş- menii“ ăştia cînd or afla... Căci fata asta n-o să-şi poată ţine pliscul... Ce mirare pe tot hotelul, oe uimire !...

„Cum adică?... El era... El!...“

Gîndurile astea îi trecură prin minte repezi, vibrante ca zvîcnirile de arcuş ale orchestrei. Luă condeiul, şi aşa într-o doară, mai jos de Astier-Rehu, de Schwanthaler şi alţi granguri, iscăli nume'.e ac<?la care întuneca toate celelalte, numele său ; urcă apoi
m
spre camera Iui fără măcar să se întoarcă spre j vedea efectul de care nici nu se-ndoia.

în urmă-i, elveţianca privi :

TARTARI N DLN TARASGON şi dedesubt:
P.C.A.

Femeia de la Berna citi şi nu fu cîtuŞi de puţin uimită. Habar n-avea ce-nseamnă P. G. A. N-auzise niciodată vorbindu-se de „Dardarin".

O sălbatică, vai :

II

TARASGON, CINCI MINUTE OPRIRE

Clubul Alpinilor. Explicaţia lui P.C.A. te/iuri de crescătorie şi iepuri ele cimp. Iată testamentul meu. Siropul de cadavru. Cea dinţii ascensiune. Tartarin îşi scoate ochelarii.

Cînd numele ăsta de „Tarascon" sună ca o fanfară pe calea ferată Paris-Lyon-Mediterana, sub seninul pllpîitor şi limpede al cerului provensal, capete curioase s-arată la toate portierele expresului, şi, din vagon în vagon, călătorii îşi spun : „Ah ! iată Tarasco- nul... Ia să vedem niţeluş Tarasconul".

Ceea ce vezi acolo nu-i cu toate astea decît ceva foarte obişnuit, un tirguleţ liniştit şi curăţel, turnuri, acoperişuri, un

pod peste Ron. Dar soarele tarasco- nez şi miminatele-i electe de miraj, atît de uluitoare, pline de născociri, de caraghioslîncuri, de te ţii cu mîi- nile de burtă, nn alin; această mică aşezare do oameni, nu mai mare dedt un bolj de naluit. care oglindeşte şi arată pe scurt instinctele întregului rnd fran- ţuzesc, vesel, neastâmpărat, palavragiu, deşuchiat, comic, impresionabil, asta iscodesc în treacăt oamenii din trenul expres, şi asta face popularitatea locului.

In pagini de neuitat, pe care modestia-1 opreşte de a le reaminti' mai pe larg, istoriograful Tarasconului a încercat cîndva să zugrăvească fericitele zile ale tîrgu- leţului care-şi duce viaţa sa de club, îşi cîntă romanţele — fieoare pe a lui — şi, din lipsă de vînat, organizează ciudate vînători de şepci Apoi dacă a venit războiul, vremea de restrişte, el a vorbit despre Taras con şi apărarea-i vitejească, despre esplanada torpilată, clubul şi cafeneaua Comedia, de neînvins, toti locuitorii alcătuind companii de franctirori, purtînd podoabe cu femururi încrucişate şi capete de mort, bărbile crescute, o asemenea desfăşurare de securi, săbii de atac, revolvere americane, îneît sărmanii de ei mai-mai că se speriau unii de a’tii Şi nu mai cutezau *ă se întilnească pe uliţă.

Ani şi ani au trecut de la război, maldăre de almanahuri au fost puse pe foc; dar Tarasconul n-a uitat Şi, lepădîndu-se de uşuraticele petreceri de altădată, nu s-a mai gîndit la altceva decit cum să capete singe

[1] Iată ce se spune despre această vînătoare din partea tocului în „Minunatele isprăvi ale lui Tartarin din Tarascon'* : „După un prînz bun la iarbă verde, fiecare vînător îşi ia ţspea, repede o zvirle în văzduh din toate puterile, şi o împuşcă din zbor cu gloanţe, de 5, 6 sau de 2 ori, după învoială. Ce! care-şi nimereşte de cele mai multe ori şapca, este proclamat regele vinătorilor, şi seara se întoarce Ia Tarascon cu alai. şapca făcută ciur în vîrfui puştii, cu tărăboi de lătrături lanfare“.

15S

şi muşchi spre folosul răzbunării ce va veni. Sociabili de tir şi gimnastică, costumate, echipate, toate cu muzica lor şi steagul lor ; săli de arme, box, bastoane, lupte ou piciorul, curse pe jos, lupte cu pumnii, între persoane din lumea bună, au înlocuit vînătorile da şepci şi platonicele taifasuri cinegetice la

armurierul Cost eca Ide.

tn sfîrşit clubul, bătrînul club el însuşi, lepădînd jocurile de cărţi s-a prefăcut în Clubul Alpinilor după modelul faimosului „Alpine Club“ din Londra care a dus pînă în Indii renumele căţărătorilor săi. Cu singura deosebire că tarasconezii, în loc de a se expatria spre a cuceri piscuri străine, s-au mulţumit cu cele pe care le aveau la îndemînă, ori rnai bine zis, la picioarele lor, la porţile oraşului.

Mpii la Tarascon ?... Nu, ci Alpinii, şirul aceia de munţi scunzi cu mireasmă de cimbru şi levănţică, ne- primejdioase, nici prea înalte (150 pînă la 200 de mer tri deasupra nivelului mării), care dau drumurilor provensale o zare de un albastru stins, şi pe care închipuirea băştinaşilor le-a împodobit cu nume ca din basme, potrivite fiecăruia din ele : *Muntele Fioros, Capului Lumii, Piscul Uriaşilor ele.*

Duminica dimineaţa, ţi-e mai mare dragul să-i vezi pe tarasconezi cu ghetre, cu pioletul în mină, ou traista şi cortul la spinare, pornind, cu trîmbiţaşi în frunte, să facă ascensiuni despre care *Forum,* gazeta locală, publică dări de seamă cu un belşug descriptiv, cu prisosuri de epitete, „abisuri, prăpăstii, strimtori Înfiorătoare", de parc-ar fi vorba de căţărări prin Himalaia. Ţineţi seama că, practicînd asemenea jocuri, oamenii locului au dobîndit puteri noi, acei „muşchi crr\ă“, rezervaţi odinioară numai lui Tartarin, bunul, viteazul, eroicul Tartarin.

Daca în Tarascun se cuprinde sudul Franţei, în Tar- tarin se cuprinde Taraseonul. El nu este numai cetăţean al oraşului, ci şi sufletul lui, geniul lui, are toate frumoasele-i nebunii.

Cunoaştem vechile-i isprăvi, biruinţele lui de cîn- tăreţ (Oh! duetul *Robert diavolul.* l$_a$ farmacia lui Bezuquet!) şi surprinzătoarea odisee a vînătoriior sale de lei, de unde a adus acea superbă cămilă, cea din urină din Algeria, rapoîata mai apoi sub povara anilor şi a onorurilor, conservată ca schelet la muzeul tîrgului, printre alte curiozităţi tarasconeze.

In ce-1 priveşte, Tartarin a rămas neschimbat: dinţi buni,

văz ager, cu toţi cei cincizeci de ani, mereu cu acea nemaipomenită imaginaţie care apropie şi măreşte obiectele cu puterea unui telescop. A rămas acelaşi despre care bravul comandant Bravida spunea : „E un iepure!..."[I].

Ba mai degrabă doi iepuri ! Căci în Tartarin ca in oricare tarasconez, se află foarte vădit două rase de iepuri, cea de casă şi cea de cîmp : iepurele de cimp neastîmpărat, aventuros, dornic de primejdii ; iepurele de casă tabietos, cocoloşit, cu o spaimă groaznică de oboseli, de curenţi de aer, şi de toate felurile de primejdii ce ar putea să-ţi curme zilele.

E ştiut că prudenţa asta nu-1 împiedicase de a se arăta viteaz şi chiar eroic cind avea prilejul; dar e îngăduit să punem întrebarea : ce cată oare pe Rigi *(Regina moniiutn),* la vîrsta lui, după ce aşa scump îşi cucerise dreptul la. tihnă şi trai bun ?

I Această expresie, tradusă în text cuvint cu cu vin t din limba franceză, are sensul de : „E un om şi jumătate !“. (N.R.J

La asta, numai păcătosul de Costecalde ar fi putut r;î-punde.

Costecalde, armurier de felul lui, înfăţişează un tip destul de rar la Tarascon. Pizma, josnica şi mîrşava pizmă, cc s-arată la el printr-o cută haină a buzelor sale subţiri şi după un fel de abur galben ce i se ridică de la ficat în duhneli, îi întunecă fata largă, bărbierită şi regulată, cu teşiturile zbîrcite, strivite parcă de ciocan, asemeni unei vechi medalii a lui Tiberiu ori Garacalla Pizma la el e o boală pe care nicî nu caută s-o ascundă, şi, cu acel straşnic temperament tarascon-ez ce mereu îşi dă arama pe faţă, se în- tîmplă să zică pomenind de meteahna sa : „Nu vă daţi seama cum doare comedia asta..."

Nici vorbă, călăul lui Costecalde e Tartarin. Alita faimă pe capul unui singur Om! El pretutindeni, mereu el ! Şi încetişor, pe nesimţite, aşa cum o termită se furişează în lemnul poleit al unui idol, racă-s douăzeci de ani de cînd surpă pe dedesubt acest renume de biruinţă, îl roade, il coşcoveşte. Seara, cînd Tartarin istorisea la club pîndele lui de lei. drumurile lui prin întinsa Şahara, Costecalde chicotea înfundat, da din cap a neîncredere.

— Păi pieile alea, totuşi, măi Costecalde... pieile alea de leu pe care ni le-a trimis şi care sînt acolo, in salonul clubului ?

— Ha ! nu zău... Şi credeţi cumva că în Algeria, nu sînt blănari ?...

— Da’ urmele de gloanţe rotunjoare în scăfîrlie?

— Ei, d-alminterea, oare pe vremea vînătorilor de şepci, nu se găseau şi la pălărierii noştri şepci găurite de gloanţe, făcute liarcea-parcea, pentru ţintaşii nc- dihaci ?

Negreşit, vechea glorie a lui Tartarin. omoritor ile fiare salbatice, ramînea mai presus de asemenea atacuri ; dar alpinistul nostru, la el acasă era expus tuturor cîrtelilor, şi Costecalde nu se lăsa de ele, minios că fusese numit preşedinte al Clubului Alpinilor un om .pe care virsta îl „îngreuia" în chip vădit, şi pe care obişnuinţa căpătată în Algeria, a papucilor şi a hainelor largi, îl nărăvea şi mai râu la trîndăvie.

F. drept, Tartarin lua rar parte la ascensiuni; se mulţumea doar să le însoţească cu urările sale şi să citească în şedinţe solemne, dînd ochii peste cap, si cu intonaţii ce virau cucoanele în sperieţi, tragicele diiri de seamă ale expediţiilor.

Costecalde, dimpotrivă, uscăţiv, nervos, „Picior de cocoş“, cum i se spunea, se căţăra totdeauna în fruntea tuturor; cutreierase toţi Alpinii unul cîte unul, înfipsese pe culmi de neatins drapelul clubului, *Tarasca* între stele de argint. Cu toate astea el nu era decît vicepreşedinte, V.P.C.A.; dar îşi pregătea aşa de bine terenul, că lâ viitoarele alegeri, Tartarin avea să se cureţe fără doar şi poale.

înştiinţat de credincioşii săi, Bezuquet farmacistul, Excourbanies, bravul comandant Bravida, eroul nrvslru fu mai întii cuprins de un negru dezgust, acel parapon de revoltă din care nerecunoştinţa şi strîm- bătatea înalţă cugetele frumoase, li veni mai întii să lase totul baltă, să se expatrieze, să treacă podul Ro- nului ca să-şi trăiască zilele la Bea uc ai re, între Yolsci; apoi se domoli.

Să-şi lase căsuţa, grădina, tabieturile lui scumpe, sa se despartă de jeţul său de preşedinte al Clubului Alpinilor, întemeiat de dînsul, de acel măreţ P.C.A.
ce împodobea şi da distincţie cărţilor sale de vizită, hîrtiei de scrisori, pînă şi căptuşelii de la pălărie! Nu era cu putinţă, nu ! Şi pe neaşteptate, îi veni un gînd năstruşnic.

La urma urmelor, isprăvile lui Costecalde se mărgineau la căţărări în Alpini. De ce adică Tartarin, în timpul celor trei luni care-1 despărţeau de alegeri, n-ar încerca o aventură nemaiauzită ? Să arboreze, de pildă, steagul Clubului pe unul din cele mai înalte piscuri din Europa, Jungfrau, ori Mont-Blanc ?...

Ce triumf la întoarcere, ce palmă pentru Costecalde cînd gazeta *Foram* va publica povestea ascensiunii 1 Cum, apoi, să mai cuteze să-i dispute fotoliul ?

Numaidecît se puse pe lucru, porunci să-i vie în- tr-ascuns de la Paris un noian de lucrări de specialitate : *Escaladele* de Wliymper, *Glie (arii de* Tyndall, *Mont-Blanc* de Stephen d’Arve,

rapoarte ale Clubului Alpin englez şi elveţian ; îşi împuie capul cu o groază de expresii alpestre, „şemineuri", „culoaruri", „morişti", „neveuri“, „seracuri“, „morene'S „rupturi[11], fără să-şi dea prea bine seama oe înseamnă toate astea.

Noaptea, visurile îi erau bîntuite de alunecuşuri fără liman, de prăvăliri neaşteptate în văgăuni fără fund. A.valanşele-1 rostogoleau, steiuri de gbeaţă-i prindeau trupul ca într-o frigare; şi îndelung după deşteptare, şi după ciocolata de dimineaţă pe care obişnuia s-o ia în pat, îl stăpînea spaima şi povara visului său urît; dar toate astea nu-1 împiedicau ca, după ce se scula, să-şi închine dimineaţa unor stăruitoare exerciţii de antrenament.

De jur împrejurul Tarasconuîui se află un drum plantat cu arbori care în dicţionarul locului se cheamă „Ocolul oraşului". In fiece duminică după masă, tarasconezii, robi ai obişnuinţii, în ciuda ima

ginaţiei lor, dau ocol oraşului, şi mereu în acelaşi sens. Tartarin se exersa făcînd ocol de opt şi chiar zece ori în timpul dimineţii, şi adesea şi în sens invers. Mergea cu mi ini le la spate, cu paşi mărunţi da munte, domoli şi siguri,-şi negustorii spăiinintaţi da aceasta abatere de La obiceiurile locale se pierdeau în presupuneri de tot felul.

La el acasă, in grădiniţa sa exotică, el obişnuia să treacă peste spărturi, sărind peste bazinul în carecîţiva crapi înotau printre lintiţă; căzu în două rinduri si fu nevoit să-şi schimbe hainele. Neajunsurile astea îl al iţa u şi atunci, apucat de ameţeli, cl păşea <’e-a lungul strimtei margini de cărămidătebăgînd în sperieţi pe batrina servitoare care nu pricepea o iotă ti in ţoale marafeturile astea.

Poruncea totodată la Avignon unui lăcătuş dibaci, cîrlige sistem Whymper pentru încălţăminte, un piolet sistem Kennedy, o lampă specială cu ţeavă, două pături impermeabile şi două sute de coţi de funie împletită cu sîrmă, invenţia sa.

Sosirea acestor felurite lucruri, acel ilu-te-vi.no misterios, siirnit cu prilejul făuririi lor i-au făcut nesptis de curioşi pe taraseonezi; umbla prin tîrg vorba : „Preşedintele pregăteşte o lovitură". Dar ce anume? Ceva măreţ, nici vorbă, căci după spusa nimerită a bravului şi sentenţiosului comandant Bravida,

fost căpitan de aţă, care nu grăia decît prin apoftegme[I]: „Vulturul nu vinează muşte."

I Apoftegmă — gîndire exprimată in mod limpede şi concis, maximă. .(N.R.)

Cu cci mai apropiaţi, Tartarin rămînea de piatra, numai la şedinţele clubului se simţea tremurul glasului său şi privirile cu străfulgerări cînd vorbea către Costecalde, pricina indirectă a acestei noi expediţii ale cărei primejdii şi oboseli se învederau pe măsură ce se apropia clipa plecării. Bietul om nu căta să şi le ascundă, l>a le socotea atît de negre, încît crezu de cuviinţă să-şi pună rînduială în afaceri, să-şi scrie cele din urmă dorinţe, treabă tare dureroasă tarascon-ezilor, atît de dornici de viaţa asta că mai toţi mor fără testament.

Oh ! într-o dimineaţă de iunie însorită, cu un cer fără pic de nor, boltit, strălucitor, uşa cabinetului deschisă spre grădiniţa curăţică. presărată cu nisip, unde plantele exotice îşi desfăşurau umbrele liliachii încremenite, unde havuzul îşi susura limpedele-i ison in larma veselă a micilor savoiarzi jucînd ţintar în faţa porţii, iată-1 pe T.irtarin în papuci, straie largi de flanelă, tihnit, plin de voie bună, trăgînd din pipă, citind cu glas tare pe măsură ce scria :

„Acesta-i testamentul meu“.

Vedeţi, geaba ţi-i inima la locul ei, bine înfiptă, as- tea-s clipe de neîndurat. Totuşi nu-i tremură nici mîna, nici glasul, în vreme ce împărţi concetăţenilor săi toate avuţiile etnografice grămădite în căsuţa sa, cu grijă şterse de praf şi r> ăst rate într-o rînduială să te minunezi.

„Pentru Clubul Alpinilor, baobabul ***(arbor*** *gigan- tea),* ca să stea pe căminul din sala de şedinţe';

Pentru Bravida, toate carabinele, revolverele, cuti- tele de vînătoare, pumnalele malaezc, măciucile şi alte piese ucigătoare ;

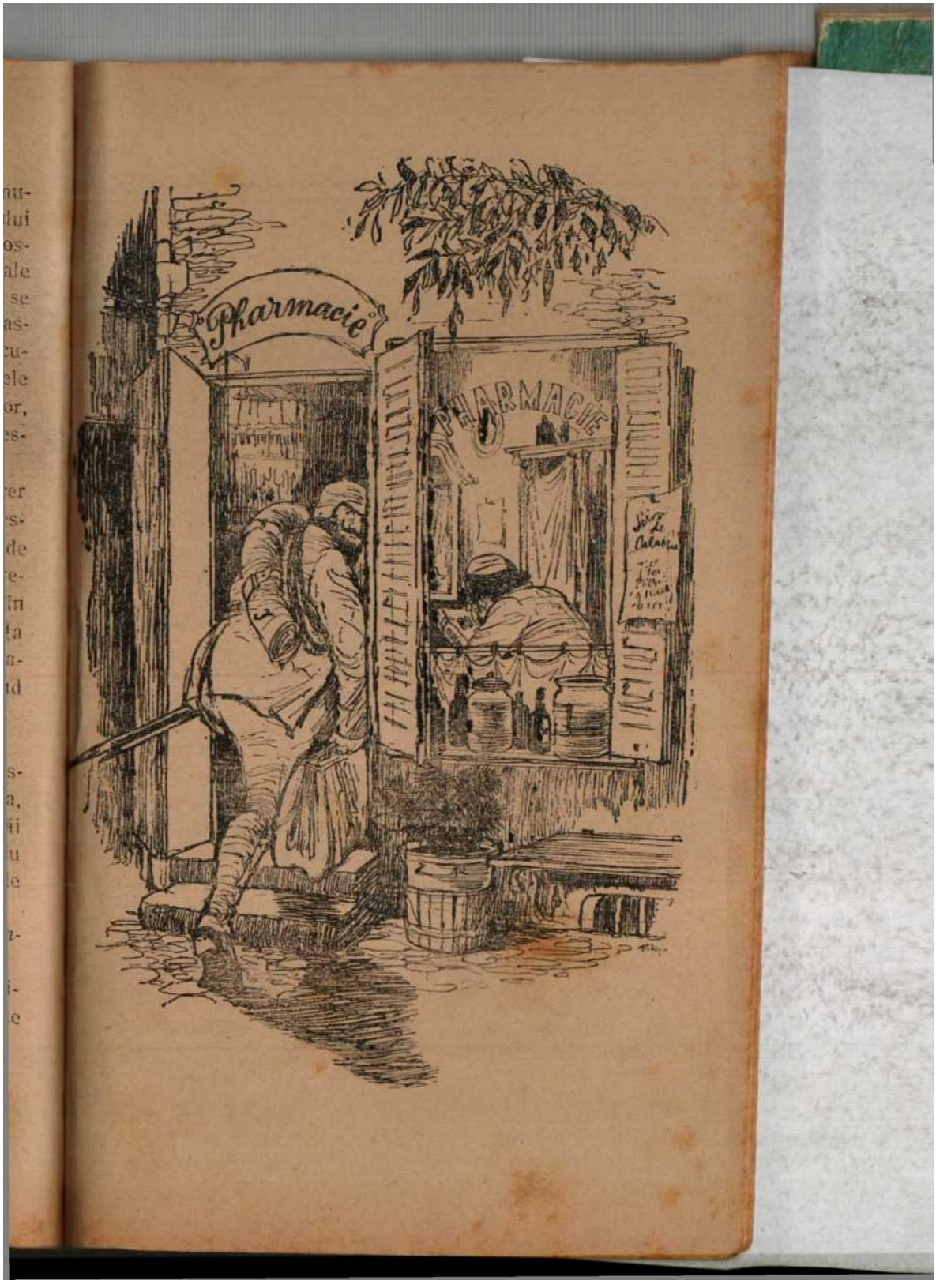
Pharmacie
PHARMACIE

Pentru Excourbanies, ţoale pipele, ciubueurile, narghilelele, pipetele de fumat kif[1] şi opium.

Pentru Costecalde, — da, Costecalde, chiar el, îşi avea partea de moştenire! — faimoasele săgeţi otrăvite. (Nu vă atingeţi de ele).“

Pesemne că în darul ăsta zăcea nădejdea ascunsă că trădătorul are să se rănească de moarte, dar aşa ceva nu reieşea cîtuşi de puţin din testamentul încheiat cu următoarele cuvinte, de o sublimă blîndeţe :

„Rog pe dragii mei alpinişti să nu dea uitării pe preşedintele lor... ţin ca ei să fie iertători cu duşmanul meu, aşa cum şi eu îl iert; şi cu toate astea, numai el e acela care mi-a căşunat moartea...“

Aici, Tartarin fu nevoit să se oprească, podidit de o navală de lacrimi. Vreme de un minut, se văzu făcut fărîme la poalele unui munte grozav, cules înir-o roabă, iar rămăşiţele sale de nerecunoscut aduse la Tarascon. O, putere a închipuirii provensale! Sta de faţă la propria-i înmormîntare, auzea prohodul, cuvântările rostite la mormînt: „Sărmanul Tartarin!...“. Şi pierdut In mulţimea prietenilor săi, se bocea pe sine însuşi.

Dar aproape numaidocit, priveliştea cabinetului său, scăldat de soare, strălucind de arme şi pipe frumos rinduite, cîntecul firişorului de apă din mijlocul grădinii, îl readuse în lumea <le aievea. D-almin- terea, ca ce să moară ? Ca ce să plece, adică ? Cine-i punea sula-n coastă ? Ce amor propriu prostesc, să-şi primejduiască viaţa pentru un fotoliu prezidenţial şi pentru trei slove !...

Nu fu dec:t o slăbiciune ce nu ţinu mai mult decît cea la 'tu. După cinci minute, testamentul era gata.
parafat, sigilat cu un uriaş sigiliu negru, şi marele bărbat îşi făcea ultimele pregătiri de plecare.

încă o dată, Tartarin viteazul biruise pe Tartarin cel în papuci. Şi se putea spune despre eroul tarasconez ceea ce s-a

I Turenne - mareşal :il I ran{e». A trăit intre anii t6il—1(575. repudiaţi o serie ;te victorii militare importante. In urma fnţ au ramas „Memoriile sate. (N.R.)
‘artarm Iu Alpi

spus despre Turenne ! : „Trupul său nu era totdeauna gata a merge la luptă, dar voiaja il mina acolo fără vrerea lui“.

Chiar în seara acelei zile, cînd orologiul primăriei suna ultima bătaie a ceasurilor zece, iar uliţele erau pustii, mărite, ici-colo doar cite un ciocan intimat lovind vreo poartă, sau glasuri joase sugrumate de teamă strigind prin beznă: „Noapte bună, încaltea...", un drumeţ, după ce închise repede o poartă se furişa prin tîrgul adormit, unde faţadele caselor nu mai erau luminate decît de felinarele şi borcanele colorate în trandafiriu şi verde de la farmacia Bezuquet, proicc- tind în pieţişoară umbra farmacistului rezemat în coate la biroul său şi adormit pe Codex. Era o mică arvună pe care o lua astfel farmacistul în fiecare seară, între nouă şi zece, pentru că, îşi zicea el, să fie mai sprinten noaptea dacă cumva ar fi fost nevoie de serviciile sale. Fie vorba-ntre noi, asta era mimai o tarasconadă, căci nu-1 deştepta nimeni niciodată şi, ca să doarmă mai în tihnă, chiar el tăiase sfoara soneriei de alarmă.

Deodată, se pomeni cu Tartarin încărcat de cuverturi, cu un sac de călătorie în mînă, şi aşa de palid şi de prăpădit, că farmacistul, cu acea aprinsă imaginaţie locală, de care meseria de spiţer nu-1 ferea, bănui cine ştie ce fioroasă aventură şi se înfricoşa :

—Nenoroeitule!... Ce s-a fntîmplat ?... Te-ai oîră- vit ?... Repede, repede, ipeca

Dădu buzna spre borcanele lui. Ga sii-1 oprească, T;irtarin trebui să-l apuce în braţe.

— Ascultă odată, ce dracu' !...

Şi în glasul lui scîrţîia dezamăgirea actorului căruia i s-a ratat intrarea în scenă. După ce îl ţintui pe farmacist la tejghea cu o mînă de fier, Tartarin îi spuse în şoaptă :

— Sîntem singuri, Bezuquet ?

—Ee, da... zise celălalt privind în juru-i cu spaimă neînţeleasă... Pascalon s-a culcat. (Pascalon era ucenicul său), mama de asemenea, da' de ce?...

—închide obloanele, porunci Tartarin drept răspuns, s-ar putea să ne vadă de afară.

Bezuquet se supuse tremurînd. Holtei, trăind laolaltă cu maică-sa de care nu se deslipisc niciodată, era de o blîndeţe, şi de o sfiiciune de fată mare, ce nu se potrivea nici pe departe cu chipul său ars de soare, buzele cărnoase, nasul mare şi coroiat deasupra unei mustăţi stufoase — un cap de pirat algerian dinaintea unui atac. Nepotrivirile astea sînt dese la Tarascen, unde capetele au trăsături foarte caracteristice, — capete romane, sarasine, capete expresive de modele de desen, strămutate în meserii burgheze şi cu obiceiuri cît se poate de paşnice de tîrguleţ.

Aşa se face că Excourbanies, cu mutra unui *conquis- tador* [I] tovarăş de al lui Pizarro[II], vinde pinzeturi, roteşte nişte ochi scăpărători pentru

I[5] Ipeca — rădăcfnă a unor arbuşti din America de sud, ce produce vărsături. (N.R.)

II Pizarro — avenlur'or spaniol care împreuna cu iraţu J/[1'']-. Gonzsîes ţi Hernando, a cucerit Peru. A trăit între anii 1473 1541, fiind ucis de rivalul său Almagro. (N,R.)

ca să vîndă aţă de

doi gologani, iar Bezuquet, etichetind lemnul dulce şi *sirupus gummi,* seamănă cu un bătrin pirat de pe ţărmurile barbareşti.[I]

După ce obloanele fură închise, înţepenite cu piroane de fier şi drugi de-a curmezişul: „Ascultă, Fer- dinand“, zise Tartarin căruia îi plăcea să spuie oamenilor pe numele de botez; şi repede îşi vărsă focui împotriva nerecunoştinţii compatrioţilor săi, istorisi jos- nicele manevre ale lui „Picior de cocoş“, renghiul ce umblau să i-1 joace la apropiatele alegeri, şi felul cum chibzuia el să înlăture lovitura.

Mai întii de toate, lucrul trebuia ţinut în cea mai mare tainä, să nu fie dat în vileag decît în clipa potrivită, cînd va hotărî poate izbînda, afară dacă nu cumv.i vreo piedică oricînd de prevăzut, una din acele fioroase catastrofe...

—Ei, ursită blestemată! Bezuquet, nu mai fluiera aşa cînd îţi vorbesc !

Era una din apucăturile farmacistului. Puţin vorbăreţ din fire, ceea ce la Tarascon nu prea se întîm- plă, meritînd pentru asta încrederea preşedintelui, buzele lui groase, mereu ca un O, aveau năravul de a şuiera într- una, de parcă rîdea în nasul oamenilor, chiar şi în convorbirile cele mai serioase.

Şi în vreme ce eroul nostru aducea vorba despre moartea sa, spunea, punînd pe tejghea un plic mare, pecetluit:

I Barbaria sau Statele barbareşti — nume date odinioară regiunilor Africei de nord, aşezate !a apus de Egipt: Marocul, Algeria, Tunisia. (N.R.)

— „Aici sînt ultimele mele dorinţi, Bezuquet; pe dumneata te-am ales executor testamentar" — „Ha... hu... hu“, şuiera spiţerul furat de năravul său, dar îi fond foarte mişcat, înţelegînd măreţia roiului său.

Apoi, ceasul plecării fiind aproape, linii şti bea în cinstea isprăvii „ceva bun, *quc* ?... un pahar de elixir Ga- rus“. Descuind mai multe dulapuri şi cercetindu-le, îşi aduse aminte că doamna maică-sa tine cheile de la Garus. Ar fi trebuit s-o deştepte, să spuie cine este. Elixirul fu înlocuit cu un pahar de *sirop de Calabria,* băutură văratică, modestă şi nevătămătoare, născocită de Bezuquet care o anunţa în *Forum* sub acest titlu : *„Sirop de Calabria, zece soli butelia cu sticlă cu tot". „Sirop de cadavru, cu viermi cu iot*" ', clevetea infernalul Costecalde, căruia-i curgeau balele dupa toate succesele ; de altfel, acest fioros joc de ouvinte n-a făcut decît să sporească vînzarea, iar tarasconezii sînt nebuni după acest sirop de cadavru.

Libaţîunile fiind făcute, cîteva ultime cuvinte fiind schimbate, se strînseră în braţe, Bezuquet şuierînd în mustaţa în care se rostogoleau lacrimi cit bobul.

— Adio, încaltea... zise Tarascon răstit, simţind că-i venea şi lui să bocească ; şi cum oblonul uşii era pus, eroul trebui să iasă din farmacie de-a buşilea.

începeau caznele călătoriei.

Trei zile după aceea, poposea la Vitznau, la poalele muntelui Rigi. Ca munte de încercare pentru exerciţiu de antrenament, Rigi îl ispitise din pricina micii lui înălţimi (1800 metri, cam de zece ori mai înalt ca Muntele Fioros, cel mai mare dintre Alpini!) ; asemenea şi din pricina splendidei privelişti ce se vedea din vîrf, toţi Alpii bernezi, înşiruiţi, albi şi trandafirii în jurul lacurilor, aşteptind ca ascensionistul să-şi hotărască alegerea, să arunce pioletul pe unul

din ei.

încredinţat că ipe drum arc să fie recunoscut, şl poale urmărit — slăbiciunea sa era de a crede că în întreaga Franţă era tot taşa de celebru şi popular ca hi Tarascon — făcuse un straşnic ocol ca să intre în Elveţia, şi nu-şi puse hamurile decit dincolo de frontieră. I-a prins bine: Nicicînd armamentul lui n-ar fi putut încăpea într-un vagon franţuzesc.

Insă oricît de încăpătoare sînt compartimentele elveţiene, alpinistul încurcat de unelte, cu care încă nu se obişnuise, zdrobea degetele picioarelor cu vîrful al- penştocului şi agăţa lumea cu cîrligele de fier. Şi ori unde intra, în gări, saloane de hotel sau vaporaişe, stîrnea tot alîta mirare cît şi ocări, fereli, priviri mî- nioase ce nu şi le putea explica şi din pricina cărora, cu firea lui iubitoare şi prietenoasă, era amărîL Şi ca să-l dea gata, un cer mereu ca leşia, noros, şi o ploaie cu găleata.

Ploaie la Bale, peste căsuţele albe, spălate şi iar spălate de mina slujnicelor şi de apa din cer; ploaie la Lucerna, pe cheiul de îmbarcare, unde geamantanele şi coletele păreau scăpate de la naufragiu; iar cînd ajunse la staţiunea din Vitznau, pe malul lacului celor Patru-Cantoane, acelaşi potop pe coastele verzi ale muntelui Rigi, călărite de nori negri, cu şuvoaie prăvălindu-se de-a lungul stînciîor, cu cascade ca un colb umed, cu prelingeri din toate pietrele, din toate acele brazilor. De cînd era, tarasconezuJ nu mai văzuse atîta apă.

Intră într-un han, porunci o cafea cu lapte,

miere şi unt, singurul lucru cu adevărat bun ce-1 mai gustase cu poftă în timpul călătoriei; apoi întremat, .51 barba unsă de miere şi curăţată cu un colţ de şervet, se pregăti să încerce printa-i ascensiune.

— Şi d-alminterea, — întrebă el în timp ce-şi lua sacul de-a spinare, — cît timp trebuie ca să te urci pe Rigi?

— Un ceas, un ceas şi un sfert, domnule, numai grăbiţi-vă, trenul pleacă peste cinci minute.

— Cu trenul la Rigi !... Dumneata glumeşti! • Prin fereastra cu vitraliuri plumbuite a hanului văzu cum pornea trenul. Două vagoane mari acoperite, fără ferestre, împinse de o locomotiva cu horn Aouirt şi pîntecos în formă de căldare, o gînganie monstruoasă prinsă de rnunte şi trăgîndu-şi sufletul oa să se caţere pe povimişurile de prăpastie.

Cei doi Tartarini, cel viteaz şi cel în papuci, se revoltară amîndoi deodată la gîndul de a se urca eu maşina asta hidoasă. Unul găsea caraghios acest fol de a sui Alpii cu ascensorul ; cit despre celălalt, punţile astea aeriene pe care linia le străbatea cu perspectiva unei căderi de o mie de metri la cea mai mica deraiere, îi inspirau tot soiul de reflexii jalnice, îndreptăţite datorită prezenţei micului cimitir din Vitz- nau, ale cărui albe morminte se înşirau tocmai acolo în josul pantei, ca rufele întinse în curtea unei spălătorii. Negreşit, cimitirul ăsta se afla acolo ca prevedere, şi pentru ca în caz de accident, călătorii să-şi găsească adăpost.

„S-o pornim pe jos, — îşi zise aprigul

tarasconez,
— asta o să mă mai mlădieze... *zou!“*

Şi iată-1 pornind, mereu cu gîndul la mînuirea al- penştocului său, de faţă cu personalul hotelului care alerga !a poartă şi-i striga desluşiri pentru călătorie pe care el nu le asculta. Apucă mai întîi pe un drum pieptiş, aşternut cu pietriş bolovănos şi ascuţit ca o ulicioară de prin sudul Franţei, mărginit de uluci de brad pentru scurgerea apelor de ploaie.

In dreapta şi stingă, livezi nesfirşite, păşuni grase şi jilave, străbătute de aceleaşi canale de irigaţie făcute din buşteni. Din pricina lor se auzea un prelung plescăit din creastă, pînă la poalele muntelui, şi ori de cite ori pioletul alpinistului s-agăţa în trecere de ramurile joase ale vreunui stejar ori nuc, şapca îi pîrîia ca sub pilnia unei stropitori.

— *Diou l*[1] ce de mai apă !... oftă omul de la miazăzi.

Dar şi mai greu fu oînd prundişul drumului încetă brusc şi el fu nevoit să se bălăcească chiar prin torent, să sară din piatră in piatră, ca să nu-şi ude jambierele. Apoi hop ! porni să plouă cu băşici, o ploaie pătrunzătoare, deasă, răcindu-se .pe măsură oe urca tot mai sus. Cînd poposea să mai răsufle, nu mai auzea decft un uriaş huiet de ape, in care părea că se înecase, şi întorcînd privirea vedea norii îngemănîndu-se cu lacul, în fine şi lungi fire de sticlă, printre care vilele din Vitznau străluceau ca nişte jucărioare proaspăt lustruite.

Bărbaţi, copii treceau pe lingă dinsul cu capetele plecate, aduşi de spinare sub acelaşi coş de lemn alb, încărcat cu provizii pentru vreo vilă ori pensiune ale căror balcoane ieşite se zăreau pe la jumătatea coastei. „Rigi Kulm ?...“ întreba Tartarin ca să se încredinţeze că e pe drumul cel bun, dar echipamentul său neobişnuit, îndeosebi căciula-i cu margini îmblănite care-i ascundea faţa, răspîndea spaimă pe drum, şi toţi holbînd ochii, grăbeau paşii fără să răspundă.

Curînd întîlniriie se răriră : cea din urmă

I Doamne! (în dialect provensal). (N.R)

făptură omenească pe care o mai zări fu o bătrînă spălînd rufe într-un trunchi de copac, la adăpostul unei umbrele roşii înfiptă în pămînt.

•— Rigi-Kulm? întrebă alpinistul.

Bătrîna ridică spre dineul o faţa timpită şi stinsă cu o guşă oare-i dănţăluia la git, mare cit talanga t«'*r.:neoscă a unei vaci de Şviţera ; apoi, după ce-1 privi lung, se porni pe im rîs nestăpînit ce-i spinteca gura pînă la urechi, ii strîngea zbirdturile ochilor mititei, şi de cum îi deschidea iar, vederea ltii Tartarin proţăpit înaintea ei, cu pioletul pe umăr, părea că-i sporeşte veselia.

— Mii de draci!... bombăni tarasconezul, — noroc că-i femeie...

Şi nemaiputind de furie îşi văzu (ie drum, rătăcin- i'u-se printr-un brădet unde cizmele îi alunecau pe muşchiul mustind de apa.

Mai încolo priveliştea se schimbă. Nu se mai vedeau nici poteci, nici arbori, nici păşuni. Coaste triste, golaşe, grohotişuri mari de stînci, pe care le trecea în genunchi de teamă să nu se prăvălească; văgăuni pline cu nămol galben pe rare le trecea încetişor, bijbîiml cu aipenştocul, ridicînd labele picioarelor ca un tocilar. Tot timpul nu-şi "lua ochii de la busola medalion, ctirnată la şiretul gros al ceasului de brîu ; dar pesemne din pricina altitudinii ori a variaţiilor de temperatură, acul părea că-şi face de cap. Şi nici chip d j orientare în negura deasă galbenă, unde nu puteai vedea la zece paşi, străbătută de un vîrtej de polei îngheţat ce făcea urcuşul tot mai anevoios.

încremeni deodată locului ; pămîntul albea nedesluşit în faţa-i... Fereşte ochii !...

Sosea în ţinutul zăpezilor...

Scoase numaidecît ochelarii din toc şi şi-i aşează cu nădejde. Clipa era măreaţă. Cam emoţionat, dar mîn- dru cu toate astea, lui Tartarin i şe părea că d intr-un salt se îuălţase cu o mie de metri spre piscuri şi spre marile primejdii.

Nu mai înainta decît cu băgare de seamă, năzărin- du-i-se văgăuni şi rupturi, despre care-i pomeneau cărţile lui, şi în adincul inimii, blestemînd oamenii de in ban care-1 sfătuiseră să se urce drept înainte, şi fără călăuză. La urma urmei, poate că a greşit muntele! Merge de mai bine de şase ceasuri, iar pînă la Rigi im erau decit trei. Bătea un vînt, un vînt rece care spulbera zăpada în vîrtejuri prin negura asfinţitului.

Avea să-l apuce noaptea. L'nde să găsească o colibă, măcar o ieşitură de stîncă sub care să se aciuieze ?... Şi iată că zări deodată înaintea-i, pe o movilă de pămînt bătătorită, sălbatică şi goală, un fel de vilă de lemn de care era legată o firmă cu slove uriaşe ce le descrifră anevoie: „A... TE... L1 ii... R... FO... TO... GRA... ITC... RI... GI... KOLM“. In acelaşi timp, ceva mai departe, i se arătă şi uriaşul hotel cu trei sute de ferestre între lampadarele sărbătoreşti care ^e aprindeau în ceaţă.

III

ZARVA PE RIGI

Sînge rece! Singe rece! Cornul Jiu AI pi.

Ce află Tariorin Ia oglinda sa, deşteptin- dn-se.
Nedumerire: se cauiâ o călăuză prin lelefon.

Ques aco?... Cine-i acolo?..." strigă tarasconezul ciulind urechea, cu ochii holbaţi în beznă.

O trepădare de paşi prin tot hotelul, uşi trîutite. giineli, ţipete: „Grăbiţi-vă !“, în vreme ce afară

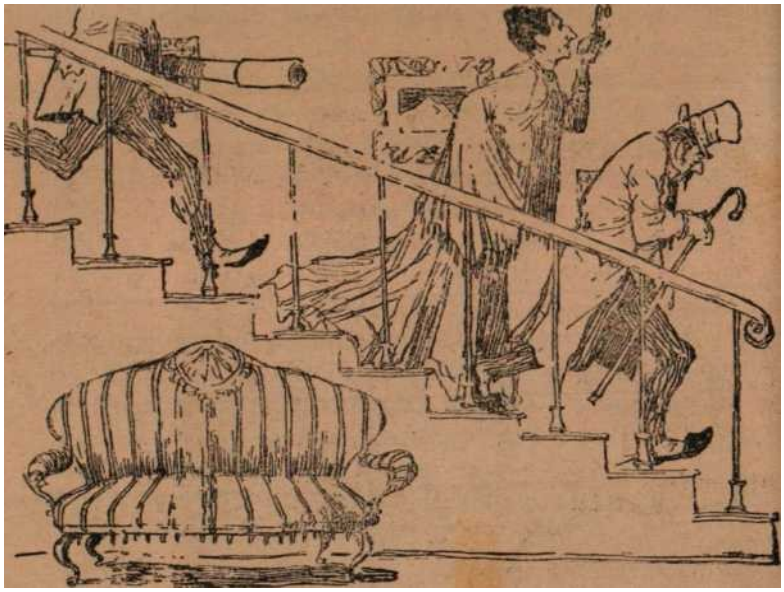

răsunau parcă chemări de corn, şi vîivătăi neaşteptate luminau geamuri şi perdele...

Foc!...

Dintr-un salt fu jos din pat, încălţat, îmbrăcat, năvălind pe scara unde ^azul aerian încă mai ardea şi pe care o scobora un roi zgomotos de *misse* în cap cu ce găsiseră la repezeală, îmbrobodite în şaluri verzi, fi- şiuri de lînă neagra, tot ce .nimeriseră în grabă, sculîn- du-se din somn.

Tartarin, el însuşi, spre a-şi da curaj şi ca să liniştească pe domnişoarele acelea, zbiera dînd buzna şi îmbrîncind toată lumea: „Nu vă speriaţi ! Nu vă speriaţi !“ cu un glas de goeland, stins, prăpădit, un glas

ca în visuri, ce face pârul măciucă şi celor mai tari de înger. Şi poftim, prichindelcle acelea de *misse* care rî- deau privindu-1, păreau că-l găsesc ort se poate de caraghios ! Nici o noţiune a primejdiei nu ai la vîrsta asta !

Noroc că şi diplomatul cel bâtrîn venea in urma lor îmbrăcat la repezeală cu un pardesiu din care-i ieşeau afară izmenele jalbe şi crimpeie de şireturi.

Iată-n sfîrşii şi un bărbat !...

Tartarin dădu fuga ia el, vîniurînd braţele:

— Ah, domnule baron, ce nenorocire!... Aţi aflat ceva ?... Un de-o fi ?... Cum a început?...

- Cine?... Ce?... bilbii baronul aiurit, fără să-njc- leagă.

— Păi, focu'...

—- Ce foc ?...

Bietul om făcu o mutră atit de plouată şi năucă, în- cît Tartarin îl părăsi şi o zbughi afară spre „a organiza ajutoarele".

„Ajutoare 1“ repetă baronul, şi după el cinci chelneri care dormeau de-a-mpicioarele, uitîndu-se apoi unii la alţii năuciţi...

Cum ieşi afară, Tartarin îşi dădu seama că o scrin- tise. Nici pomeneală de incendiu. Un ger năprasnic, noapte adincă, abia luminată de facle de răşină ce se mişcau ici-colo şi lăsau pe zăpadă pete mari ca de sînge.

In pragul peronului, un cîntăreţ din corn alpin, îşi buciuma jelania cu modulaţii, un monoton cînt de vaci, din trei note, cu care, la Rigi-Kulm e obiceiul să se deştepte din somn adoratorii soarelui şi să li se vestească apropiata ivire a astrului.

Se pretinde că el se arată uneori, de cum răsare, în virful cel mai depărtat al muntelui, în dosul hotelului. Ca să se orienteze, se luă după hohotele de rîs ale *misselor* care treceau pe lîngă dînsul. Mergea însă mai domol, picind încă de somn şi tîrînd picioarele grele după şase ceasuri de urcuş.

— Dumneata eşti, Manilof ?... zise deodată în umbră un glas limpede, un glas de femeie... Ia ajută-mă... Mi-am pierdut un pantof.

Recunoscu ciripitul străin al micii lui vecine de masă, a cărei siluetă gingaşă o căuta în reflexul alburiu ce se ridica de pe pătnînt.

— Nu-i Manilof, domnişoara, (iar dac-aş putea să vă fiu de folos...

Ea scoase un mic ţipăt de mirare şi teamă, fricii 1111 gest de fereală pe care Tartarin nu-1 văzu, fiind aplecat şi bîjbîind prin iarba măruntă şi fărimicioasă din jurul lui.

— Ei, drăcie ! iacătă-1... strigă el cu voioşie. Scutură fina încălţăminte pe care zăpada sia ca o pulbere de brumă, sc lăsă într-un genunchi pc frigul şi umezeala aceea, în chipul cel mai galant, şi drent răsplată ceru onoarea de-a încă Iţa pe Cenuşăreasă.

Ea, mai înverşunată ca in poveste, răspunse cu un „nu" răstit şi porni să ţopăie căutînd să-şi potrivească ciorapul de mătase în pantoful purpuriu ; dar n-ar ii izbutit nicicînd fără ajutorul eroului nostru, peste fire de emoţionat simţind o minută mînuşiţa aceea alin- gindu-i umărul.

— Buni ochi aveţi... mai spuse ea drept mulţumire, în timp ce mergeau pe bijbîite, alături.

— Obişnuinţa pîndelor, domnişoară.

— A! Sinteţi vînător?

Spuse asta cam in ris, neîncrezătoare. Tartarin n-ar fi trebuit decît să spună cine este, ca s-o convingă, dar ca toţi oamenii purtători de nume ilustre, păstră o discreţie, o cochetărie şi, vrînd să sporească sur- prinderea :

— Sînt vînător, într-adevăr.

Ea urmă pe acelaşi ton de ironie:

— Şi cam ce fel de vînat căutaţi de preferinţă?

— Marile carnasiere, fiarele uriaşe... zise Tartarin ca s-o uimească.

— Şi găsiţi multe d-astea pe Rigi ?

Mereu galant şi cu răspunsul gata, tarasconezul dădu să spuie că pe Rigi nu întîlnisc decît gazele, dar vorba ii fu tăiată de doua mogîldeţe care apropiimlu-se strigau :

— Sonia... Sonia!...

Aici sint... zise ea, şi, întorcînchi-se spre Tartarin ai cărui oclii obişnuiţi cu întunericul îi desluşeau palidul şi drăgălaşul chip su>b a pălăriuţă spa- niol^ască, spuse de data asta serioasă:

— Faceţi o vînătoare primejdioasă, bătrînelule... luaţi seama să nu vă rămînă ciolanele pe acolo...

Şi cit ai clipi, pieri în beznă cu însoţitorii ei.

Mai apoi, tonul ameninţător care sublinia cuvintele astea avea să tulbure imaginaţia omului de la sud ; dar deocamdată fu numai jignit de vorba asii „bătrînelule", zvîrlită pintecosului cărunt, şi de plecarea grăbită

a fetei tocmai în clipa cînd era să-i spună cine es;e. să se desfete de uimirea ei.

Făcu cîţiva paşi în direcţia în care se depărta gmpul, auzi o larmă nedesluşită, oameni tuşind, strănuturi de turişti grămadă care aşteptau cu nerăbdare răsăritul soarelui, unii mai viteji, cocoţaţi pe cîte o mică terasă ale că.*c-i ieşituri, vătuite de omăt, albeau în noaptea pe sfirşiU'.

O licărire începea să lumineze orientul, întîmpinţită de o nouă chemare a cornului alpin şi de acel „Ah 1“ de uşurare pe care-1 provoacă la teatru a treia lovitură pentru ridicarea cortinei. îngustă, aidoma crăpăturii lăsate de un copac, licărirea aceea se întindea, lărgea zarea ; dar ;n acelaşi timp, din văi urca o negura deasă şi galbenă, un abur* şi mai pătrunzător, şi mai gros pe măsură ce se crăpa de ziuă. Era parcă un văl între scenă şi privitori.

Trebuia renunţat la uriaşele efecte anunţate pe munţii Guides. In schimb, înfăţişările ciudate ale dansatorilor din ajun, smulşi din somn, se desprindeau ca nişte umbre chinezeşti, caraghioase şi ridicule; se îfifăşmaseră in şaluri, cuverturi, pînă şi perdele de pat.
Cu fel de fel de acoperiiininte de cap, bonete de mătase ori de bumbac, capeline, toce, şepci cu urechi, apăreau fete speriate, buhăite, capete de naufragiaţi răzleţi, pe un ostrov în mijlocul mării, pîndind cu ochii holbaţi o pînză de corabie în zare.

Şi nimic, mereu nimic !

Cu toate astea unii se străduiau să desluşească piscuri într-un avînt de bunăvoinţă şi, tocmai în vîrîul terasei, se auzea cloncănitul familiei peruviene, strînsă în jurul unui zaplan înfăşurat pînă la căl- cîie în pardesiul lui de iarnă, cadrilat, care purica netulburat panorama invizibilă a Alpilor bernezi, ară- tînd şi înşirind cu glas tare piscurile mistuite în ne- guri.

— Vedeţi la stingă Finsteraarhorn, patru mii două sute şaptezeci şi cinci metri... Schreckhorn, Wetter- liorn, Moine, Jungfrau ale cărei proporţii elegante le semnalez domnişoarelor.

-— He! iacă unul care nu duce lipsă de ifose !... îşi zise larasconezul, apoi se gîndi : „Cunosc glasul ăsta, încalţe".

Recunoştea mai ales accentul, acel *assent* din sud ce se distinge de departe ca duhneala usturoiului ; dar cu gindul numai de a-şi regăsi tînăra necunoscută, nu zăbovi, şi cercetă mai departe grupurile, dar fără izbîndă.

Trebuie să se fi întors la hotel, cum făceau toţi, obosiţi de frig şi de hoinăreală.

Spinări încovoiate, şaluri ale căror ciucuri măturau zăpada se depărtau, piereau în ceaţa din ce în ce mai deasă. In curînd, pe platoul rece şi trist în revărsatul acela de zi cenuşiu, nu mai rămase decît Tartarin şi cîntăreţul din cornu! alpin care sufla într-una a pustiu din trîmbiţa lui, ca un ciine urlînd la lună.

Era un bătrînel cu bărbii lunga, cu o pălărie tirolezii împodobită cu motocei verzi ce-i atîrnau pe spate, şi purtind ca toţi şapcaliii din serviciul hotelului, *Regina montium* în slove poleite. Tartarin se apropie ca să-i dea un bacşiş, aşa precum văzuse făcînd alt» turişti.

— Hai la culcare, dragul meu, zise el bătîndu-1 pc umeri cu prietenia sa taraseoneză. O gogoaşă **umflată,** *quâ,* soarele ăsta de la Rigi !

Bătrinul suflă mai departe tlin cornul lui, isprăvin- du-şi melodia din trei note cu un rîs mut, care-i punea creţuri la coada ochilor şi-i scutura motoceii verzi ai pălăriei.

Oricum, lui Tartarin nu-i părea rău de noaptea asta. Intilnirea cu drăgălaşa blondină îl despăgubea dc somnul întrerupt, căci deşi avea aproape cincizeci de ani, inima îi era încă focoasă, închipuirea romantică şi viaţa clocotea în el. Urcat iar sus, cu ochii închişi pentru ca să adoarmă din nou, i se părea că simte în palmă pantofiorul atît de uşor, că aude chicotirile săltăreţe ale fetei: „Dumneata eşti, Manilof?...“

Sonia... ce frumos nume !... Era, fără îndoială, rusoaică ; şi tinerii călătoreau cu din-sa, prieteni de-ai fratelui ei, nici vorbă... Apoi totul se-nvălmăşi, chipul drăgălaş cu cîrlionţi de aur. s-gmestecă cu alte **năzăreli** fugare şi toropite de somn, povîrnişuri pe Rigi. cascade ea nişte pompoane, şi numaidecît răsuflarea eroică a ilustrului bărbat, sonoră şi ritmată, umplu odăiţa şi o bună parte din coridor...

Dînd să coboare la primul semnal pentru masa de prinz, Tartarin se asigură că barba îi este bine periata şi că n-avea o înfăţişare prea proastă in costumul de alpinist, cînd deodată tresări. In faţă-i, larg desfăşură Li şi lipită de oglindă cu două buiine de ceară do pecete, o scrisoare anonimă îşi răsfăţa următoarele ameninţări :

„Franţuz afurisit, degeaba te-ascunzi în ţoalele tale. De data asta te mai facem scăpat; dar clacă ne mai ieşi in cale, jereşte-ţi pielea!“

Năucit, reciti inscripţia de două-trei ori fără să se dumirească.

Cine, de ce să-şi ferească pielea-? Cum ajunsese scrisoarea asta aici ?... în timp ce dormea, nici vorbă, căci n-o zărise cînd se întorsese de la plimbarea-i matinală. Sună pe fata de serviciu, o mutră botocănoasă, spălăcită şi turtită, ciugulită de vărsat, un adevărat calup de şvaiţer, de la.care nu putu afla nimic desluşit, afară doar că ea este „de pon familie"[I], şi nu iri'.ră niciodată în camere în timp ce domnii se află înăuntru.

„Curată drăcie, nu altceva !“ îşi zise Tartarin, răsucind scrisoarea,

---

I Corect franţuzeşte: de bonne familie — de îamiiie bună. (N f M

foarte impresionat. O clipă, îi trecu prin minte numele lui Costecaklc ; Costecalde informat despre planurile lui de ascensiune, şi încercind să-l abată de la asta prin manevre, prin ameninţări. Mai gindindu-se puţin, aşa ceva i se păru totuşi cu neputinţă, şi ajunse să se încredinţeze în cele din urmă că scrisoarea asta era o păcăleală... pesemne *miss*-eie cele mititele care-i rîdeau în nas cu atita poftă... Sînt aşa de slobode fetele astea englezoaice şi americance !

Batea semnalul al doilea. Virî scrisoarea anonimă în buzunar: „La urma urmei, om vedea !...“ Şi mutra formidabilă cu care însoţea acest gînd arăta eroismul sufletului său.

Aşezîndti-se la masă, altă surpriză. în locul drăgălaşei sale vecine „pe care amorul o frizează cu aur".

dădu cu ochii de grumazul de vultur al unei englezoaice bătrine, ai cărei zulufi se răsfirau pe faţa de masă. Se vorbea în juru-i că tînăra domnişoară şi societatea ei plecaseră cu unul din trenurile de dimineaţă.

— Drace, m-a tras pe sfoară... zise cu glas tare tenorul italian care în ajun arăta lui Tartarin că nu ştie franţuzeasca. O învăţase aşadar peste noapte 1 Tenorul se ridică, zvîrli şervetul şi fugi iăsînd pe meridional cu totul uluit.

Dintre mesenii din ajun nu mai rămăsese decît el. Aşa e totdeauna la Rigi-Kulm, unde lumea nu zăboveşte de obicei mai mult de douăzeci şi patru de ore. De altfel decorul era neschimbat cu şirurile de com- potiere care despărţeau taberele. Numai că în dimineaţa asta „Orezul" avea majoritateh şi era intărit de personaje ilustre ; iar „Prunele uscate", vorba cee;:, n-o duceau bine.

Tartarin fără să se dea de partea unora ori altora, sui în camera sa înaintea manifestaţiilor de la desert, îşi închise cataramele rucsacului şi ceru nota ; se săturase de *Regina montium* şi de masa de la hotel, cu surdo-muţi.

Pe neaşteptate, apucat iar de nebunia alpestră, la contactul cu pioletul, cu piroanele si cu frîngliiile, eu care iar se împopoţonase, sta ca pe foc să atace un munte adevărat, un pisc lipsit de ascensor şi atel-cr fotografic, în izbeliştea vînturilor. Mai sta încă la cumpănă între Finsteraarhorn mai înalt şi Jungfrau mai vestită, al cărei nume de feciorelnică albeaţă l-a[r] mina mereu cu gîndul către mica rusoaică.

Rumegînd aceste alternative în vreme ce i se făcea socoteala, se amuza privind în uriaşa sală, mută ca un mormînt, a hotelului, marile fotografii în culori, agăţate pe pereţi, înfăţişînd gheţari, povirnişuri înzspe-

zite, treceri faimoase şi pline de primejdii ale muntelui : ici, ascensioniste în şir, ca nişte furnici în cercetare. pe o creastă de gheaţă tăioasă şi albastră ; mal încolo, o uriaşă surpătură cu pereţii verzui, de-a curmezişul căreia e aruncată o scară pe care o trece o cucoană pe genunchi, după ea un preot cu anteriul sumes.

Alpinistul din Tarascon, cu amîndouă mîinile pe piolet, habar n-avusese de asemenea greutăţi; ar trebui să treacă totuşi pe acolo. Deodată, păli de moarte.

într-o ramă neagră, o gravură după desenul faimos al lui Gustave Dore reproducea catastrofa de pe muntele Cervin : patru trupuri omeneşti, pe burtă ori pe spate, prăvălindu-se de pe coasta aproape ca un zid a unui gbeţar înzş^ezit, cu braţele răsfirate, cu mîinile bîjbîind, agăţîndu-se, căutî,nd funia ruptă ciare ţinea această salbă de vieţi şi nu mai slujea acum decît să le tîrască şi mai bine spre moarte, spre prăpastia unde grămada se va prăbuşi de-a valma cu fringhiile, pio- leţii, vălurile verzi, toate veselele dichisuri pentru ascensiune, devenite deodată tragice.

— Drace I izbucni tarasconezul cu glas tare, cuprins de spaimă.

Un chelner de hotel îi auzi exclamaţia şi crezu de a sa datorie să-l liniştească. Accidentele de acest fel deveneau din ce în ce mai rare; totul era să nu faci imprudenţe şi mai ales să-ţi cauţi o bună călăuză.

Tartarin întrebă dacă i s-ar putea indica şi lui una de încredere. Nu doar că-i era frică, dar totdeauna e mai bine să ai pe cineva de nădejde.

Chelnerul chibzui cu o mutră importantă, răscolin- du-şi favoritele:

— De încredere... A! dacă domnu' mi-ar fi spus asta mai devreme, aveam azi dimineaţă un om care ar fi fost tare nimerit... curierul unei familii peruviene...

•— Cunoaşte muntele? zise Tiartarin făciird pe pricepui ni.

— O, domnule, to^i munţii... Elveţiei, din Savoia, din Tirol, ;ii Indiei, din lumea-ntreagă; pe (oţi i-a bătut, îi ştie pe degete, şi vi-i povesteşte, o minune nu altceva !... Socotesc că l-am hotărî lesne... cu un om ca ăstn şi un copil ar putea pomi oriunde fiiră primejdie.

— Unde-i ? unde l-aş putea găsi ?

— La Kaltbad, unde pregăteşte camerele călătorilor săi... să-i telefonăm.

Telefon, la Rigi !

Asta era culmea. Dar Tariarin nu se mai mira. Cinci minute mai apoi, chelncrul se întoarse cu răspunsul.

Curierul peruvienilor tocmai plecase la Tellspiaiie, unde avea să rămină cu siguranţă peste noapte.

Tellsplatle este o capelă comemorativă, unul din acele locuri de pelerinaj în cinstea lui Wilhelm Teii. aşa cum se află mai multe în Elveţia. Se ducea multă lume acolo ca să vadă zugrăvelile murale pe care [1111] vestit pictor din Băle le făcea în capelă.

Cu vaporaşul nu era nevoie mai mult de un ceas, un ceas şi jumătate ; Tartarin nu stătu la gînduri. Asta o să-i ia o zi, dar el se socotea dator să aducă un o- magiu lui Wilhelm Teii, pentru care avea o predilecţie ciudată, ş-apoi ce noroc pe capul lui dac-ar **puica** pune mîna pe călăuza asta minunată, s-o hotărască să facă urcarea pe Jungfrau împreună !...

La drum, *zou !...*

Plăti repede nota în care răsăritul şi asfinţitul soarelui erau socotite de-a başca, cum şi serviciul şi *ti- mînarea şi, veşnic precedat de acel teribil zgomot de

fierărie, carc împrăştia mirare şi spaimă pe unde trecea, porni la gară, căci ca să mai coboare muntele Rigi cu piciorul, aşa cum îl urcase, însemna vreme pierdută şi, într-adevăr, prea multă cinste pentru acest munte artificial.

IV

PE VAPOR PLOUA

Eroul tarasconez aduce slavă umbrelor celor morţi. Adevărul despre Withelm Teii. Dezamăgire: Tartarin din Tarascon n-a existat niciodată. „Te! Bompard!“

Lăsase în urmă-i zăpada, pe Rigi-Kuhn; de vale pe lac, dădu iar de ploaie măruntă, ca prin sită, de nedesluşit, o abureală prin care munţii se ştergeau treptat, tot mai depărtaţi, ca nişte nori.

Foelinul[1] sufla, stîrnea valuri spumoase pe lac, utide pescarLIŞii,zburînd jos de tot, păreau că-s purtat* de talazuri ; te-ai fi putut crede în mijlocul mării.

Iar Tartarin îşi amintea plccarea lui din Marsilia cu cincisprezece ani în urmă, cînd a pornit Ia vînătoare de lei, cerul cela neprihănit, orbit de lumina ca beteala, marea aceea albastră, dar de un albastru ca si- neala, încreţită de mistral, cu albe sclipiri de sara gemă, apoi tfîmbiţele de la forturi, toate clopotniţei in dangăt, beţie, huzur, soare, farmec de călătorie ne- mai-ncercată !

' Vini căldicei şi uscat ce bate de la sud-est iu Llveiia. (N.tt.).

m

Cîtă nepotrivire cu puntea asta neagra de umezeala, aproape pustie, pe eare se desluşeau prin ceaţă, aşa ta printr-o hîrtie unsă eu ulei, cîţiva CiiIători înfăşuraţi în pardesie lungi de ploaie, cu galoşi fără formă, şi omul din dosul barei, nemişcat, înfofolit in mantaua Iui cn glugă, morocănos şi tainic, deasupra acestei pancarte în trei limbi:

„E oprit de a vorbi cu timonierul".

Recomandare de prisos, fiindcă nimeni nu vorbea pe bordul lui *Winkelried,* nici pe punte, şi nici în saloanele de clasa întiia şi a doua ticsite de călători cu mu-, tre de cimitir, dormind, citind, căscind, stînd de-a '■alma cu bagajele de mină, împrăştiate pe canapele. Aşa-ţi închipui un convoi de deportaţi, a doua zi după o lovitură de stat.

Cînd şi cînd, mugetul răguşit al vaporului vestea apropierea vreunei staţii. Un zgomot de paşi, de bagaje vînzolite, împînzea puntea. Ţărmul răsărea din ceaţă, înainta, arătînd povîrnişuri de un verde întunecat, vile rebegite printre desişuri înecate, şiruri de plopi la marginea drumurilor

pline de noroi, de-a lungul cărora se aliniau hoteluri luxoase cu slove de aur pe faţade: hotelurile Meyer, Miiilcr, du Lac, şi capete plictisite ivindu-se în geamurile cu şiroaie de apă.

Cînd ajungeau la pontonul de debarcare, lumea cobora, urca, la fel de plină de noroi, făcută ciuciulete şi imrtă. Se stîrnea în micul port un vălmăşag de umbrele, de omnibuse, pierind ca nălucile. Apoi frămîn- tarea cea mare a roţilor umplea apa de spumă sub paletele lor, şi ţărmul fugea, se mistuia în nedesluşitul peisaj cu pensiunile Meyer, Miiller, du Lac, pe ale căror ferestre deschise o clipă, se vedeau la toate etajele fluturînd batiste, braţe întinse care păreau că zic:

„Indurare, faceţi-va pomană, luati-ne... dacă aţi şti...**

Uneori *Winkelfried* încrucişa pe drum un alt vapor cu numele în litere negre pe tamburul alb : *Germania... Wilhelm Teii...* Aceeaşi punte ca de cimitir, aceiaşi galoşi sclipitori, aceeaşi traversare jalnică, fie că vasul fantomă mergea încoace ori încolo, aceleaşi priviri sfîşietoare schimbate de la un bord la celălalt.

Şi cînd te gîndeşti că toţi oamenii aceia călătoreau de plăcere, şi că pensionarii hotelurilor dti Lac, Meyer, şi Muller erau şi ei întemniţaţi pentru plăcerea lor.

Aici, ca şi pe Rigi-Kulm, ceea ce-1 înăbuşea mai cu seamă pe Tartarin, ceea ce-1 îndurera de moarte, îl îngheţa mai rău decît ploaia rece şi cerul posomorit, era că nu putea vorbi. Jos, îşi regăsise multe cunoştinţe, membrul de la Jockev-Club ou nepoală-sa (hm! hm!), academicianul Astier-Rehu şi profesorul Schwanthaler, cei doi înverşunaţi duşmani osîndiţi să trăiască alături vreme de o lună, legaţi de acelaşi itinerar al unei călătorii cu Circularul Cook, ba şi alţii : niciunul însă din aceşti partizani ai prunelor uscate nu voia să-l recunoască pe tarasconez pe care totuşi căciula îmblănită, sculele de fier, frînghiile încrucişate pe piept, îl deosebeau, îl marcau într-un chip de neasemuit. Toţi păreau ruşinaţi de balul din ajun, de pornirea fără noimă în care-i îmbrîncise fierbinţeala burduhănosului ăstuia.

Numai doamna Schwanthaler veni către dansatorul ei, îmbujorată Ia obraji şi zîmbitoare ca o zînă mititică şi durdulie, şi prinzindu-şi jupa cu două degele, ca pentru a schiţa un pas de menuet: „Ball... tantz... forte fromos...“ zicea doamna cea de treabă. Să fi fost redeşteptarea unei amintiri ori ispita de a se mai roti după tact? Nu-1 slăbea de fel, şi

Tartarin ca să se descotorosească de stăruinţele ei, se urcă iar pe punte,

decît să s*i facă
pk'ÎO
mai bucuros să-l ude pînă la caraghios.

.Şi ploua, şi ploua, iar cerul era o oireapă mardarâ. Ca să-l facă şi mai posomorit, o ceata numeroasă din „Armata izbăvirii" caro tocmai se urcase la Beckfn- ricd, vreo zece fete dolofane cu mutre aiurite, în rochii bleumarin şi pălării Greenaway, se adunau sub trei uriaşe umbrele roşii şi cîntau versete însoţite la acordeon de un bărbat, un soi de David-la-Gama, Iă'iiţ, numai oase, cu ochii rătăciţi. Glasurile acelea ascuţite, moi, discordante ca ţipetele pescăruşilor, se rostogoleau, se tîrau prin ploaie, prin fumul negru de la maşini pe care vîntul îl izbea in jos. De cînd era Tartari,i n-auzise ceva mai jalnic.

*i*a* Brunnen, ceata cobori, lăsind buzunarele călătorilor doldora de cărţulii evlavioase ; şi aproape nurnai- decit după ce acordeonul şi imnurile acestor bioîe larve încetară, cerul se limpezi şi se arătară clteva petice de senin.

Acum, vaporul intra în lacul Uri întunecat şi ghemuit între munţi înalţi şi sălbatici, iar la dreapta, 'a poalele Seelisbergului, turiştii îşi arătau crmpul Gru'li, unde Melchtal, Fiirst şi Stauffacher se legaseră cu ju- rărnint să-şi izbăvească patria.

Tartarin tare mişcat se descoperi cu evlavie fără să bage de seamă uimirea celor din jur, ba îşi vin tu ni şapca de trei ori în aer, ca să aducă omagiu umbre tor de eroi. Ciţiva călători se înşelară, şi, politieoşi, îi înapoiară salutul.

In sfîrşit, maşina scoase un muget răguşit, repetat din ecou în ecou, în spaţiul cel strimt. Firma care se agăţa pe punte la fiecare staţie noua, aşa cum se face la balurile publice spre a varia contradansul, vesti Tellspiatte.

Locul de sosire.
Capela e aşezată la cinci minute de debarcader, in marginea lacului, chiar pe stînca unde Wilhelm l'eil sărise^ în toiul furtunii din luntrea lui Gessler. In vreme ce se ţinea de-a lungul lacului după călătorii Circularului Cook, Tartarin simţea o emoţie plăcută sa calce pe acel pămînt istoric, să-şi reamintească, să retrăiască principalele episoade ale marei drame pe care o cunoştea ca pe însăşi povestea vieţii sale.
De vreme îndelungată, Tel 1 e:ra omul Iui. Cînd se juca preferans la farmacia lui Bezuquet, şi fiecare scria într-un plic închis poetul, copacul, mirosul, eroul, femeia ce prefera, pe una din aceste hîrtii scria mereu aşa : „Copactd preferat ? — baobabul.
Mirosul ? — iarba de puşcă.
Scriitorul ? — Fenimore Cooper.
Ce aş fi dorit să fiu ? — Wilhelm Tei!".
Şi în farmacie toţi strigau într-un glas: „E Tartarul !''.
Vă daţi seama cît era de fericit şi oum îi batea inima cind ajunse în faţa capelei - comemorative, înălţată de recunoştinţa unui întreg popor. 1 se părea că Wilhelm Tell în persoană avea să-i deschidă uşa, murat încă de apa lacului, cu arcul şi cu săgeţile în mînă.
— Nu se intră... Am de lucru... Nu-i zi de vizite... strigă dinăuntru un glas puternic, sporit de sonoritatea bolţilor.
— Domnul Astier-Rchu de la Academia Franceză !...
— Herr Doktor Professor Schwanthaler !...
— Tartarin din Tarascon !...
In arcul de deasupra portalului, se ivi pictorul, cam pînă la brîu, cocoţat pe o schelă, în bluză de lucru ;i cu paleta în nună.
— Vine un *famulus*[I] al meu să vă deschidă, domnilor, zise el cu intonaţie respectuoasă.
„Eram sigur de asta, pe legea mea! îşi zise Tarta- rin... numai cît mi-a auzit numele."
Avu totuşi bunăouviinţa de a păstra rîndu!, şi modest, intră cel din urmă.
Pictorul, un om voinic şi vesel, cu un păr auriu strălucitor ca al unui artist din vremea renaşterii, îi primi pe musafiri pe scara de lemn ce ducea la etajul provizoriu instalat pentru zugrăvelile de sus ale capelei. Frescele,

I Slugă (în latineşte). In Evul Mediu, în înţelesul de ucenic. (N.R.)

înfăţişînd principalele episoade ale vieţii lui Wilhelm Teii, erau terminate, afară de una, scena cu mărul din piaţa Altdorf. în clipa aceea lucra la ea, şi tinărul său *famulus* — cum îi spunea el — cu păr ca de arhanghel, cu picioarele şi labele goale sub bluza medievală îi poza pentru copilul lui Wilhelm Teii:

Toate personajele astea arhaice, roşii, verzi, galbene, albastre, grămădite, mai mari decît natura, în ulicioare strimte, sub portalurile de demult şi ticluite spre a fi văzute de departe, impresionau cam trist pe spectatori, dar lumea venise acolo ca să admire. Admirară. De altfel nimeni nu pricepea nimic.

— Socotesc asta de un mare curaj, zise ca un pontif Astier-Rehu, cu sacul de noapte în inînă.

Iar Schwanthaler, cu un scaun portativ la subsuoară. nevrînd să rămîie mai prejos, cită două versuri din Schiller, din care jumătate se opri în barba-i ca un fluviu. Se porniră apoi cucoanele pe exclamaţii, şi într-o clipă nu se mai auzi decît:

— Schon !... oh I schon... *

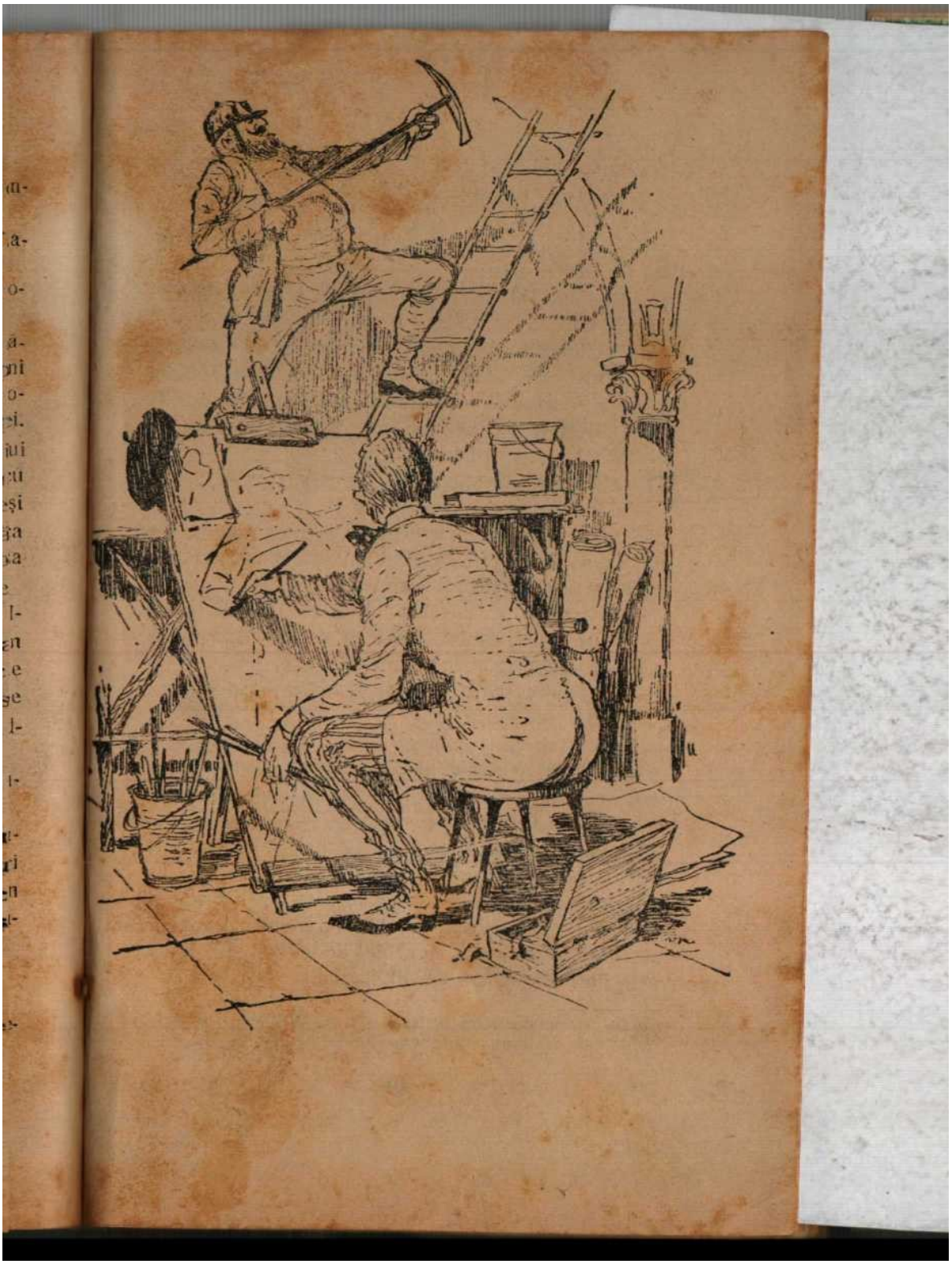

— Yes... lovely...[I]
— Lxquis, delideux... *
Te-ai fi crezut într-o plăcintiiric.
Deodată izbucni o voce sparta, care sfîşie ca otrîm- l.'iiă liniştea pioasă :
— Rău sprijinii în umăr, v-o spun... Arcul ăsta iu-î la locul lui...
Va închipuiţi uimirea pictorului faţă de extraordinarul alpinist care, cu tîrnăcopul într-o mină, cu pioletui pe umeri, riscînd să schilodească pe careva, ori decîte ori se învîrtea, îi demonstra negru pe aib că mişcarea lui Wilhelm Tell nu-i justă.
— Mă pricep, încaltea... Vă rog să mă credeţi
—• Cine sînteti dumneavoastră ?
— Cum, cine sînt?... se răsti tarasconezul adine jignit. Va să zică nu de hatîrul lui se dăduse uşa la o parte ; şi scoţînd pieptul înainte :
— Duceţi-vă şi întrebaţi de mine panterele din Zaccar şi leii Atlasului, poate că au să vă răspundă.
Toată lumea se trase înapoi cu groază.
— Dar să revenim, — spuse pictorul, — cum de nu-i justă mişcarea mea ?
— Ia uitaţi-vă la mine, *te!*
Repezindu-se înapoi cu două lovituri de calcii care scoaseră fum din podele şi ducînd la umăr pioletui în chip de arc, Tartarin luă poziţie.
— Superb ! Are dreptate... Nu mai mişcaţi... Apoi către *famulus :* Repede carton şi cărbune!
Drept e că tarasconezul era de pictat, spătos, arcuind spinarea, capul aplecat sub căciula blănită, legată pe sub bărbie ca o cască, cu ochiul lui mijit şi plin de Ttil- gere ţintind spre *famtilus-u* 1 speriat.
O, magie a închipuirii !... Se credea in piaţa Altdorf, înaintea copilului său, el care n-avusese niciodată; o săgeată în gîtul arcului, alta la cingătoare spre a străpunge inima tiranului. Şi încredinţarea lui era atît de puternică, incit îi prinse şi pe cei din jur.
— E Wilhelm Tell !... zicea pictorul ghemuit pe un scaun fără spătar, privind schiţa cu înfrigurare. Ah, domnule, cum de nu v-am cunoscut mai de muit I Mi-ati fi slujit de model...
— Nu zău ! Găsiţi vreo asemănare ?... răspunse Tartarin măgulit, fără

I Da... încintător... (în limba engleză). fN.R.).
— Distins, delicios... (în limba franceză). (N.R.)

să-şi clintească poza.
Da, tocmai aşa îşi închipuia artistul pe erou.
— Şi capul ?...
— Oh, capul puţin importă 1... Piciorul se da îndărăt, îşi privea schiţa : O mască bărbătească, energică, asta-i tot, deoarece despre Wilhelm Tell nu se ştie nimic, şi probabil că nici n-a existat.
Tartarin scăpă de mirare arcul din mină.
-— Mare drăcie!... nici n-a existat!... Ce tot spui dumneata?
— întrebaţi pe domnii ăştia.
Astier-Rehu solemn, cu cele trei noduri de bărbii peste cravata albă :
— E o legendă daneză.
— Islăndische [I] !... afirmă Schwanihaler tot aşa de măreţ.
— Saxo Gramaticus povesteşte că un vajnic arcaş numit Tobe sau Paltanoke...
— Est ist in der Viikinasage geschrieben... [II]
fut condamne par le roi de Danemadc, Harold aux dents bleu.es...
dass dor islandische Konig Needing...'

Cu ocliii încremeniţi, cu braţele întinse, fără sS se privească, fără să se înţeleagă unul pe altul, vorbeau laolaltă, ca la catedră, pe acel ton datorai, despulic, de profesor sigur de a nu fi niciodată contestat. Se înverşunau strigînd nume, date: Justinger de Berna!... Jean de Winterhur I...

Şi încet, încet, discuţia deveni generală, agitată, furioasă printre vizitatori. Vînturau scaune portative, umbrele de ploaie, geamantane, iar bietul artist se ducea de la unul la altul, predicind impăciuirea, re- murînd să nu-i dărime schela. După ce se domoli lur- tuna, dădu să ia iar schiţa şi să caute pe misteriosul alpinist, cel al cărui nume numai panierele din Zaccar şi leii Atlasului l-ar fi putut rosti. Alpinistul dispă
ruse.

El urca acum cu paşi mari şi întărîtaţi o potecă printre mesteceni şi fagi spre hotelul Tellsplatte, unde curierul peruvienilor avea să rămînă peste noapte; şi sub imboldul dezamăgirii, vorbea cu glas tare, înfigea cu furie alpenştocul în cărarea plină de apă. Nici c-a existat, Wilhelm Tell! Wihelm Tell, o legendă! Şi tocmai pictorul însărcinat să decoreze Tellsplatte să-i , spuie asta cu linişte. Era necăjit pe el, de parcă ar fi

---

I Islandeză (în limba germană). (N.R.)
II Scrie în Viikinasage (in limba ge.-n^.iă). (N.R.)

înfăptuit un sacrilegiu; ura pe savanţi, secolul ăsta de tăgadă, de dărîmări, de lipsă de evlavie, care nu mai respectă nimic, nici glorie, nici mărire, ursită afurisită !

I

Astfel, peste două sute, trei sute de ani, cînd se va pomeni de Tartarin, are sâ se găsească d-alde Asticr- Rehu, niscaiva Schwanthaleri care să susţină că Tsr- tarin n-a existat nicicînd, o legendă provensală oii barbarescă ! Se opri sugrumat de mîhnire şi de urcuşul pieptiş, şi s-aşează pe o bancă de ţară.

De acolo se vedea lacul printre rămurişuri, şi zidurile a! be ale capelei ca o criptă nouă. Un muget de vapor, însoţit de plescăitul apei, vestea iar sosirea altor noi vizitatori. Se strîngeau ia marginea apei cu ghidul în mină, înaintau cu gesturi chibzuite, cu bra+e întinse care evocau legenda. Şi-ntr-o clipă printr-o bruscă răsturnare de gînduri, îi apăru tot comicul acestei trebi.

Vedea toată Elveţia, cu istoria ei, trăind prin acest erou imaginar, ridicînd statui, capele, în cinstea lui, prin pieţişoare de tirguri şi prin muzee de oraşe, or- ganizînd serbări patriotice, unde lumea da busna, cu prapure în frunte, din toate cantoanele ; apoi banchete, toasturi, discursuri, urale, cîntece, lacrimi umflînd piepturile, toate astea pentru marele patriot despre care cu toţii ştiau că nu a existat niciodată.

Dacă ar fi să ne gîndini la Tarascon, apoi iată o ta- rasconadă şi mai şi, ce nicicînd nu i-a trecut aco.o cuiva prin minte.

Venindu-i iar buna dispoziţie, Tartarin ajunse numai din cîteva salturi în şoseaua cea mare de la Flue- len, în marginea căreia hotelul îşi arăta marea-i faţadă cu obloane verzi. Aşteptînd clopotul de cină, pensionarii umblau în lung şi-n lat, prin faţa unei cascade cu podoabe de scoici, pe şoseaua plină de faga- suri, unde se ţineau şir cupeuri, tărgi de cărat pămint, printre băltoace în care se oglindea un asfinţit de aramă.

jM?

Tartarin întreba despre omul pe eare-I căuta. I se spuse că-i la masa. „Duceţi-mă la dinsul, *zou* /"Şi -ista o spuse cu aşa autoritate, că cu toată sila respectuoasa ce-o arătă că trebuie să tulbure o persoană atît cL* însemnată, o servitoare il conduse pe alpinist prin tot hotelul — unde trecerea lui stîrni oarecare uimire — la preţiosul curier care mînca de-o parte, într-o săi iţă ce da spre curte.

— Domnule, — zise Tartarin, intrînd cu pioletui pe umar, — iertaţi-mă dacă...

Se poticni uluit, în timp ce curierul, lălîu, uscăţiv, cu şervetul sub bărbie, în norul plin <ie miresme al unui

castron cu supă caldă, scăpă lingura din nună.

' — *Vel* dom' Tartarin...

— TJ/Bompard!

Era Bompard, fostul director al clubului, băiat de treabă, dar stăpînit de o imaginaţie năzdrăvană, ca nu-i da pas să grăiască măcar un cuvînt adevărat şi care-i adusese la Tarascon porecla de moftangiu. Să ţi se spuie moftangiu la Tarascon, vă daţi seama ca trebuie să însemne asta ! Poftim ghidul incomparabil, căţărătorul pe Alpi, pe Himalaia, pe munţii din lună I...

— Oh, acum am înţeles... ! făcu Tartarin cam dezamăgit, dar oricum vesel că ia dat de **o** figură de-acasă şi de scumpul, desfătătorul accent de pe strada mare.

— D-alminterea, domnule Tartarin, iei cina cu mine, *qui ?*

Tartarin se grăbi să primească, nemaiputînd de plăcere să stea la o măsuţă intimă, două tacîmuri fiaţă-n faţă, fără urmă de compotiere gîlcevitoare, să poată ciocni, să vorbească mîncînd, şi să mănînce tot lucruri minunate,

alese şi naturale, căci domnii curieri sînt admirabil trataţi de către hotelieri, serviţi de-a başca, cu vinurile cele mai bune şi mîncări extra.

Şi să te ţii : „încaltea, încaltelea, d-alminterea !“

— Va să zică, dragul meu, pe dumneata te auzeam azi-noapte colo sus, pe terasă ?...

— Ei, se-nţelcge... Le puneam pe domnişoarele acelea să admire... Frumos, nu-i aşa, răsăritul ăla da soare în Alpi ?

— Superb ! zise Tartarin mai întîi aşa într-o doară, ca să nu-1 contrazică, dar înfierbîntat după un minut ; şi te-ai fi crucit auzind pe cei doi tarasconezi proslăvind cu entuziasm splendorile ce se descopăr pe Rigi. Ai fi zis că-s Joanne altemînd cu Baedeker.

Pe urmă cu cit ospăţul înainta, conversaţia se făcea şi mai intimă, plină de confidenţe, de efuziuni,

4

Tari arin in A! pi

rto proteste care le umezeau b!înd ocliii lor strălucitori şi vii de provensali, cu priviri care păstrau mereu, in emoţiile lor cele mai ieftine, un ascuţiş de farsîi şi batjocură. Numai prin asta s-asemănau cei doi prieteni ; unul era costeliv, murat, tăbăcit, brăzdat ile zbîrciturile acelea proprii actorilor care joacă roluri (1(2 moşnegi, pe cînd celălalt, mărunt, voinic, cu iaţa netedă şi firea domoaiă.

Atitea şi atitea văzuse bietul Bompard de la plecarea sa de la Club ; imaginaţia aceea nestatornică ce nu-i da pas să stea locului ,il minase peste atitea ţari şi mari, prin aiitea felurite întîmplări ! Şi-şi povestea aventurile, înşira toate prilejurile frumoase de a se îmbogăţi, care-i scăpaseră printre degete — cum a fost cazul cu ultima sa inveţie de a uşura bugetul de război de cheltuiala cu bocancii... Ştiţi cum ?••• Ei.

mare doamne! foarte simplu: potcovind picioarele soldaţilor.

— Drace !... zise Tartarin înmărmurit.

Bompard o ţinea înţr-una, netulburat, cu acel aer de nebun liniştii pe care-’ avea !

— Mare idee, n;i-i aşa ? Ei, *hc.* numai că ministerul nu mi-a dat nici un răspuns... Of, bietul meu domn Tartarin, am trecut prin grele momente, am mîneat piinea mizeriei pînă să intru în serviciul Companiei..!

— **Companie ?....**

Bompard scoborî glasul cu discreţie.

— Ssst!... imediat, nu aici... Reluîndu-şi apoi intonaţia firească : Şi d-alminteren, ce mai faceţi voi ăia de pe la

Tarascon ?... X'u mi-ai spus ce fel fie vînt te aduce prin munţii noştri ?...
Fu rîndul lui Tartarin să se descarce. Fără mîniiv dar cu acea melancolie a declinului, cu plictisul acela de care sînt atinşi, îmbătrinind, marii artişti, femeile prea frumoase, io{i cuceritorii de noroade şi de inimi, ei istorisi dezertarea compatrioţilor, complotul urzit sore a-i răpi preşedinţia, şi hotărîrea ce o luase să iaca un act de eroism, o mare ascensiune, să înfigă sieagul tarasconez mai sus deeît a fost înfipt vreodată, să dovedească, în siirşit, alpiniştilor din Tarascon că el e mereu demn... mereu demn... Emoţia îi sugrumă şi trebui să tacă.

—Dumneata mă cunoşti, Gonzague... Şi nimic n-ar putea reda ceea ce punea el plin de efuziune, de alintare intimă; în acest pronume de trubadur al lui Bom-' pard. Parca i-ar fi strins mîinile, parcă şi l-ar fi apropiat mai mult de inimă... — Dumneata mă cunoşti, *i/tte* ! Dumneata ştii că nu m-am speriat cînd a fost vorba sa pornesc la lei, şi in vremea războiului, cînd am organizat împreună apărarea Clubului...

Bompard scutură din cap cu o mutră teribilă ; el .se mai credea acolo.

— Ei bine, dragul meu, ceea ce leii, ceea ce tunurile Krupp n-au putut face, Alpii au reuşit să facă.., .Mi-e frică.

— Nu spune asta, Tartarin !

■— De ce ? făcu eroul cu nespusă blîndeţe... O spun fiindcă aşa e.

Şi domol, fără ifos, mărturisi impresia ce i-o făcuse desenul lui Dore, catastrofa aceea de pe Cervin ce-i sta mereu in faţa ochilor. Se temea dc asemenea de primejdii, şi aşa se face ca auzind vorbindu-se de o călăuză extraordinară, în stare să le ocolească, venise- să i se încredinţeze lui.

Şi cu tonul cel mai firesc, adăugă :

— Dumneata n-ai fost niciodată călăuză, nu-i aşa, Gonzague?

— *Ilc!* ba da, răspunse Bompard, zîmbinrî... Numai că nu iam făcut tot ce ani povestit...

— Bineînţeles ! încuviinţă Tartarin.

Iar celalalt, printre dinţi :

•— Să ieşim o cli'pă în şosea, o să vorbim mai în voie.

Venea noaptea, o boare căldicică, umedă, rostogolea scame negre pe cer, unde asfinţitul lăsase o nedesluşită pulbere cenuşie. Erau pe la jumătatea drumului cmn mergi spre Fluelen, încrucişînd umbre, umbre tăcute de turişti înfometaţi care se întorceau la hotel, ei înşişi nişte umbre care păşeau fără să scoată o vorbă pînă la tunelul cel lung, ce taie şoseaua cu ochiuri de apă în terasă dind spre lac.

—Să ne oprim aici... zise Bompard cu o voce gau- noasă ce răsuna pe sub bolţi ca o lovitură de tun. Şi stînd pe parapet, contemplară vederea minunată a lacului, rostogoliri de brazi şi fagi întunecaţi, strînşi în planul din faţă : în spate munţi mai înalţi cu piscuri ra nişte talazuri, apoi Iar alţii intr-o nedesluşire albăstrie, ca nişte nori; în mijloc, dîra albă, abia vizibilă a unui gheţar, înţepenit în văgăuni, ce mereu se lumina de nişte văpăi irizate, galbene, roşii, verzi. .Muntele era luminat de focuri bengale.

Din Fluelen ţîşneau artificii, se risipeau în stele multicolore, şi lanterne veneţiene se depărtau, veneau pe lacul ale cărui luntre rămîneau invizibile, plim- bînd muzica şi lumea venită să petreacă.

Un adevărat decor de feerie în rama zidurilor de granit regulate şi reci ale tunelului.

— Ce

nostimă ţară. totuşi, şi Elveţia asta ! izbucni Tartarin.

Bompard se porni pe ri. .

— A, da, Elveţia... Mai întii că nici nu există o Elveţie !

DESTĂINUIRI ÎNTR-UN TUNEU

— Elveţia de acum, *ve!* domnule Tartarin, nu maf este decît un vast Kursaal[I] deschis din iunie pînă-n septembrie, un cazino de panoramă, unde vine să petreacă lumea din ceie patru colţuri ale lumii, şi pa care o jumuleşte o Companie peste măsură de bogată, cu sute de milioane de mijiarde, ce-şi are sediul **ia** Geneva şi la Londra. Bănet a trebuit, iţi dai bine seama, ca să ia cu arendă, să dichisească şi să înzor- zoneze tot păinîntul ăsta, lacuri, păduri, munţi şi cascade ; să întreţie un norod de slujbaşi, de figuranţi, iar pe cele mai înalte piscuri, să instaleze hoteluri ca în basme, cu gaz, telegraf, telefoane !...

— Aşa e, gîndeşte cu gias tare Tartarin, amintin- du-şi de Rigi.

— Că-i aşa !... Da' n-ai văzut încă nimic... Ia du-t-3 mai departe prin ţara asta, n-ai să dai de nici un colţişor care să nu fie măsluit, cu maşinării ca dedesubturile Operei; cascade luminate ca ziua, uşi turnante pe la intrările gheţarilor, iar pentru ascensiuni, puzderie de drumuri de fier hidraulice, ori funicu- Jare. Totuşi, Compania, ţinînd seama de muşteriii săi. căţărători din Anglia si America, păstrează unor Alpi faimoşi ca Jungfrau, le Moine, Finsteraarhorn aparenţa lor primejdioasă şi cruntă, deşi în realitate acolo 11 li-i mai multă primejdie ca

I Sala de festivitate şi dans în localităţile balneare şi clima-! terice. (\'.R.)

aiurea.

V

— D-apoi văgăuuele, dragul meu, văgăimele acc- lea groaznice... Dacă piei înăuntru ?...

— Piei în zăpadă, domnule Tartarin, şi nici ca-
pul nu te rîonre; acolo în fund dai oricînd de un portar, un vînător, cineva care le ridică, te perie, te scutur;!, şi se informează politicos: „Domnu' n-are-bagaje ?...“

•— Ce-mi tot îndrugi acolo, Gonzague ?...

Iar Bompard şi mai serios :

—[11] Întreţinerea acestor văgăuni e lina din cele mai mari cbeltueli ale Companiei.

O clipă de tăcere sub tunel, peste ale cărui împrejurimi coboară liniştea. Nu se mai văd văpăi felurite, praf de puşcă-n văzduh, bărci pe apă, ci un răsărit de lună care dă o altă privelişte convenţională, viorie, fluidă, cu pete adinei de umbră...

Lui Tartarin nu-i vine a crede în spusele tovarăşului său. Se gindeşte totuşi la toate, minunăţiile cile a văzut pînă acum, vreme de patru zile — soarele de la Rigi, păcăleala cu Wilhelm Teii — şi născocirile lui Bompard i se par cu atît mai aproape de adevăr, cu cit în fiecare tarasconez palavragiul e căp- iuşit de un ageamiu.

— D-alminterea, dragă prietene, cum iţi explici dumneata catastrofele alea spăimîntătoare... aia de la Cervin, de pildă ?...

— Sînt şaisprezece ani de atunci, Compania nu se fntemeiase, domnule Tartarin.

— Dar, şi acum un an, accidentul de pe Wetler-horn, cele două călăuze înmormîntate de vii, cu călătorii lor cu tot !

— Dar trebuie şi d-astea, ci drăcie... ca să mo-

mească pe lalpinişti... Un munte, unde nimeni nu şi-a rupt 'puţintel gîtul, englezii nu-1 mai bat... Wetter- born sta prost de cîlva timp ; cu acel mic fapt divers, deverul s-a ridicat cit ai clipi.

— Păi, cele două călăuze?...

— Sint sănătoase tun ca şi călătorii ; le-a făcut m<- mai vint undeva pe mîncare şi băutură în străinătate vreme de şase iuni... O reclamă care costă scump, dar Compania-i destul de bogată ca să-şi îngăduie aşa cc va.

— **Ascultă,** Gonzague... Tartarin s-:a ridicat şi palmul o mina pe umărul fostului girant : Dumneata n-ai vrea să mi se întîmple vreo nenorocire, *que ?* Ei bine, vorbeşte-mi deschis... Dumneata cunoşti puterile mele de alpinist, sint cam slabe.

— Foarte slabe, ce-i drept !

— Crezi cu toate astea, c-aş putea, fără prea mare primejdie, să încerc ascensiunea pe Jungfrau ?

— Nici nu mai încape vorbă, îmi pun mina în foc pentru asta, dragă Tartarin... Numai să te laşi in nădejdea călăuzei, *ve!*

_ Da' dacă-mi vine ameţeală ?

— închizi ochii.

— Şi dacă alunec ?...

— Fii pe pace... E ca la teatru... Există decoruri ascunse.... Nici capu' nu te doare...

— Alt, dacă te-aş avea acolo pe lingă mine, ca să mi-o spui, să mi-o repeţi... Hai, voinicul meu, s-o luăm din loc, vino cu mine...

Asta voia şi Bompard, dar vai, are pe cap peruv'enii pînă la sfîrşitul sezonului ; şi fiindcă prietenul

său se mira văzîndu-1 că primeşte slujba asta de curier, de subaltern :

— Ce vrei, domnule Tartarin ?... Aşa scrie la angajament... Compania are dreptul să facă cu noi tot ce pofteşte-

lată-1 numărind pe degete toate feluritele neajunsuri de trei ani încoace... Călăuză în Oberland, cintă-

reţ din corn în A!pr, vinii,tor batrîn de capre rregre, fost soldat de-al lui Carol al X-fea, pastor protestant pe acele i na Uimi...

— Ce-i aia ! se miră Tartarin.

Iar celalalt, cu aerul lui domol :

— He ! da. Cînd călătoreşti prin Elveţia nemţească, dai uneori pe acele înălţimi' ameţitoare de eite **Un** pastor predrcînd în .aer liber, cocoţat în picioare pe o stincă, ori înfr-o strană rustică dintr-un trunchi de copac. Cîţiva ciobani, cu cuşmele lor de piele în mînă, femei pieptănate şi îmbrăcate după- obiceiul cantonului. se strîng împrejur, într-un tablou pitoresc; şi, peisajul e frumuşel, păşuni verzi sau de curind co-site, cascade pînă-n marginea drumului, şi turme cu cogeamite tălăngi bălăbănindu-se pe treptele muntelui. Toate astea *ve!* înseamnă decor, figuraţie. Numai că doar slujbaşii Companiei, călăuzele, pastorii, curierii, hotelierii ştiu de chiţibuşurile astea, şi interesul lor este să nu dea sfoară în ţară de teamă să nu supere muşteriii.

Alpinistul rămase năuc, mut, culmea mirării la el. La urma urmei cu toate că nu prea credea în spusele lui Bompard, se simţi întărit şi mai liniştit cu privire la urcuşurile alpestre. Cei doi prieteni se puseră repede pe taifas vesel, vorbind de Tarascon şi de hazurile lor straşnice de odinioară, cînd erau mai tinerei.

— Să-ţi spun una, o *galejade*', zise deodată Tartarin, mi-au făcut una straşnică la Rigi-Kulm... închipuieşte-ţi, că azi dimineaţă... Şi-i istorisi **povestea** cu scrisoarea lipită pe oglindă, îi recită cuprinsul, cu **ifos** : *„Franţimile afurisit...''* Asta-i o păcăleală, *que ?*

— Nu se ştie... Se prea poate... zise Bompard,

care părea a lua lucrurile mai în serios deeît el. Se
informă

dacă nu cumva Tartarin, cît a stat la Rigi-Kulm, a avut vreo daraveră cu cineva, nu a scăpat vreo vorbă de prisos..

— Ei, asta e ! Vorbă de prisos ! Da' utide-i chip să deschizi gura cu toţi englezii ăia, cu nemţii, mulţi ca nişte crapi pe motiv de bună creştere?...

Mai chibzuind însă, şi-aduse aminte că i-a trîntituna zdravănă unui soi de cazac, un oarecare Mi... Milano!.

— Manilof, ii îndreptă Bompard.

—II cunoşti ?... între noi să rămîie vorba, bănuiesc că Manilof ăsta mi-o cocea din pricina unei rusoaice mititele...

— Da, Sonia... murmură Bompard îngrijorat.

— O cunoşti şi pe ea ?... Oh, prietene dragă, peria aceea fină, puişorul acela drăgălaş de potirniche, cenuşiu...

— Sonia de Vasilielf... Ea e aceea care l-a ucis cu un foc de revolver, în mijlocul străzii, pe generalul Felianin, preşedintele consiliului de război.

Sonia, ueigaşă !... copilul ăsta, bălăîoara asta... Lui Tartarin nu-i venea a crede. Dar Bompard preciza, dădu amănunte asupra intîmplării, de altfel bine cunoscută. De doi ani, Sonia locuieşte la Zurich, unde fratele ei, Boris, a venit lîngă dinsa cu plămînii prăpădiţi ; şi toată vara ea îl plimbă Ia aer curat prin munţi. Curierul i-a întilnit deseori însoţiţi de prieteni, toţi exilaţi, conspiratori. Vasilieffii, foarte inteligenţi, nespus de energici, mai avînd ceva avere, silit in fruntea anarhiştilor[I] împreună cu Bolibin, asasinul proiectului de poliţie, şi Manilof.

I Păcălcală (in dialect provensal). N A.)

[1] Anarhism — curent politic inie burghez reacţionar care a luat naştere între nnii 1810 şi 18/0 in liuropa. Anarhismul neagă once-putere fie stat. este Împotriva uimi partid de sine stătător al clasei muncitoare, pcopovăduicşie tactica terorii individuale. Victoria Revoluţiei din Octombrie a dus la completa destrămare a mişcării anarhiste, ()

— Drace!... zise Tarlrirîn, nostimi vecini mai ai la Rigi!

Altă drăcie, însă. Bompard nu-şi poate închipui ca iairrtoasa scrisoare să ii venit de la oamenii aceia; el recunoaşte totuşi aici procedurile anarhiste. In fiece dimineaţă, ţarul dă de asemenea avertismente in biroul său, sub şervet...

— D-alrainterea, — zise Tartarin pălind, — pentru cc ameninţările astea? Ce le-am făcut?

Bompard îşi dă cu părerea că l-au luat drept spion.

— Eu spion ?...

— Păi da! In toate centrele anarhiste, la Zurich, j la Lausanne, la Geneva, Rusia întreţine cu mare cheltuială o întinsă reţea de supraveghere, ba nu de multă vreme, a tocmit pe fostul şef al poliţiei imperiale franceze cu vreo zece corsicani, care urmăresc şi pindesc pe toţi exilaţii ruşi, se slujesc de fel de fel de deghizări spre a pune gheara pe ei. Ţinuta alpinistului, ochelarii, accentul lui, erau de ajuns ca să-l asemuiasca cu unul din agenţii aceia.

— Ursită blestemată! îmi dai de gîndit, zise Tartarin... tot timpul se ţinea după ei un păcătos de tenor italian. Ăla era fără doar şi poate un copoi. D-almin- terea, acum ce trebuie să fac ?

— Intîi de toate să nu mai ieşi în calea oamenilor ălora, de vreme ce te-au prevestit că ai s-o păţeşti.

— S-o păţesc... *val7* Alui dinţii care s-o apropia de mine, îi crap capu' cu pioletui.

Şi in umbra tunelului, ochii tarasconezului scăpă- rară. Numai că Bompard, mai puţin liniştit ca el, ştie că ura acestor nihilişti e nemaipomenită : atacă pe dedesubt, sapă, urzeşte. Geaba să fii un om zdravăn ca preşedintele, atunci cînd ajungi să nu te tnaj in- crezi în patul hotelului unde te culci, în scaunul pe

Ciîre stal, în rampa vaporului care deodată sc rupe, pricinuind o prăbuşire mortală; şi bucatele anum* preparate, paharul uns cu o otravă invizibilă.

— Ia seama la kirslnil din sticla dumitale, la laptele spumos pe care-1 aduce văcarul cu saboţi. Ei nu se-dau înapoi de la nimic, ţi-o spun.

— Păi atunci, ce fel ?... M-au dat gata ! bombă- neşte Tartarin, apoi, apucindu-şi tovarăşul de mină : Dă-mi un stat, Gonzague.

După o minută de chibzuială, Bompard ii hotărăşte programul. Să plece a doua zi cu noaptea-n cap, să treacă Iacul, slrîmtoarea Brunig, să se culce seara la Interlaken. A doua zi, Grindehvald şi Micul Scheideck. Poimime, Jungfrau ! Apoi, Ia drum. spre Tarascon, fără a mai pierde nici un ceas, fără să mai cate înapoi.

— O să plec mîine, Gonzague... zice eroul cu glas bărbătesc, privind cu spaimă zarea tainică peste caie s-a împînzit bezna nopţii, spre lacul ce parcă ascunde pentru dîtisul toate trădările, în liniştea de gheaţă a palidelor sale licăriri...

VI

PASUL BRONIG. TARTARIN CADE IN MUNILS ANARHIŞTILOR

Dispariţia unui tenor italian şi a unei frin- ghii fabricată la Avignon. Noi isprăvi ale viniilorului de şepci. Poc l Poc I

„Mondez... mondez, tone!" [I]

— Da' unde dracu' să nia mai urc ? nu mai e Ioc... • Nicăieri nu tiiă vor...

I Prontinlarea greşita (îe către germani a cuvintelor franceze: „Montez... montez, «JOIK 1". (Urcaţi-vii... ureafi-vă, odată I). (N. R.>

Asta se în fim pl a tocmai la capătul lacului dor Patru Cantoane, pe ţărmul de la Alpnach, jilav,mustind ca o deltă, tinde se pregătesc poştalioanelein şiruri şi încarcă turiştii Ia coborirea din vapor, ca să-i treacă dincolo de Briinig.

O ploaie măruntă ca nişte viriuri de ac cernea de cum se luminase de ziuă ; şi bietul Tartarin, stingherit de echipamentul său, înibrîncit de surugii, de vameşi, alerga de la poştalion la poştalion, zgomotos şi mătăhălos ca acei oameni-orchestră de pe la bilei tarile noastre sărbătoreşti care, la fiece mişcare, dau rasimet unui triunghi, unei tobe mari, linei pălării chinssşti, unor talger.e. întâmpina Ia toate portierele aceiaşi ţipăt de spaimă, acelaşi „Complet!“ răstit, miriit in toate dialectele, aceeaşi infoială spre a ocupa cit mai mult loc cu putinţă, şi să nu lase să se urce un atit d^ primejdios şi răsunător tovarăş de drum.

Nenorocitul năduşise tot, gîfiia, răspundea cit „Ursită blestemată !“ şi gesturi deznădăjduite larmei nerăbdătoare a convoiului: „En route ! — AH right-!

— Andiamo! — Vorwărtz 1“ >. Caii tropăiau, vizitiii ocărau. La urmă, conducătorul poştei, o namilă 8e roşcovan, în tunică şi şapcă pleoştită, s-amestecă chiar el în treabă si deschizînd cu forţa portiera unui landou acoperit pe jumătate, dădu brinci Iui Tartarin, îl cocoţă ca pe un pachet, rămase apoi proţap, plin de măreţie, lingă aripa roţii, cu mina întinsă pentru un *irinkgeld?*

Umilit, cătrănit împotriva celor din trăsură care-1 primeau *mânu* ***militari*** [1], Tartarin se făcea că nu-i vede, îşi înfundă portofelul în buzunar, îşi

---

I !n mod forţat (în limba latini). (N R.)

propti pio- letul alături, cu mişcări furioase ca un bădăran, de **ai fi crezu! *c*5 *a* coborit dintr-un vapor Douvres-Cs- la*s.**

— Bună ziua, domnule... zise un glas gingaş ce-.l mai auzise.

Ridică privirea, rămase emoţionat, încremcnit in faţa chipului rotund şi trandafiriu al Soniei stind di- naintea-i sub oblonul landoului, unde se adăpostea dc asemenea un munte de băiat infofolit în şaluri, cuverturi şi căruia nu i se vedea decit fruntea de o paloare lividă printre cîteva bucle de păr fine şi aurii ca ramele ochelarilor lui de miop ; fratele ei, nici vorbă. O a treia persoană pe care Tartarin o cunoştea prea bine, îi însoţea, era Manilof.

Sonia, Manilof, ce mai capcană !

De-acum aveau să-şi împlinească amenin̦area, in Irecătoarea asta a Brunigului atft de rîpos, împresurat •li* prăpăstii. Şi eroul nostru, fulgerat de o spaimă ca- ir-i arătă primejdia în toată puterea ei, se şi văzu în- tins pc grohotişul unei prăpăstii sau legănîndu-se tocmai in vîrlul unui stejar. Să fugă ?... încotro, curn ?... Iată că trăsurile se urneau, porneau in şir in sunetul cornului, o droaie de copii dînd buzna în faţa portierelor cu bucheţele de albutniţă. înnebunit, Tartarin fu cit p-aci să nu mai aştepte, să înceapă atacul, spinte- cind cu o lovitură de alpenştoc pe cazacul ce şedea lini'ă el ; apoi mai chibzuind, socoti mai cuminte să >-<• -tăpinenscă. Fireşte că oamenii ăştia n-au să încerce lovitura decît mai departe, prin coclauri pustii; Hi poate că o să aibă timp să coboare. De altfel gîn- durile lor nu i se mai păreau atit de duşmănoase. Si mia ii zimbea

galeş, cu frumoşii ei ochi de tur- co,i/e, (inârnl înalt şi palid il privea cu interes, iar Manrlof, mult imblinzit, se da în lături politicos, făcln-

cfti-i loc să-şi puie sacul între ei aniîndoi. Să-ş? fi recunoscut cumva eroarea citind m registrul de ta Rigi- Kulm ilustrul nume de Tartarin ?... Ţinu să se încredinţeze de asta, şi familiar, prietenos,- începu :

— Incintat de intilnire, tinereţe gingaşă... numai in- găduiţi-mi să mă prezint... dumneavoastră nu ştiţi cine staţi de vorbă, *ve !* pe cînd eu ştiu cît se poate do bine cine sinleţi.

— Şşşt! făcu cu vîriul mănuşii sale de Suedia Sania, mereu zimbitoare, şi-i arătă pe capra **trăsurii,** lingă conductor, tenorul inmanşetat şi celălalt tinăr rus, adăpostit sub aceeaşi umbrelă, rizind şi tăifăsuind amindoi in italieneşte.

Tartarin nu ezită între poliţist şi anarhişti:

— Cunoaşteţi pe omul ăsta, inealte ! zise el in şoaptă, apropiindu-şi obrazul de chipul traged al Soniei şi oglindindu-se in ochii ei limpezi, deodată crunţi ?i tăioşi cînd răspunse „da“ cu o clipire de gene.

Eroul se înfioră, dar aşa ca la teatru: nelinişlea aceea desfătătoare a epidermei ce te cuprinde cînd acţiunea se înteţeşte şi te cuibăreşti în fotoliu ca să auzi ori să priveşti mai bine. In ce-1 privea, neavind nici un amestec, izbăvit de înfricoşătoarele spaime ce-1 bînU- iseră toată noaptea şi-t împiedicaseră să guste cu **nesaţ** cateaua elveţiană, mierea şi untul, utr pe vapor îl sH• - seră să se ţină răzleţ pe punte, respira acum cu toată puterea plămînilor săi ; se bucura <Je viaţă, şi de **această** rusoaică mititică, nemaipomenit de drăgălaşă su pălâriuţa-i de călătorie şi cu tricoul ce-i urca pînă sub bărbie, şi care-i strîngea braţele şi i se lipea de mijlocul încă plăpind, dar de o eleganţă desăvirşită. Şi atit de

copilăroasă! Copilăroasă prin nevinovăţia rîsului, puful de pe obraji şi farmecul gingaş cu care răsfira şalul pe genunchii fratelui **ei**: „Ţi-e bine ? Nu **ţi**-e irig ?“ Cum [Sil]‘t* freacă prin minte că mînuşiţa asta, alit «io fini* [sl]b mănuşa gălbuie, avusese forţa morala si curajul fizic de a ucide un om ?...

Nici **ceilalţi** nu păreau mai crunţi; acelaşi ris nevinovat, stăpfnit şi îndurerat pe buzele bolnavului, mai zgomotos la Alanilof care tinăr de tot, cu barba lui zbirii(ă, zburda, ca un şcolar in vacanţă, cu porniri d-3 bucurie copleşitoare.

Al treilea tovarăş de drum, cel căruia îi spuneau Bolibin şi care sta de vorbă cu italianul pe capră, era şi el vesel; se întorcea adesea ca să tălmăcească prietenilor săi povestirile pe care i le spunea falsul cintă- reţ, succesele lui la opera din Petersburg, noroacele, butonii de manşetă pe care îi căpătase Ia plecare de Ia cucoanele abonate, nişte butoni nemaivăzuţi, grava'i cu trei note : la-do-re — adoratul [1]; şi calamburul ăsîa repetat in landou stîrni alîta voie bună, tenorul se în- foia atit şi-şi t°t netezea mustaţa cu o mutră prosteas-că de înviiigdtor, privind la Sonia, incit Tartarin începu a se întreba dacă nu cumva are dc-a face cu nişte simpli furişii, cu un adevărat tenor.

Dar trăsurile,mereu în goana mare, treceau peste porturi, de-n lungul micilor lacuri, cîmpurilor înflorite, frumoaselor livezi jilave şi pustii, căci era duminică şi sătenii întilinţi in cale erau cu toţii îmbrăcaţi de sărbătoare, femeile cu cozi lungi şi lanţuri de argint. începea urcuşul pe şoseaua şerpuită, printre păduri de stejari şi fflgi: treptat, zarea minunată se desfăşura în stînga, înăljîndu-se la fiece ocol; apăreau pîraie, vai cu clopotniţe de biserici, şi tocmai în fund culmea •le

promorodcâ a Finsteraarhornului, albind sub soarele nevăzut.

într-o clipă drumul se întunecă, se mai sălbăticeşte. Deoparte umbre tară tund, povirnişuri cu mii de copaci chinuiţi şi strimbi, unde mugeşte spuma unui torent ; în dreapta o stîncă uriaşă gata să pice, cu o liălăciugă de ramuri, ţişnind din crăpături.

în landou rîsul contenise ; toată lumea era in admirare, privind în sus, căutînd să zărească piscul acestui tunel de granit.

—Pădurile din Atlas !... parc-ai ti acolo... zise grav Tartarin ; şi observaţia Iui trecînd neobservată, adăugă : Da' fără răgetul leilor...

—I-ai auzit, domnuie ? întrebă Sonia.

Dacă a auzit leul, el !... Ce mai întrebare ! - Apoi cu un zîmbet blînd, îngăduitor :

— Păi eu sînt Tartarin din Tarascon, domnişoară!..

Şi poftim să vezi ce barbari! Dac-ar fi spus : „Mă
cheamă Dupont" pentru ei ar li fost totuna. Habar n-aveau de numele Tartarin.

Nu se amări cu toate astea, şi răspunse fetei care voia să ştie dacă răcnetul leului il speriase:

—Nu, dudue.„ Cămila mea, da, o scuturau frigurile între picioarele mele; cit despre mine, eu cercetam capcanele, fără să mă sinchisesc, ca in faţa unei cirezi de vaci... De departe, este aproape acelaşi strigăt ca ăsta, *te !*

Şi ca să-i dea Soniei o mai lămurită impresie, scoase cit mai gros din fundul plămînilor un „Mcuh..." îngrozitor care se umflă, se-mprăştie, repetat de ecou! şuncilor. Caii se ridicară in două picioare ; în toate trăsurile călătorii sculaţi în picioare, spăinimtaţi, căutau să afle accidentul

care a putut pricinui un asemenea zgomot, şi dind cu ochii de alpinistul al cărui cap cu cască şi mătăhălosul harnaşament răsărea din coşul pe jumătate coborît al landoului, se întrebau încă o dată : „Cine o fi lighioana aia ?“.

El, foarte liniştit, dădea mereu amănunte, cum să ataci fiara, s-o dobori, s-o spinteci, vorbea despre felul cum îşi împodobea carabina cu un gbidon de diamant ca să ţintească mai sigur noaptea. Fata-1 asculta, aplecată, cu un tremur uşor al nărilor, foarte atentă.

—E adevărat că Bomhonnel tot se mai ţine de vî- nătoare ? întrebă fratele. L-aţi cunoscut ?

—Negreşit, zise Tartarin, fără chef. E un băiat îndemânatic... Avem insă mai meşteri ca el.

Cine are urechi de auzit, s-audă !... apoi pe un ton de melancolie :

—Totuşi, vînătorile astea de fiare sălbatice îţi dau fiori. Cînd nu le mai ai, viaţa ti se pare pustie, nu ştii cu ce s-o împlineşti.

Aici, Manilof care înţelegea franţuzeasca fără s-o vorbească, şi părea că-1 ascultă pe tarasconez, cit se poate de curios, — fruntea lui de om din popor fiind brăzdată de o cută mare ca o rană închisă — spuse cîteva cuvinte, rizînd, către prietenii săi.

— Manilof zice că sîntem din aceeaşi tagmă, îl lămuri Sonia pe Tartarin... Yînăm şi noi ca dumneata mari fiare sălbatice.

— *Tel* da, nu zău... lupi, urşi albi...

—Da. lupi, urşi albi, ba şi alte lighioane mai vătămătoare încă...

Şi rişetele iar se porniră, zgomotoase, nesfirşite, pe un ton ascuţit şi crud de astă dată, risete ce arăiau dinţii şi-i aminteau lui Tartarin în ce tristă şi ciudată tovărăşie călătorea.

Deodată, trăsurile sc opriră. Drumul urca mai pieptiş şi în locul ăsta făcea un ocol lung ca să ajungă în virful Brunigului, pe care-! puteai atinge mai repede
In fîoiiîîzcci de minute, de-a dreptul prinir-o minunată* pădure de fag. Cu (oaia ploaia de dimineaţă, şi înciuda pamintului alunecos şi desfundat, calatorii, folosîn- (Iti-se de o înseninare vremelnică, coborau mai toţi şi
o porneau în şir pe drumeagul îngust al „buştenarilor".

Din landoul lui Tartarin care venea cel din urmă, coix>rîră bărbaţii ; dar Sonia socotind drumul prea mocirlos se instala mai bine, şi cum alpinistul se da jos după ceilalţi, cam cu zăbavă din pricina dichisurilor sale, ea îi zise cu jumătate glas :
' — Rămîi mai bine, ţine-mi de urît... O spuse într-un chip aşa de gingaş, îneît bietul om se tulbură de tot» îăurindu-şi un roman pe cit de desfătător pe atit de necrezut, ce făcu să-i bată inima-i batrina, cu putere.

Fu însă repede dezamăgit, văzînd cum fata se apleca îngrijorată, pindindii-1 pe Bolibin şi pe italian care discutau cu aprindere la intrarea drumeagului, în urma lui Manilof şi a lui Boris care porniseră ia drum. Falsul tenor se codea. Părea ca ceva îi spune să nu se aventureze singur în tovărăşia acestor bei oameni. Se hotărî în sfîrşit, şi Sonia il urmări cum urca, mîngiindu-şî rotunzimea obrazului cu un buchet de cielamene viorii, acele micşunele de munte, ale căror frunze sînt căptuşite cu frageda culoare a florilor.

Landoul mergea la pas, vizitiul care coborîse o luase înainte împreună cu alţi tovarăşi, şi convoiul

urca pieptiş cu ccle peste cincisprezece trăsuri, înain- tînd goale, în tăcere. Tartarin tare mişcat, presimţea ceva sinistru, neîndrăznind să se uite in ochii vecinei, într-atit se temea de un cuvînt, de o privire ce ar ■' putut să-l facă actor sau măcar complice in drama care o simţea foarte aproape. Dar Sonia nici că-1 băga în seamă, cu privirea aproape fixă, plimbînd mereu şi maşinal florile peste puful obrazului.

— Y;i zică, — zise ea după multă vrem?. — v:i Sit ztc;i dumneata ştii cine sinteni, eu şi prietenii met... In bine! ce părere ai despre noi ? Ce gin dese francezii despre irişa ceva ?

Eroul făcu ieţe-feţe. Nu voia să indispună cu vorbe nesocotite Oameni aşa de răzbunători; pe de altă parte, cum să se bage în cird cu nişte asasini ?... Ieşi din ineurcăfiiră cu o metaforă:

— D-alminterea, duduie, inii spuneaţi adineaurea că s'nitem din aceeaşi tagmă, vinători de hidre şi de monştri, de despoţi şi de carnasiere... Am să vă răspund deci ca un confrate de-al sf intui ui Hubert '... Sentimentul meu este că, chiar împotriva fiarelor, trebuie să folosim arme leale... Jules Gerard al nostru, faimos om orilor de lei, întrebuinţa gloanţe explozibile... l'u unul nu admit aşa ceva. Şi n-am făcut-o nici-odată... Cînd porneam după lei ori pantere, mă opream in laţa bestiei, faţă-n fală, cu o carabină straşnică cu două ţevi. Şi, poc! poc! un glonţ in fiecare ochi. .

— **In fiecare ochi !... se miră Sonia.**

— **Niciodată n-am dat greş.**

C) spunea şi se credea incă acolo.

Tiuăra il privea cu admiraţie naivă, zicindu-şi cu glas tare :

— Nimic mai sigur.

Deodată ramuri şi tufişuri se dădură la o parte cu zgomot, şi desişul se desfăcu deasupra lor aşa de repede, aşa de neaşteptat, că Tartarin, cu mintea plină de isprăvi vîinătoreşti, s-ar fi putut crede la pîndă in '/accar. Alanilol sări de pe mal, tiptil, lîngă trăsmă. Ochi lui mici îi luceau pe chipul jupuit de stinci, iar barba şi părul vîlvoi erau leoarcă de apa de pe ramuri. Gîtiind, cu miinile lui scurte şi păroase sprijinite de portiera, se adresă Son iei in ruseşte, care întorcin - dn-se spre Tartarin îi ceru scurt:

[1] I.pi scop al Licfje-ul'.îi P nu secolul al Vll-lea c.u., patrod al vi'ifitDnlor. (N.R.)

— Funia dumitale... repede...

— Fu... funia mea ?... ingăimă eroul.

— Repede, repede... o să ţi-o înapoiez numaidecli.

Fără să-i mai dea altă lămurire, cu micile ei degete
intnănuşate îl ajută să se descotorosească de faimba- sa-i funie lucrată la Avignon. Manilof luă pachetul şi miriind de bucurie, se caţără din două salturi pe sub hăţiş cu o mlădiere de pisică sălbatică.

— Ce se petrece ?... Ce-au de gînd să facă ?... Are o figură cruntă !... murmură Tartarin, neîndrăznind să spună tot ce-i sta pe inimă.

Crunt, Manilof ăsta... A, se vede bine că nu-1 cunoaşte. Nici o fiinţă nu era mai bună, mai blajină, mai milostivă ; şi ca un semn al acestei firi deosebite, Sonia cu ochii ca seninul istorisea că prietenul ei, după ce îndeplinise un primejdios mandat şi sărise in sania ce-1 aştepla pentru fugă, îl amenințase pe vizitiu că el coboară, ori ce s-ar întimpla, dacă mai loveşte, mai istoveşte dobitocul a cărui goană însemna totuşi scăparea lui.

Tartarin socoti trăsătura asta vrednică de

antichitate ; gindind apoi la toate vieţile omeneşti jertfite *i'î* acelaşi Manilof tot atrt de inconştient ca un cutremur de pămint, ori ca un vulcan în erupţie, dar care nu voia ca un animal să sufere in faţa lui, întrebă fala cu un aer nevinovat:

—O fi murit rnultă lume în explozia de la Palatul de Iarnă ?

—Cit se poate de multă, răspunse cu tristeţe Sonia. Şi tocmai cel care trebuia să moară a scăpat!

Rămase tăcută, parcă supărată, şi abît de drăgălaşă, cu capul plecat, cu bogatele-i gene ca de aur clipind pe obrazul de un trandafiriu stins. Tartarin se mustra în sine că o îndurerase, cuprins iar de farmecul tinereţii ei, de frăgezimea care plutea în jurul acestei mici şi ciudate creaturi.

— Aşadar, domnule, războiul ce-1 ducem, vi sa pare nedrept, neuman ?...

Şi spunea asta de aproape de tot, mîngîindu-1 cu răsuflarea şi privirea; iar eroul se pierdea...

— Dumneata nu crezi că orice armă-i bună şi dreaptă spre a izbăvi un norod care-.şi trage sufletul, care se înăbuşe ?...

—Negreşit, negreşit...

Iar fata, mai stăruitoare pe măsură ce Tartarin se pierdea :

•— Vorbeai adineaurea de un gol ce trebuie umplut ; nu ţi se pare că ar fi mai nobil, mai interesant să-ţi pui viaţa în joc pentru o cauză mare, decît s-o primejduieşti omorînd lei, ori căţărîndu-te pe gheţari ?

— De fapt... zise Tartarin vrăjit, cu mintea rătăcită, înnebunită de dorul copleşitor de a apuca şi de a săruta mînuşiţa aceea fierbinte, pe care ea i-o punea pe braţ, ca acolo sus, în noaptea de la

Rigi-Kulm, cînd el îi preda pantoful. Pînă Ia urmă, nemalpuiîn- du-se stăpîni şi prinzînd mîna cea mică şi înmănuşată între ale lui :

— Ascultă, Sonia, zise el blind cu voce joasă, părintească... Ascultă, Sonia...

Un brusc popas al landoului îl întrerupse. Ajungeau sus pe Briinig; călători şi vizitii veneau la trăsurile lor ca să cîştige timpul pierdut, şi să ajungă lnfr-o goană la satul apropiat, unde aveau să prînzească şî sa sc.1i.imbe caii de poşlă. Cei trei ruşi îşi luară locurile, dar cel al italianului rămase gol.

—Donmu' ăla s-a urcat în trăsura din frunte, spts Boris vizitiului oare întreba ; şi întoreîndu-se spre Tartarin care-şi vădea neliniştea:

—O să trebuiască să-i cereţi funia; a ţinut s-o aibă cu el.

Ş-apoi iar rîsete în landou şi iar alte grozăvii, nemaipomenite pentru Tartarin, oare nu mai ştia ce să gîndească, ce să creadă faţă de voia bună şi aerai nevinovat al pretinşilor asasini. Infăşurîndu-şi mereu bolnavul cu paltoane şi cuverturi, deoarce aerul înălţimilor s-ascuţea şi de goana trăsurii, Sonia povestea pe ruseşte convorbirea cu Tartarin, făcînd poc! poc! cu o drăgălaşă intonaţie pe care tovarăşii ei o repetau după dînsa, unii admirînd pe erou, Manilof scutu- rind din cap a neîncredere.

Schimbul!

In piaţa unui sat mare, o hardughie de han cu cerdac putred, cu firmă prinsă de un stîlp, mîncată de rugină. Şirul trăsurilor face popas aici, şi în vreme ce se deshamă caii, călătorii înfometaţi dau năvală, umplu la primul etaj o sală zugrăvită verde, care miroase a mucegai, unde

masa e pusă pentru cel nm'i douăzeci de persoane. Sînt şaizeci, şi timp de cinci minute, se aude o îmbrînceală fioroasă, ţipete, gîlcevi aprinse între cei cu orez şi cei cu prune uscate, în jurul blidelor, spre marea spaimă a hangiului care nu mai şlie unde îi e capul — ca şi cum în fiece zi, la acelaşi ceas, poşta n-ar trece pe-aici — şi care-şi zoreşte slujnicele cuprinse la fel de o zăpăceală prăpăstioasă, minunat prilej de a nu servi decit jumătate din porţiile serise pe listă, şi să dea rest într-un chip ciudat golo-
(;n limba (N.R.)
panii albi de cinci centime elveţiene Irecînd drept monede de cincizeci.

— Diac;i am lua prînzul în trăsură... zise Sonia pe care harababura aceea o plictisea ; şi fiindcă nimeni n-avea vreme să se ocupe şi de ei, tinerii s-apucă de treabă. Manilof se întoarce vînturînd o pulpă rece, Bolibin cu o pîine Jungă şi salam ; dar cel mai straşnic artelnic e tot Tartarin. Vezi bine, era un minunat prilej pentru el de a se răzleţi de tovarăşii săi în învălmăşeala schimbului de poştă, şi de a se încredinţa măcar dacă italianul a mai apărut; dar nu i-a mai trecut prin cap asta, cu gîndul numai la dejuisul „mititelei[11], vrînd să-i dovedească lui Manilof şi celorlalţi ce poate un tarasconez descurcăreţ.

Văzîndu-1 coborînd peronul hanului, grav şî DU privirea ţintă, clucînd cu mîinile Iui vînjoase o tavă mare încărcată cu farfurii, şervete, merinde asortate, şampanie elveţiană cu dop aurit, Sonia bătu din palme, şi-l felicită :

—Da' cum făcuşi ?...

— Habar n-am... te descurci, *tel* Noi cei de 1* Tarascon toţi sîntem aşa !

Oh! ce fericite clipe! Va rămîne de neuitat în viaţa eroului nostru, acest gingaş prînz în faţa Soniei, mai-mai pe genunchii ei, într-un decor de operetă: piaţa de sat, cu copaci sădiţi în pătrate, pe sub care s-arătau, ţipător, poleielile şi muselinele elveţiencelor, plimbîndu-se două cîte două ca nişte păpuşi.

Ce bună-i părea pîinea şi ce gustoşi cîrnaţii !... Pină şi cerul era de partea lor, îndurător, blînd şi voalat; mai ploua fireşte, dar atît de uşurel, cu picături mici ca prin sită, aşa ca să sc boteze şampania elveţiană, de temut pentru un cap meridional.

Sub veranda hanului, patru cinUireti tirolezi, doi uriaşi şi doi pitici, în nişte zdrenţe ţipătoare si grele, de-ai zice c-au scăpat de la focul unui teatru de bilei, şi-amestecă şi ei tonurile lor înalte din gîtlej : ,,au... au...“ cu zăngănind farfuriilor şi paharelor. Sini urîţi, prostănaci, ţepeni, întinzind coardele giturilor lor slabe. Tartarin îi găseşte cit se poate de plăcuţi, le zvirle pumni de gologani, spre marea uimire a sătenilor din jurul landoului deshămat.

„Fife la Vranze !“' behaie un glas din mulţime, de unde rasare o namilă de bătrin, într-o nemaipomenită haină albastră cu nasturi de argint ale cărei pulpane mătură pamintul, in cap cu un chipiu cit toate zilele, ca un hirdău de murat varză, şi atit de greu cu pampo- nul uriaş, că bătrînul e silit să meargă bălăbănin- du-şi braţele, asemenea unui echilibrist.

„Fieux zolda... carte royale... Charles tix“.[I]

I[s] Pronunţarea greşită a cuvintelor : Vieu\ soldat... carte royale... Charles di.\“ (Soldat bătrin... hrisov regal... Carol X). (E vorba de un mercenar din armata franceză, sub reţele Carol al X-lea). (N.R.)

Tarasconezul, cu gîndul încă la cele povestite de Bompard, se porneşte pe ris, şi in şoaptă făcînd cu ochiul: „Te ştiu, bătrîne...“ îi dă totuşi o monedă albă de argint şi îi umple un pahar pin-la gură, pe care moşul îl primeşte făcînd şi el cu ochiul, fără sâ ştie de ce. Apoi, deşurubîndu-şi clin colţul gurii o cogeamite lulea de porţelan, ridică paharul şi bea „pentru companie !“ [I] ceea ce-1 întăreşte pe Tartarin în pare- rea că au de-a face cu un coleg de al lui Bompard.

N-are aface! im toast mai cere altul.

I „Pentru companie" — aici, în sensul de: „In saoatatea societăţii din trăsură". (N.R.)

Şi sculîmln-se în trăsură cu paharul sus, pe Tnr- tarin îl podidesc Lacrimile, cînd închină cu glas pu- lernic, mai întii : „pentru Franţa, patria sa“... apoi pentru Elveţia ospitalieră, pe care e fericit s-o cinstească în public, să-i mulţumească pentru găzduirea generoasă ce-o dă tuturor celor învinşi, tuturor exilaţilor. In sfîrşit, cobor iad glasul, cu paharul înclinat spre tovarăşii săi de drum, Ie urează să se întoarcă în curînd în ţâra lor, să regăsească acolo rude bune. prieteni de credinţă, cariere onorabile şi capătul tuturor dezbinărilor; căci nu-i cu putinţă să li petreci viaţa în duşmănie.

în timpul toastului, fratele Son ici zâmbeşte rece şi batjocoritor pe după ochelarii săi gălbui ; ManiloT, cu grumazul încordat, cu sprîncenele încruntate care-i adîncesc cuta, se întreabă dacă borţosul „barin“ o mai ţine-o mult cu palavrele lui ; pe cînd Bolibin, cocoţat pe capră, şi schimonosindu-şi mutra caraghioasă, galbenă şi boţită ca de tătar, parcă e o pocitură de maimuţică cocoţată- pe umerii tarasconezului.

Numai fata îl ascultă serioasă, căutînd să înţeleagă pe acest tip de om ciudat. Cugetă el oare tot ce vor- .beşie ? O fi făcut toate cîtc povesteşte? Să lie un nebun, un comedian, ori numai un flecar, aşa cum pretinde Manilof care, în calitatea sa de om de acţiune, dă acestui cuvînt un înţeles dispreţuitor ?

Dovada va urina numaidecît. Sfîr.şindu-şi toastul, Tariarîn se aşează la loc, cînd o împuşcătură, apoi alta,, şi încă una, pocnind nu

departe de han, îl săltâ-n picioare; foarte emoţionat, cu urechea ciulită, adul- mecînd praful de puşcă, se întreabă :

„Cine a tras?... Unde oare?... Ce s-a Intim-, plat ?...“

In căpăţina lui plina fe- născoceli, se porneşte o întreagă dramă ; atacul cu arme al convoiului, pfi- lejul de a apăra onoarea şi viaţa acestei încîntâtoare demoazele. Ba nu, detunăturile astea vin de la *Stand,* unde tineretul satului face exerciţii de tir în toate duminicile. Şi cum caii încă nu-s înhămaţi, Tartarin propune într-o doară să facă o plimbare pî*u acoio. El are un gînd, Sonia pe al său, cînd se învoi eşte. Călăuziţi de bătrînul din garda regală, bâlă- bănindu-se sub chipiul lui uriaş, străbat piaţa, dăir la o parte rindurile gloatei, care-i urmează cu. curiozitate.

Sub acoperişul dc paie şi stilpi proaspeţi de brail jupuit, standul seamănă, fiind ceva mai rustic insa, cu acele trageri la ţintă de prin bilei urile noastre, cu deosebire că arci amatorii vin cu armele lor, puşti cu vergea de sistem vechi, pe care le mînuiesc cu multa îndemînare. Mut, cu braţele încrucişate, Tartarin judecă loviturile, critică în gura mare, dă sfaturi, dar nu trage. Ruşii il pmdesc şi-şi

fac semne.

— Poc... poc... rînjeşte Bolibin cu gestul de a pune la ochi şi accentul din Tarascon. Tartarin se întoarce roşu ca focul şi pufnind de mînie:

— Perfect, tinere... Poc... poc... Şi de clte ori ai să pofteşti!

încarcă o carabină veche cu două ţevi care se vede că au folosit-o din tată-n fiu vînători de capre negre... poc !... poc !... Gata. Amindouă gloanţele sini in ţintă.

Ura!e de admiraţie izbucnesc de pretutindeni. Sonia triumfă, Bolibin nu mai rîde.

— Da' asta-i fleac, zise Tartarin... ia să vedeţi...

Standul nu-1 mai înca'pe, caută o ţintă, ceva de clo- borit, şi gloata se dă înapoi, speriată, din faţa acestui năzdrăvan alpinist, spătos, crunt, cu carabina în mină, propunînd bătrînului din garda regală să-i spargă
pipa dintre dinţi, dc la cincizeci de paşi. Bătrîruil cfă chiote de spaima şi se mistuie prin mulţime, din care răsare penajul/lui, trcmurînd pe deasupra grămezii de capcte. Nici una, nici alta. Tartarin trebuie să vire undeva glonţul acela. *„Te,* mii de draci! Ca la Tarascon !...“ Şi vechiul vînător de şepci, zvîrlindu-şi boneta în aer cu toată puterea muşchilor săi criţă, trage din zbor şi o găureşte. „Bravo!“ zice Sonia, prinzînd în găuricea făcută de gîonţ în postavul şepcii buchetul de munte ce tocmai îi mîngîia obrazul.

Cu un atît de frumos trofeu Tartarin se urcă iar în trăsură. Cornul sună, convoiul se urneşte, caii o pornesc în goana mare pe povîrnişul Brienzului, şosea minunată, cu cornişe, ţinînd-o tot pe lingă stînci, şi pe care stîlpii de pe margine, la cîte doi metri distanta, o despart de un hău de mai bine de două inii de picioare. Tartarin nu mai vede primejdia, nu mai priveşte nici peisajul, valea de la Meiringon, scăldată de o negură străvezie de apă, cu rîul în linii drepte, lacul, sate

grămădindu-se în zare şi un întreg orizont de munte, de gheţari îngemănaţi adesea cu norii, ori des- prinzi.ndu-se pe la coturi de drum, depărtîndu-se, des- coperindu-se ca piesele în mişcare aie unui decor.

Toropit de ginduri galeşe, eroul admiră copila din faţa lui, îşi zice că gloria nu-i decît pe jumătate onoare, că-i trist să te apuce bătrîneţea stingher din pricina prea marei slăvi, ca Moise, şi că această înfriguraţi floare a nordului, transplantată în grădiniţa de la Tarascon, i-.ar înveseli monotonia, mai bună ar fi de privit şi respirat decît eternul baobab, *cirbor gigantea,* care abia îşi înălţa coama pitică. Cu ochii ei de copil,

ou larga-i frunte gînditoare şi plină de voinţă, Sonia îl priveşte Ia rîndu-i şi visează, dar putem şti vreodată la ce visează tinerele fete ?...

VII

NOPŢILE LA TARASCON. UNDE-I TARTARIN?

îngrijorare. Greierii de pe promenadă d recheamă pe Tartarin. Martiriul unui mare sfint tarasconez. Clubul Alpinilor. Ce se petrece la farmacia din pieţişoară.

„Vino-ncoa, Bezuquet /“

— O scrisoare, domnule Bezuquet!... Vine din Elveţia, *vi!...* strigă vesel factorul din celălalt capăt al pieţişoarei, vînturînd ceva in aer şi grăbindu-se în lumina tot mai slabă a asfinţitului.

Farmacistul care, in cămaşă pîn-Ia brîu, sta la răcoare in faţa uşii, sări, înhaţă scrisoarea cu mîini înfrigurate, o duse în hruba lui cu felurite mirosuri de eîfxire şi buruieni uscate, dar 1111 o deschisc decît după plecarea factorului pe care-1 întremase şi-I răcorise cu un pahar din deliciosul sirop de cadavru, drept răsplată pentru vestea cea bună.

Cincisprezece zile de cînd Bezuquet aştepta scri- soarta asta din Elveţia, cincisprezece zile de cînd o puwka cu nelinişte! Şi-acum iat-o. Numai privind scrisul mărunt, ţeapăn şi hotărît de pe plic, numele biroului poştal : „Interlakeu", şi timbrul mare, violet, „Hotel Jungfrau, ţinut de Meyer", ii podidiră lacrimile, i se cutremurară grelele mustăţi de pirat barba- resc, 111 care susura un uşor şi blînd şuierat.

„Confidenţial. A se rupe după citire

Cuvintele astea de o şchioapă la începutul paginii şi fii stilul telegrafic ai farmaciei : „pentru *uz* extern, a se agita înainte de folosire[11], i! tulburării într-atit, cit citi cu glas tare, aşa cum vorbeşte cineva cuprins de visuri urîte:

„Ceea ce mi se întlmplă e inspăiminfăior...[4]'

Din salonul de alături, putea să-l audă doamna Bezuquet, mama, care trăgea un pui de somn după cina, ori mai degrabă ucenicul, al cărui pisălog suna cu lovituri regulate în marea piuliţă de marmură, în fundul spiţeriei. Bezuquet îşi văzu de citanie cu glas domo;, o luă de la început de două, trei ori, galben ca ceara, cu părul măciucă. Apoi cu o privire repezită in juru-i, Iiirţ ! liîrţ !... şi aruncă scrisoarea in mii de fărîmeîe la coşul de hîrtii; dar s-ar putea să dea careva de ca, să lipească la loc toate peticele astea... însă în timp ce sta aplecat să le adune iar, îl striga un glas behăit:

— *Ve,* Ferdinand, acolo eşti?

• — Da, mamă:., răspunse bietul pirat, îngheţat de spaimă, bîjbîind cu tot trupu-i mătăhălos pe sub birou.

— Ce Iaci, odoru' meu ?

— Fac... *he!* Fac colinii domnişoarei Tournatoire.

Doamna Bezuquet, mama, adoarme iar, pisălogul
Ucenicului, oprit o clipă, îşi reia mişcarea doinoală de pendul ce leagănă încăperea şi pieţişoara, aţipite în toropeala înserării de vară. Acum, Bezuquet umblă cu paşi mari prin faţa uşii, cînd trandafiriu cînd verde, după cum

trece pe dinaintea unuia sau altuia din bor-
canele sale. Ridică braţele, rosteşte cuvinte
rătăcite: „Nenorocit... pierdut... Amor fatal...
Cum să-l-scapi de asta ?...“ şi, cu toată
tulburarea, acompaniază cu un şuierat săltăreţ
retragerea dragonilor care se depărtează sub
platanii de la Ocolul oraşului.

— Iîei, noaple bună, Bezuquet... zise o mogîldeaţă ce trece grăbită, în înserarea cenuşie.

— Da' unde te duci, Pegoulade?

— La Club !... şedinţă de noapte... o să se vorbească despre Tartarin şi preşedinţie... Trebuie să vii.

— *Te!* da ! o să viu... se răsteşte farmacistul, fulgera. de un gind providenţial ; se duce înăuntru, îşi ia redingota, se scotoceşte prin buzunare ca să se încredinţeze că atît şperaclul cît şi măciuca americănească* fără de care nici un tarasconez nu scoate capul afară după stingere, sînt acolo. Pe urmă strigă : „Pascalon... Pascalon !...", dar nu prea tare, de teamă să n-o deştepte pe doamna Bezuquet, mama.

Aproape copil şi de pe-acum chel, de parcă şi-ar fi grămădit părul numai în barba-i creaţă şi bălaie, elevul Pascalon avea cugetul exaltat al unui fanatic, frunte înaltă, ochi ca de capră cap ie, şi pe obrazul fraged tonuri delicate, pîrguite şi rumene ca o tran- zeluţă din Beaucaire. In zilele de mari praznice aipes- tre, lui i se încredinţa prapurul Clubului, şi băiatul închinase către P.C.A, o admiraţie fierbinte, o evlavie mistuitoare şi tainică de luminare ce se topeşte la picioarele altarului, la sorocul Paştilor.

— Pascalon, — zise farmacistul in şoaptă şi rr.a da aproape că-i virî perii mustăţif în ureche, — am veşti de la Tartarin... Sînt sfişietoare...

Şi văzîndu-1 că îngălbeneşte:

—Curaj, băiatule, totul se mai poate încă drege— D-alminterea, îţi las farmacia pe seamă... Dacă-ţi cere careva arsenic, să nu dai, nici opiu să nu dai. nici revent... nimic să nu dai. Dacă nu m-am înapoiat pînâ la ceasurile zece, culcă-te, şi pune piroanele. Du-te!

Cu pas ager, se afundă în bezna din Ocolul oraşului, fără să se întoarcă măcar o dată, ceea ce îngădui
lui Pascalon să sc repeadă la coş, să-l scotocească cu mîinile înfrigurate şi lacome şi să-l răstoarne pe marochinul de pe birou ca să vadă dacă n-au mai rămas cîteva bucăţele din misterioasa scrisoare adusa de poştaş.

Pentru cine cunoaşte firea exaltată a tarasconezilor, e lesne să-şi închipuie scrînteala tîrguleţului de la neaşteptata dispariţie a lui Tartarin. Şi d-alminterea, fiecare în felul său, cu toţii îşi pierduseră capul, mal cu seamă că era în toiul lui august, şi scăfîrliile clocoteau sub soarele în stare să le salte toate capacele. De dimineaţă pînă seara, nu era vorba decît de asta în tîrg; n-auzeai decît numele lui Tartarin pe buzele ascuţite ale doamnelor dichisite, în gura ca fraga a fetelor de croitorie, coafate cu panglici de catifea ; „Tartarin, T a r t a r i n . ş i pe sub platanii promenadei, grei de albul prafului, în care greierii nemîngîiaţi, vi- brînd o dată cu lumina, păreau că se ştranguieaza cu aste două silabe răsunătoare : „Tar... tar... tar... tar...*

Deşi nimeni nu ştia nimic, toată lumea avea informaţii şi tălmăcea într-un fel plecarea preşedintelui. Umblau poveşti, care de care

mai ciudate. După unii intrase tocmai în mînăstirea Trappe şi o răpise pe Du- gazon [I] ; după alţii se dusese în insule, unde întemeiase o colonie numită Port-Tarascon, ori mai degrabă, cutreiera Africa centrală în căutarea lui Livingstone.

— Ah, *vai!* Livingstone!... Iată sînt doi ani de cînd s-a prăpădit...

Dar închipuirea tarasconeză înfruntă toate calculele de timp şi spaţiu. Şi ciudat e că poveştile astea cu mînăstirea Trappe, cu colonia, cu călătoriile depărtate erau idei de-ale lui Tartarin, năzuieli de-ale acestui visător treaz, împărtăşite cinilva celor apropiat', care nu mai ştiau ce sâ creadă acum şi, necăjiţi de faptul că nu erau puşi la curent, se ţineau latâ de mulţime foarte rezervaţi, şi intre ei îşi luau mutre viclene, atotştiutoare. Excourbanies bănuia că Bravi da are Ştiri, iar Bravida spunea la rindu-i : „Bezuquet trebuie să ştie lot. Se uită pieziş ca un ciine care duce un ciolan".

Drept e că farmacistul se chinuia de moarte cu tiiina asia în sin, ce-1 pîrjolea, îi da mincărimi, şi-! făcea să îngălbenească, să roşească totodată, şi mereu să privească chiorîş. Gîndiţi-vă că era doar din Tarascon, sărmanul de el, şi spuneţi dacă în toate cărţile martirilor există un canon aşa de îngrozitor ca ăsta : martiriul sfi i t u l u i Bezuquet, care ştie ceva, dar nu poate scoate o vorbă.

Aşa se face că în seara aceea, cu toate

I Dugazon (Rose LcEevre) (1755—1821} — vestită artistă franceză. (N.R.) ■

veştile înspăimântătoare, pasul lui era uşor, sprinten, cînd :ilerga la şedinţă. In sfîrşit !... Avea să vorbească, să se descarce, sa spună ce-i sta atit pe inimă ; şi în graba sa de a lepăda povara, zvîrlea în treacăt jumătăţi de vorbe celor care se plimbau la Ocolul oraşului. Fusese aşa zăduf peste zi, că în ciuda orei neobişnuite şi a beznei fioroase — ceasurile opt fără un sfert la orologiul comunei — pe uliţe era o forfoteală nebună, familiile de burghezi stăteau pe bănci la aer curat în vreme ce casele lor se aeriseau, şi cete de torcătoare se plimbau cîte cinci sau şase, ţinîndu-se de braţ şi le- gănîndu-se, în trăncăneli şi rîsete. Peste tot era vorba de Tartarin.

— Şi d-alminterea. domnule Bezuquet, mereu nici c scrisoare ?... îl întreba cite cineva pe farmacist, aţi- Bîndu-i calea.

— Ba da, dragii mei. ba da... Citiţi în *Forum,* miina dimineaţa.

O lua din loc, dar se ţineau după el, îl Înhăţau, ş1 asta stirnea de-a lungul promenadei o larmă, un zgomot de paşi de turmă, care se potoli sub ferestrele Clubului, deschise în mari pătrate de lumină.

Şedinţele se ţineau în vechea sală unde se juca cărţi, a cărei masă cit era de lungă, acoperită cu acelaşi postav verde, slujea acum de birou. La mijloc, fotoliul prezidenţial cu P.C.A. brodat pe rezeinâ- toare ; la un capăt, scaunul secretarului. In spate, drapelul se desfăşura deasupra unui carton lung, dat cu var, unde Alpinii ieşeau in relief cu numele respective şi înălţimile lor. Alpenştocuri de onoare, încrustate cu sidef, în mănunchiuri ca nişte tacuri de biliard, împo-' dobeau colţurile, şi dulapul cu geamuri arăta curiozităţi culese pe inunte, cristaluri, silexuri, petrificări, doî pui de urşi, o salamandră.

In lipsa lui Tartarin, Costecalde întinerit, radics, ocupa fotoliul : scaunul era pentru Excourbanies care făcea pe secretarul, dar afurisitul ăsta de om păros, bărbos, simţea mare nevoie de zgomot, de neastîmpăr, care nu-i dădea răgaz pentru treburi liniştite. La cel mai mic prilej, da din miini, din picioare, scotea nrleto fioroase, nişte „Ha ! ba ! ha !...“ de o veselie crunţii, nestăpînită, ce se sfirşeau totdeauna cu acest strigăt războinic în dialect tarasconez *„Feri de brut!...* Să facem tărăboi!../*. II porecliseră gongul, din pricina glasului săi! de aramă, mai să-|i spargă urechile sub necontenita-i detunătură.

Ici şi colo, pe un divan de păr de cal in jurul

sălii, membrii comitetului.

în fruntea tuturor, fostul căpitan de aţă, Bravida, căruia toata lumea din Tarascon îi spunea Coir.au-

dantul, o mînă de om, curat ca ghiocul, carc-şi scotea paguba taliei lui de copil de trupa, făcîndu-şi un cap mustăcios şi sălbatic ca al lui Vercingetom.

Apoi un chip prelung, seofîicit si bolnăvicios, Pc- goulade perceptorul, ultimul naufragiat de pc *„Mc-* duza“ ; de cînd'se pomeneşte la Tarascon a existat totdeauna un ultim naufragiat de pe „Meduza". Ba, intr-o vreme, se numărau pină la trei cei care-şi ziceau u n u l altuia impostori, şi niciodată nu se învoiau să se fi găsit laolaltă pe vas. Din cei trei, singurul cu adevărat naufragiat era Pegoulade. îmbarcat pe „Me- duza“ cu părinţii, îndurase dezastrul cinci era numai de şase luni ceea ce nu-1 împiedica să-l istorisească, *dc visu* ', în cele mai iniei amănunte : foamea, bărcile, pluta şi cum pusese mina-n beregata comandantului care umbla să fugă : „La postul tău de comandă, tieălo- sule La şase luni, ce drăcie !... Plicticos, de altfel, cu povestea asta nesfîrşită pe care toată lumea o ştia, căci o ţinea aşa înlr-una de cincizeci de ani, şi care-i dădea prilej să-şi ia un aer nemîngîiat, sătul de viaţă. „După toate cîte mi-a fost dat să văd '...“ zicea el, şi foarte pe nedrept, deoarece acestei intîmpîări datora el postul de perceptor, păstrat sub toate cirmui- rile.

Lîngă el, fraţii Rognonas, gemeni de şaizeci de ani, nedespărţiţi dar veşnic certaţi şi spunind lucruri de pomină u n u l despre altul ; de o aşa asemănare, că ede două căpăţini bătrine ale lor, şterse şi necioplite, privind în direcţii opuse din antipatie, ar fi putui figura într-un medalion cu inscripţia JANIJS BI- FRONS [I].

I ***lonus cu două feţe-,*** personaj legendar la roman». (N.R)

Mai încolo, preşedintele Bedaride, Barjavel avocatul, notarul Gambalalette şi teribilul doctor Tourna- toire despre care Bravida spunea că ar fi luat sînga unei gulii.

Din pricina zădufului copleşitor, sporit de luminatul cu gaz, domnii aceştia ţineau şedinţă în cămaşă, ceea ce ştirbea mult din solemnitatea reuniunii. Drept e că se aflau in comitet restrîns, şi infamul de Costecalde voia să profite de asta spre a hotărî cît mai pe curînd data alegerilor, fără a mai aştepta întoarcerea lui Tartarin. Bizuindu-se pe lovitura sa, triumfa mai dinainte, şi cînd după citirea ordinei de zi făcută de Excourbanies, se ridică spre a semăna vrajbă, un zim- bet drăcesc îi răsfrîngea buza subţirică.

— Să te fereşti de cel care ' rînjeşte înainte de a vorbi, murmură comandantul.

Costecalde, fără să se clintească, şi făcînd cu ochiul credinciosului Tournatoire, începu cu o voce plină d: venin :

— Domnilor, incalificabila purtare a preşedintelui nostru, nesiguranţa în care ne lasă...

—Nu-i adevărat !... Preşedintele a scris...

Fremătînd, Bezuquet se proţăpi în faţa biroului,
dar înţelegînd că atitudinea lui era nereglementară, schimbă tonul, şi cu mm a ridicată, potrivit obiceiului, ceru cav intui pentru o comunicare grabnică.

—Vorbiţi ! Vorbiţi !...

Galben ca ceara, cu gitlejul sugrumat, Costecalde îi dădu cuvîntul, cu o mişcare din cap. Atunci, dar numai atunci, Bezuquet începu :

— Tartarin e la poalele muntelui Jungfrau... Va urca curînd... Cere drapelul !...

O tăcere tăiată de răsuflul aspru al piepturilor, ele pîlpîirile gazului; apoi un ura formidabil, strigăte da
2o3

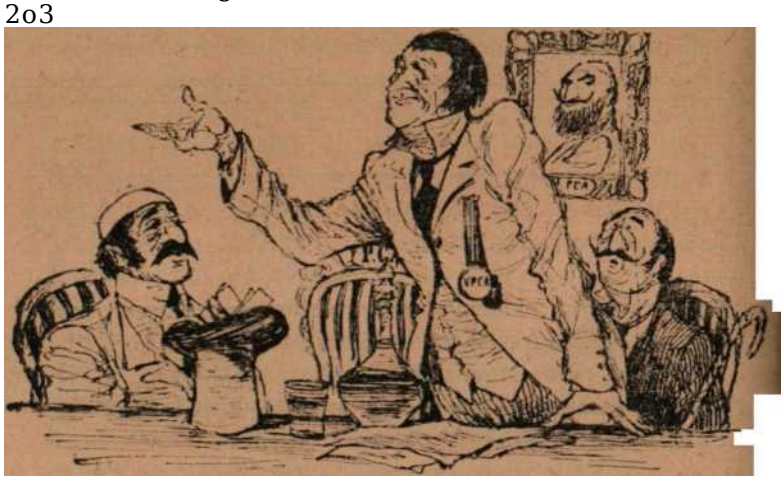

brayo, trepădări câre î-nabuşeau gongul lui Excourba- nies scoţînd strigătul lui de război: „A h ! a h ! a h ! *feh de brut!",* căruia ii răspundea mulţimea neliniştită de afară.

Tot mai galben, Costecalde scutura a deznădejde clopoţelul prezidenţial ; în sfîrşit Bezuquet urmă, şter- gîndu-şi fruntea, guiind de parcă, urcase cinci etaje.

De ahfel, drapelul acesta pe care-1 cerea preşedintele lor spre a-1 înfige pe piscurile virgine, aveau oare să-l lege cu sfoară, să-l împacheteze îîi mare viteză, ca pe un simplu colet ?...

— Niciodată!... ah! ah! ah!... ră«i Excourbanies.

N-ar fi mai nimerit să se numească o delegaţie, sa se tragă la sorţi trei membri din birou ?...

Nu fu lăsat să sfirşească. Cit ai spune *zou !,* propunerea lui Bezuquet era votată, aclamată, numele celor trei delegaţi scoşi în ordinea următoare: 1) Bravida ; 2) Pegoulade ; 3) farmacistul.

Numărul 2 protestă. Călătoria asta lungă-i speria, atît de slab şi bicisnic cum era, *vai,* de cînd cu pacostea de pe „Meduza".

—Voi pleca eu în locul dumitale, Pegoulade... mormăi Excourbanies, tremurind din toate mădularele. Cit despre Bezuquet, el nu putea să lase farmacia. Acolo era în joc sănătatea tîrgului. O nebăgare da seamă a uceniculuiy şi iată Tarasconul otrăvit, decimat.

„Drace!“ făcu biroul, ridieîndu-se ca un singur cm.

, Nici vorbă, farmacistul nu putea pleca ; dar el va trimite pe Pascalon. Pascalon se va însărcina cu d r a pelul. De data asta, alte exclamaţii, altă explozie :!■? gong... iar pe promenadă, o aşa furtună cetăţenească incit Excourbanies trebui să se arate la fereastră, deasupra urletelor pe care vocea lui fără pereche la domoli numaidecît:

—Prietenii mei, Tartarin e regăsit. E pe cale da a se umple de glorie !...

Fără să mai adauge altceva decît „Trăiască Taria- rin“ şi strigătul său războinic repezit din rărunchi, al sorbi o minută larma înspăimîntătoare a acestei mulţimi, de sub copacii promenadei, tunînd şi vinki- rîudii-se bezmetică într-un nor de praf, în vreme ce prin ramuri, greierii tîriiau din zbîrnîitorile lor, ca ziua-n amiaza mare.

Auzind aşa, Costecalde care se dusese la o

fereastră cu toţi ceilalţi, se întoarse şovăind la jeţul său.

— *Ve,* Costecalde, zise careva... Ce-o fi avind ?._ Ce galben e 1

Se repeziră la el; vajnicul Tournatoire îşi şi scoha trusa, dar armurierul, chinuit de dureri, cu o schimo- nositură grabnică, murmură nevinovat:

— N-am nimic... nimic... dnţi-mi paee. Ştiu cc e... invidia !

Bietul Costecalde, se vedea că suferă grozav !

In timp ce se întîmplau toate astea, în altă parte a Ocolului orăşenesc, in farmacia din pieţişoară, elevul lui Bezuquet, stînd la biroul stăpînului, lipea cu răbdare şi punea cap in cap făriinele uitate de farmacist in coş; însă multe petice lipseau la reconstituire, căci iată enigma ciudată şi fioroasă, desfăşurată dinaia- te-i, mai-mai asemenea unei hărţi a Africei centrale, cu lipsuri, albituri de *terra incognito.*[1] pe care le ex^ plora în închipuirea-i îngrozită naivul stegar:

nebun de dragoste lampă cu ţeattă conserv-i din Chicago nu pot să mă des anarhist de moarte condiţie abom in schimbul Dumneata mă cunoşti, Ferdi ştii ideile mele liberale, dar de la asta la ţaricid znice urmări spinzurat Siberia o ador Ah. .slring mina cu

Tar Tar.

VIII

DIALOG DE NEUITAT INTRE JUNGFRAU ŞI TARTARIN

Un salon anarhist. Duelul cu un cuţit de vinătoare. V/s înfiorător. „Pe mine mă căutaţi, domnilor?" Ciudata primire făcută de hotelierul Meyer delegaţiei tarasconeze.

Ca toate hotelurile elegante din Interlaken,

Jung- irau cel al lui Meyer e aşezat pe Hoheweg, promenadă largă cu două alei de nuci ce lui Tartarin îi aminteau

' Pămînt necunoscut (în latineşte). (N.R.) pe departe de Ocolul său drag din oraş ; acestea însă erau fără soare, fără colb şi fără greieri, căci vreme de o săptămină de cînd sta aiei, ploua într-una.

Avea pe seama lui o camera foarte frumoasă, cu balcon, la primul etaj ; şi dimineaţa potrivindu-şi barba în mica oglindă de mina, spînzurată de fereastră, veche apucătură în călătorie, cel dintîi lucru ca- re-i izbea ochii dincolo de holdele de grîu, lucerna, bră- det, întunecos ocol de verdeaţă in caturi, era muntele Jungfrau, răsărind din nori, piscul lui ca un corn, du

o albeaţă neprihănită de zăpadă troienită, unde se anina mereu raza furişă a untir soare nevăzut care atunci răsărea. Şi iată că intre Alpii de un alb trandafiriu şi alpinistul din Tarascon se stîrnea un dialog scurt ce nu era lipsit de măreţie:

— Ei, am ajuns, Tartarin?... întreba Jungfrau cu asprime.

—• îndată.., indată... raspundea eroul, cu degekr! cel mare sub nas, zorindu-se să-şi ispravească barba, şi, cît ai clipi, înhaţă costumul cadrilat de asoensionist, năpăstuit de cîteva zile, şi in timp ce-1 îmbrăcă ocăra : Ursită blestemată ! adevărat că asta-i nemaipomenit...

Dar un glăscior tainic şi limpede urca brazda de mirt din faţa ferestrei de la parter.

— Bună ziua... zicea Sonia. zurindu-1 in balcon. Landoul ne aşteaptă... dă-i zor, leneşule...

— **Viu, viu!..,**

Din două mişcări, înlocuia cămaşa groasă de lină, cu rufărie fină scrobita, *knicker-bocker* '-ii de

munte cu jacheta verde ca pielea şarpelui, cu care duminica, cînd cînta muzica, zăpăcea toate femeile din Tarascon.

Pantaloni scurţi. (N.R)

Caii de la landou tropăiau în fata hotelului, Sonia sta lingă fratele său, mai palid şi mai tras la chip de la o zi la alta, cu tot aerul binefăcător din Interlaken ; dar în clipa plecării, Tartarin văzu ca de obicei, sculindu-se de pe o bancă a aleii şi apropiindu-se într-un mers greoi şi legănat ca al unui urs de munte, două călăuze venite din Grindelwald, Rodolphe Kauf- mann şi Cliristian Inebnit, tocmiţi de dînsul pentru urcuşul pe Jungfrau şi care, în fiece dimineaţă, veneau să vadă dacă domnul lor e gata.

Ivirea aceţstor doi inşi cu încălţămintea botocănoasă şi potcovită, cu jiletci de barchet, roase la umeri şi in spate de sac şi de frînghiile pentru ascensiune, mutrele lor naive şi serioase, cele patru vorbe franţuzeşti pe care le îngăimau tare anevoie, frămîntînd pălăriile lor mari de pîslă, era pentru Tartarin un adevărat chin. Geaba le spunea :

—Nu vă mai osteniţi... o să vă dau eu de ştire...

Toată ziua-bună ziua, da de ei în acelaşi loc fi se descotorosea cu o monedă mare, pe măsura nemăsuratei lui remuşcări. Bucuroşi de felul ăsta de-a face muntele Jungfrau, băieţii vîrau în buzunar *trinhgcld*-ul, cu gravitate, şi cu pas resemnat, sub burniţa neîntreruptă, îşi luau iar drumul către satul lor, lăsînd pe Tartarin năuc şi desperat de slăbiciunea sa. l[J]e urmă, văzduhul, pajiştile de flori oglindite în ochii limpezi ai Soniei, atingerea unui picioruş de cizma lui în fundul trăsurii... Ducă-se dracului Jungfrau !... Lroul nostru nu se mai gindea decît la dragostea sa, sau mai degrabă la menirea pe care şi-o dăduse de a readuce pe calea cea dreaptă pe această micuţă Sonia, criminală inconştientă, zvîrlită din devotament frăţesc în aiara legii si a naturii.

Asta era pricina care-1 ţintuia la Inierlaken, in acelaşi hotel cu Vasilielfii. La anii lui, cu aerul lui de tătic, nici că se putea ghidi să se Iacă iubit de copilul ăsta ; însă o vedea atit de gingaşă, atît de curajoasă, atît de plină de jertfă pentru acest frate pe care ocnele siberiene i-1 înapoiaseră cu trupul mîneat de ulcere, otrăvit de cocleală, osîndit morţii prin oftică, mai sigur decît toate cuţitele marţiale 1 Aveai de ce să te înduioşezi, vezi bine !

Tartarin le propunea să-i ia cu el la Tarascon, sâi aşeze într-o căsuţă scăldată de soare în marginea oraşului, acel dulce tirguleţ unde nu plouă niciodată,

unde viaţa se scurge în cîntec şi serbări. Se exalta, începea o arie de darabană pe pălărie, cînta veselul reireu naţional in tact de farandolă :

iMgacligacleu
La Tarasco, la Tarasco,
Lagadigadeii,
La Tarasco de Casted.

Şi în vreme ce un zimbet ironic subţia şi mai tar.? buzele bolnavului, Sonia clătina din cap. Nici serbări, nici soare pentru dînsa, atît timp cît norodul rus îşi va da sufletul sub tirani. De îndată ce se va însănătoşi frate-său — ochii ei îndureraţi vorbeau altceva

— nimic nu-i va mai sta în cale de a se reîntoarce colo departe, să sufere şi să moară pentru cauza sfintă.

—Păi, ursită blestemată! striga tarasconeztil. După* tiranul ăla, dacă-1 zvirliţi în aer, o să vie altul !... O să trebuiască s-o luaţi de la început... Şi anii trec, *val!* vremea fericirii şi a dragostelor fragede...

Felul Iui de a spune „dragoste", ca tarasconezii, cu irei *r* şi cu ochii cit băşicile, ii plăcea tinerei fete; apoi serioasă, declara că ea n-ar iubi decît pe omul care ar ti izbăvitorul patriei sale. Oh ! a reia, de-ar ii urii ca Itolihin, mai ţărănoi şi mai necioplit decit Manilof, ea era gata să i se dea cu totul, să trăiască lingă el slobod, cit ii va ţine tinereţea şi cit timp onntl acela o va indrăgi.

„Slobod !“ cuvînt de care se slujesc anarhişti ca sa arate căsniciile ilegale făcute intre ci, prin consimţă-mînt reciproc. Şi Sonia vorbea despre căsătoria asta primitivă, liniştită, cu aerul ei de fecioară, faţă de tarasconezul burtă-verde, alegător paşnic, bucuros cu toate astea a-şi sfîrşi zilele lingă această fată adorabilă, aşa fără cununie, dacă ea n-ar fi pus pentru asta asemenea condiţii ucigaşe şi de neiertat.

Pe cînd vorbeau despre lucrurile astea cit se poate de gingaşe, şesuri, lacuri, păduri, munţi se desfăşurau di- nainte-le şi, mereu la cîte o cotitură, prin sita proaspăiă a acelei necontenite ploi ce urmărea pe erou în excursiile sale, Jungfrau îşi înălţa piscul alb spre a-i da parcă un junghi de remuşcar.e pentru desfătătoarea plimbare. Se întorceau la ora prîimikii, să s-aşeze la masa uriaşă, unde „Orezul" şi „Prunele uscate" îşi urmau lupta lor

tăcută, de care lui Tartarin nici -că-i păsa, stind lingă Sonia, veghind ca Boris să n-aibă in spate vreo fereastră deschisă, zorit, paternei, pu- nind in joc toate farmecele lui de om de lume şi însuşirile-! gospodăreşti de neîntrecut iepure de fermă.

Luau apoi ceaiul la ruşi, în salonaşul deschis de la parter, în faţa unui petic de grădină din marcarea promenadei. încă un ceas de desfătare pentru Tarţa- rin, de taifas prietenos, cu glas domol, in vreme ce Boris pirotea pe divanul lui. Apa încropită murmura în samovar; mireasma de flori jilave se furişa prin crăpătura uşii, o dată cu albastre reflexe de glicina ce o înrămau. Ceva mai mult soare, mai multă căl- dură, şi iată visul lui înfăptuit cu mica rusoaică instalată acolo, lingă el, iugrijindu-i grădiniţa cu baobab.

Deodată. Sonia tresărea :

— Ceasurile două !... Şi corespondenţa ?...

—Ne ducem după ea 1 zicea bunul Tartarin, şi numai după accentul vocii lui, după gestul hotărit şi teatral cu care-şi încheia jacheta, îşi lua bastonul, ai îi ghicit gravitatea acestei întreprinderi destul de simplă in aparenţă, de a merge la poşta restantă ca să caute scrisorile Vasilîeîiilor.

Urmăriţi de aproape de autoritatea locală şi de poliţia rusească, anarhiştii, mai cu seamă căpeteniile, sînt siliţi la unele precauţiuni, ca aceea de a primi scrisori şi ziare la biroul restant, şi numai cu simple ini- ţi;de.

De cînd se instalaseră la Interlaken, Boris abia că se mai tîra, şi Tartarin ca s-o scape pe Sonia de plic- tiseala lungilor aşteptări la ghişeu, sub priviri iscoditoare, se însărcinase cu această corvoadă zilnică, pu- nîndu-şi pielea la bătaie. Poşta scrisorilor e la o palmă de loc de hotel, pe o uliţă largă şi plină de zgomot, în capul promenadei, mărginită de cafenele, berării şi prăvălii pentru străini, tarabe cu alpenştocuri, ghe- tre, curele, îornete, ochelari de soare, termosuri, saci de călătorie, ce păreau puse acolo ca o dojana pentru alpinistul nostru renegat. Şiruri de turişti in caravană, cai, călăuze, catîri, văluri albastre, văluri verzi, caie- lele de fier insemnînd paşi pe prundiş; dar sărbătoarea asta nesfîrşită il lăsa nepăsător. Nu

simţea nici

măcar vîntul proaspăt cu gust de zăpadă venind din munte în bufnituri, cu ginul numai să se descotorosească de spionii ce-i bănuia că se ţin după e! !

Primul ostaş din avangardă, puşcaşul strecurindu-sc pe lingă zidurile oraşului duşman, nu înaintează mai temător di-nrit tarasconezu! in timpul acesiui scurt drum de la hotel Ia poştă. La cel mai slab zgomot de tocuri râsunind in spatele lui, se oprea cu băgare de seamă în faţa fotografiilor de pe tarabe, răs- ioia o carte englezească ori nemţească, spre a-1 s'li pe poliţist să i-o ia înainte ; sau se întorcea brusc, privea stăruitor cu ochi crunţi vreo dolofană fată de han ducindu-se după provizii, ori cite un turist inofensiv, vechi prunar de la masa hotelului, care sărea de pe trotuar, inspăimîntat, socotindu-l n-bun.

In deal la poştă, ale cărei ghişeuri se deschid ia chip ciudat chiar la stradă, Tartarin da tircoaie, iscodea din ochi chipurile oamenilor înainte de a r>e apropia, apoi da busna, îşi vira capul, umerii, in deschizătură, şoptea citeva vorbe nedesluşite pe care-1 puneau totdeauna să le repete, ceea ce-1 scotea din sărite, şi, stăpîn in siirşit pe misteriosul pachet, se înapoia la hotel după un ocol mare pe Ia bucătării, cu mina încleştată în fundul buzunarului pe acele scrisori şi ziare, gata să le sfişie pe toate, să Ie înghită, la cea mai mică alarmă.

Mai totdeauna, Manilof şi Bolibin aşteptau ştnile Ia prietenii lor : nu locuiau Ia hotel pentru mai muiîă economie şi fereală. Bolibin îşi găsise de lucru la o tipografie, iar Manilof foarte dibaci lucrător în lemn de abanos, muncea pentru antreprenori. Tarasconezul nu-i îndrăgea, unul îl stingherea cu schimonoselile lui, cu nmtra-i batjocoritoare, celălalt îl urmăiea

cu încruntări sălbatice. Ş-apoi prea cuprindeau mult loc în sufletul Soniei.

,,E un erou !“ spunea ea despre Bolibin, şi povestea că trei ani în şir tipărise numai el singur o foaie chiar in inima Petersburgului. Trei ani fără să seoboare o singură dată, fără să scoată capul la o fereastră, dormind intr-un dulap scobit în perete, unde femeia care-l găzduia îl închidea împreună cu presa clandestină.

Şi viaţa lui Manilof, timp de trei luni, in subsolurile Palatului de Iarnă, pindind prilejul nimerit, dormind noaptea pe provizia lui de dinamită, ce pină în urmă i-a dat nemaipomenite dureri de cap şi tulburări nervoase sporite de teama nesfirşită, de neaşteptatele sosiri ale poliţiei înştiinţată in chip vag că se.pune la cale ceva şi venind fără veste să pună gheara pe lucrătorii folosiţi la palat. Cînd ieşea cîteodată, Mi- nilof întii nea în piaţa Amiralităţii pe un delegat al anarhiştilor care întreba pe şoptite urmîndu-şi drumul :

— S-a făcut ?

— Nu, nimic pin-acum... spunea celălalt fără să mişte din buze.

In sfrîşit, într-o seară de februarie, Ia aceeaşi întrebare, cu aceleaşi cuvinte, răspundea cu cea mai mare linişte :

— S-a făcut!

Şi aproape numaidecit, un vuiet înspăimintător i-a întărit vorbele, toate luminile palatului s-au stins din- tr-o dată, piaţa s-a afundat într-o beznă desăvîrşîlă, fără fund, slîşiată de ţipete de durere şi spaimă. Je sunefele de trimbiţi, de soldaţi alergînd în galop şi pompieri sosind cu tărgile de morţi.

Iar Sonia oprindu-se din povestit:

— Nu-i ceva de groază, atitea vieţi omeneşti jertfite, atitea sforţări, curaj, priccperi inutile?... Nu, nu, rău mijloc omorurile astea-n masă... Cel pe care-l ţintim scapă mereu... Adevăratul procedeu, cel mai uman, ar fi să mergi la ţar aşa cum te duci dumneata la lei, hotărit, bine înarmat, să te postezi la o fereastră, la o uşă de trăsură... şi cînd ar trece...

— *Be,* da!... naturalmeute, zicea încurcat, preiăcindti-se că nu pricepe aluzia, şi numaidecit se pornea in vreo discuţie filozofică cu unul din numeroşii

asistenţi. Căci Bolibin şi Manilof nu ernu singurii musafiri ai Vasilieffilor. în fiece zi se iveau figuri i.oi, tineri — bărbaţi ori femei ■— blonde şi trandafirii, cu fruntea semeaţă şi o copiLăroşenie cruntă ca a Son iei.

Rîdeau, tăifăsuiau cu glas tare, şi, cei mai mulţi vorbind franţuzeşte, Tartarin se simţea îndată ca la el acasă, fii îi spuneau „unchi", ghiceau in el ceva copilăresc, naiv, care le plăcea. Poale că se cam trecea cu firea 111 povestirile lui vînătoreşti, sumecindu-şi niineca piiiă sus de cot spre a arăta pe braţ cicatricea unei răni de gheară de panteră, ori pumndu-i să-i pipăie pe sub barbă găurile cc i le lăsaseră acolo colţii unui leu din Atlas ; de asemenea, poate că se familiariza cam repede cil oamenii, apucindu-i de mijloc, rezemindu-se de umărul lor, chemindu-i pe numele de botez numai după cinci minute de cînd se găseau împreună : „Ascultă, Dniitri... Dumneata mă cunoşti, Fedor Ivanovici..."

Nu prea de multă vreme, in tot căzui ; dar oricum le era pe plac pentru firea lui deschisă, aeru-i amabil, încrezător, aşa de dornic de a intra în sufletul omului. Citeau scrisori de faţă cu el, puneau la cale pla-
nuri, lozinci spre a încurca poliţia, o întreagă activitate conspirativă care amuza nemaipomenit imaginaţia taraseonezului ; şi deşi potrivnic din fire actelor de violenţă, nu putea uneori să-şi puie stavilă de a ,, discuta proiectele lor ucigaşe ; aproba, critica, da sfaturi dictate de experienţa unui mare şef care a păşit pe drumul războiului, obişnuit cu mînuirea tuturor armelor, cu luptele corp la corp, cu fiarele uriaşe.

Ba într-o zi, pe cînd vorbeau faţă cu el despre cazul unui poliţist înjunghiat de un anarhist la teatru, le demonstra că lovitura fusese executată nedibaci şi le dădu o lecţie de cuţit:

— Uite-aşa, *ve!* de jos în sus. Nu rişti să te răneşti... Şi însufleţindu-se de propria-i mimică : Să presupunem, *ie!* că am pus gheara pe despotul vostru, între patru ochi, ca la vînătoarea de urşi. El e colo, unde stai dumneata, Fedor, eu colea, lingă măsuţă, şi fiecare cu cuţitul lui de vinătoare... Care [>e

care, domnule ! trebuie să dăm piept...

Proţăpit în mijlocul salonului, încordat pe picio.i-relc-i scurte spre a se năpusti mai bine, icnind ca un tăietor de lemne în pădure, ori ca un frăminlător de pîine, le juca o luptă cu adevărat care se sfîrşea cu strigătul lui de biruinţă după ce implintase arma pină in prăsele, de jos in sus, ursită blestemată ! în rărunchii duşmanului său.

— Iată cum merge treaba asta, puişorii mei I

Dar ce de remuşcări apoi, ce groază, cînd scăpat din magnetismul Soniei şi de ochii ei albaştri, de beţia pe care o răspîndea buchetul ăsta de capcte zvăpăiate, se găsea singur cu scufia de noapte în faţa gîndurilor şi paharului cu apă îndulcită, din lieca seară !

De altfel, dece s-amesteca el?... Ţarul acela nu ora ţarul lui, la urma urmei, toate poveştile acelea nu-1 priveau de fel... Intr-o bună zi se poate pomeni in dubă, extrădat şi dat pe mina justiţiei moscovite... Ei drăcie 1 Cu cazacii ăştia nu te joci !... Şi în bezna camerii lui de liotei, cu acea grozavă însuşire pe care i-o sporea poziţia orizontală, i se desfăşurau dinainte, ca pe unul din acele „depliante" ce le primea de anul nou în vremea copilăriei, feluritele şi nemaiauzitele terturi la care era expus: Tartarin în minele de cocleală, asemenea lui Boris, muncind in apă pină la , briu, cu trupul măcinat, otrăvit. Evadează, se ascunde prin păduri troienite de zăpezi, urmărit de tătari •şi de cîini dresaţi pentru asemenea vînătoare de 01- Jiteni. Sleit de frig, de foame, e iarăşi prins şi pînă la urmă spînzurat între doi ocnaşi, îmbrăţişat de un popă cu păr slinos, puţind a rachiu şi a ulei de focă, în timp ce colo departe, la Tarascon, în bătaia soarelui, fanfarele unei frumoase zile de duminică, mulţimea, nerecunoscătoarea şi uituca mulţime, înscăunează pe Costecalde cel radios in fotoliul P.C.A.

In chinurile unuia din aceste visuri urite, scosese el strigătul de desperare: „Yino-ncoa, Bezuquet!..." şi . trimisese farmacistului scrisoarea sa confidenţială, umedă de sudoarea visului năprasnic. Era însă ee ajuns un gingaş „bună-dimineaţa“ al Soniei spre fereastra lui, ca să-l vrăjească, să-l reafunde in toaîe ispitele nehotărlrii.

Intr-o seară, intorcîndu-se de la Kursaal la hotei, cu Vasilieffîi şi Bolibin, după două ceasuri de muzică ameţitoare, bietul om uită orice prudenţă, şi rosti acel „ie iubesc, Sonia" pe care şi-l înăbuşea de atîtă vreme, strîngînd braţul ce se sprijinea de al lui. Ea nu

mmmmm

se emoţiona, îi privi foarie palidă, sub lumina gazt^ lui de pe peronul unde poposiseră.

— Ei bine! fii vrednic de mine!... zise ea cu **ts«** zimbet drăgăiaş şi tainic, un zimbet înflorindm dinţii fini şi albi.

Tartarin dădu să răspundă, să se prindă cu jurămint la cine ştie ce nebunie ucigaşă, cînd valetul bestelului se îndreptă spre dînsul :

— Au venit musafiri la dumneavoastră, acolo sus — Nişte domni... Vă caută !

■— Mă caută ?... Ei drăcie !... pentru ce ?..

Si numărul 1 din depliant îi şi apăru : Tartarin 'a

duba, extrădat. Negreşit, ii era fricii, dar păstră o atitudine eroică. Despărţindu-se repede de Sonia :

— Fugi, salveazărte... ii zise el cu glas sugrumat.

Urcă apoi cu capul semeţ, <-u privirea mindră, ca pentru eşafod, dar atît de mişcat, că era nevoit să se agaţe de balustrada scării.

lntrind în coridor, zări oameni slrînşi în fund, în faţa uşii sale, chiorîndu-se prin gaura cheii, ciocănind, strigînd : „Hei, Tartarin !...“

Făcu doi paşi, şi cu gura iască :

— Pe mine mă căutaţi, domnilor ?

— *Te!* pe toţi dracii, da, dragă preşedinte!

Un bătrinel vioi şi uscăţiv, îmbrăcat în cenuşiu, şi care părea că poarta pe jachetă, pe pălărie, pe ghetre, pe mustăţile lungi şi pleoştite tot praful de la Ocolul oraşului, sărea de gîtul eroului nostru şi freca de obrajii săi satinaţi şi noi cureaua scorojită a fostului căpitan de aţă.

— Bravida !... cu neputinţa ! Şi Excourbanies?... Da' colo cine mai e ?...

Răspunse un behăit : „Ma-e-t*-stre drag !...“ şi elevul înainta, lurjiind de pereţi un fel de undiţă îmbrobodită la capătul de sus* înnodata în llirtie cenuşic şi muşama.

— Hei, *ve,* e Pascalon... Să ne-mbrăţişăm, puişo--rule... Da' ce duce ?... Ia, descoloroseşte-te !...

— Hirtia !... scoate hîrtia, şoptea comandantul Bravida. Băiatul răsuci învelişul cu îndemînare, Şi drapelul tarasconez se desfăşura înaintea ochilor 'ui Tartarin, rămas uluit.

Delegaţii se descoperiră.

— Domnule preşedinte, — glasul Ini Bravida tremura solemn şi aspru, — aţi cerut drapelul, vi-1 aducem, *te !...*

Preşedintele holbă nişte ochi cit cepele :

— Eu, eu am cerut ?...

— Cum ! N-aţi cerut dumneavoastră ?

— A ! ba da, naturalmente... zise Tartarin, deodată luminat de numele Iui Bezuquet. înţelese totul, ghici restul, şi înduioşîndu-se de iscusita minciună a farmacistului, spre a-1 rechema la datorie şi onoare, se îneca, bilbiia în barba-i scurtă :

— Ah ! dragii mei, ce straşnic! cit bine-mi aduceţi...

— Trăiască prezidentu' !... chiţcăi Pascalon, vîniu- rînd prapurul. .Gongul lui Excourbanies răsună, se auzi strigătul lui războinic : „Ha 1 ha ! ha 1 *feti dă* ***brut*** pînă-n beciurile hotelului. Uşile se deschideau, capetele curioase s-arătau la toate etajele, apoi piereau înfricoşate în faţa acelui stindard, acelor oameni negricioşi şi păroşi, care urlau cuvinte stn'ine, cu braţele-n aer. De cînd era, paşnicul hotel Jungfrau nu pomenise aşa tămbălău.

— Să intrăm la mine, spuse Tartarin cam stingherit.

Bijbii.au prin bezna din odaie, căutînd chibrituri, cînd o lovitură autoritară în uşă o făcu să se deschidă de la sine, înaintea hotelierului Meyer, cu faţa t[ea]- pănă, galbenă şi buhăită. Dădu să intre, dar se opri, izbit de umbra in care luceau nişte ochi teribili, şi din prag, scrîşnind din dinţi cu accentul lui de neamţ j

—■*i* Astimpăraţi la voi... or ve dau pe muma poliţie-

Un mîrîit de bivol răzbi din umbră la acest cuvint grosolan „ve dau pe muna“. Hotelierul se retrase un pas, dar mai împroşcă *i* „Se ştie cine sînteţi, ehei! lumea-i cu ochii pe voi, şi eu nu mai am poftă de aşa oameni în casa mea !“

— Domnule Meyer, — zise Tartarin cu blîndele,

politicos, dar foarte hotărît, — dă ordin să mi se facă socoteala... Domnii ăştia şi cu mine plecăm niîine dimineaţă pe Jungfrau.

O, pămînt natal, o, patrie mică în cuprinsul ce!ei mari! Numai la auzul accentului tarasconez, freniă- tind de aerul patriei, în cutele de azur ale drapelului. i;ită-I pe Tartarin izbăvit de dragoste şi de mrejele ei, redat prietenilor săi, casei sale, gloriei.

Şi de-acum, *zou!...*

IX

LA CAPRA CREDINCIOASA

Fu încîntător a doua zi drumul acela pe jos de la Iriterlaken la Grindelwald, de unde trebuiau să ia în trecere călăuze pentru Alicul Scheideck, încîntător acel marş triumfal al P.C.A. în cizmele şi straiele de campanie, sprijinindu-se pe de o parte pe umărul slăbănog al comandantului Bravida, pe de alta pe braţul vîrtos al lui Excourbanies, mîndri atnîndoi de a îpcadra, de a susţine pe scumpul lor preşedinte, de a-i duce pioletui, sacul, alpenştocul, în timp ce, cînd înainte, cînd înapoi, sau pe de lături, fanaticul Pascalon zburda ca un căţeluş, cu drapelul său bine înfăşurat şi răsucit ca să înlăture tămbă- lăul din ajun.

Voia bună a tovarăşilor, sentimentul datoriei împlinite, albeaţa de pe Jungfrau, acolo departe, sub cerul fuinuriu, erau de ajuns ca să-l facă pe eroul nostru să uite ce lăsa în urma-i, poate pentru totdeauna, şi fără rămas bun. Pe la cele din urmă case din Interlaken, pleoapele i se umflară ; şi neoprindu-se din mers, se destăinuia rînd pe rînd la sînul Sui

Excourbanies : „Asculta, Spiridion“, sau la cel al lui Bravida: „Dumneata mă cunoşti, Placide..." Căci, printr-o ironie a firii, acest militar bătăios se numea Piacide : şi Sysiridion — acel bivol cu piele de toval, cu porniri trupeşti.

Din păcate neamul tarasconezilor, mai mult galant decît sentimental, nu pune niciodată la inimă pricinile amoroase: „Cine pierde o femeie şi şaptezeci şi cinci de bani, înseamnă mare pagubă bănească.răspunse sfătosul Placide, iar Spiridion gîndea şi e! tocmai la fel; cît despre agiamiul Pascalon, avea gro-ză de femei şi se înroşea pînă la urechi cînd se pomenea fată de el de „la petite

Scheideck‘“, crezînd că-i vorba de vreo persoană cu apucături desfrînate. Bietul amorez fu nevoit din pricina asta să-şi păstreze destăinuirile şi se mingîie singur, ceea ce e mult mai sănătos.

De altfel, ce amărăciune s-ar fi putut împotrivi plăcerilor drumeţiei, străbătînd îngusta, profunda şi întunecoasa vale, pe unde o porneau de-a lungul unui riu şerpuitor, alb de spumă, mugind ca un tunet, în ecoul brădetului ce-1 străjuia în pantă pe amîndouă malurile sale ?...

Delegaţii tarasconezi, cu capete semeţe, înaintau cu un fel de groază, de admiraţie religioasă; erau a<emeni însoţitorilor lui Sindbad marinarul, în clipa cînd ajung în faţa paletuvierilor, mangherilor, toată acea floră uriaşă de pe ţărmurile indiene. Necunns-cind decît munţii lor jupuiţi şi bolovănoşi, nu le:ar fi trecut nicicînd prin minte că ar putea să existe atiţia copaci pe nişte munţi aşa de înalţi.

[1] La petite Sclieideck — inicu'n Sclieideck. In limba fr:inceză *munte* este substantiv de genul feminin — de aci confuzi,* intre muntele „Micul Scheideck" şi „micuţa Scheideck“. (N.R.)

—Şi asta nu-i nimic... Să daţi cu ochii de Jungfrâu ! zicea P.C.A.-ul care se desfăta de uimirea 'or, se sitmţea creseînd în ochii lor.

In acelaşi timp spre a înveseli decorul, a-i umaniza nota impozantă, Ie ieşeau în cale cavalcade, landonri în goana mare, cu văluri fiuturînd la portiere, capete curioase aplecîndu-se spre a privi delegaţia strînsă în jurul căpeteniei ei, şi din loc în loc, tarabe eu bibelouri în lemn sculptat, fetite, a d as tind în marginea drumului, ţepene sub pălăriile lor de pai cu panglici mari, în fustele lor bălţate, cintind în coruri pe trei voci, oferind mănunchiuri de zmeură şi albumiţă. Uneori, cornul Alpilor trimitea munţilor riturnela sa duioasă, sporită, repetată printre strimtori şi domolită încetişor, ca un nor destramîndu-se în aburi.

—Frumos, parcă-i o orgă... îngîna Pascalon cu ochii umezi, extaziat ca un sfînt de vitraliu.

Excourbanies urla fără să-şi piarda cumpătul, şi ecoul repeta, mistuindu-se departe, intonaţia tarasco- neză : „Ha !... ha !... ha !... *ţen de brut!“*

Dar dupa două ceasuri de mers mai oboseşti în acelaşi decor, fia el chiar organizat, verde pe albastru, gheţari în fund, şi sonor ca un orologiu, cu muzică. Ropotul torenţilor, corurile pe trei voci, negustorii de obiecte cu cuţite, micile florarese ajunseră de nesuferit oamenilor noştri şi mai ales jilăveala aceea, aburul din fundul acelei pîlnii, pămîntul ăsta reavăn, smalţat cu buruieni de apa, unde soarele n-a pătruns de cînd lumea.

—■ Aicea poţi să te alegi cu o pleurezie, zicea Bra- vida, ridicîndu-şi gulerul jachetei.

Mai veni apoi şi oboseala, foamea, nemulţumirea. Nu se găsea han şi fiindcă se îmbuibaseră cu zmeură, Excourbanies şi Bravida începeau să sufere grozav.

Pină şi Pascalon, acest înger, încărcat nu numai ca drapelul, ci şi cu pioietul, sacul, alpenştocul de cae ceilalţi se descotorosiseră în chip laş pe spinarea lui, Pascalon îşi pierduse veselia, zburdăciunile lui.

La un cet al drumului, trecind Lutschine pe un pod acoperit, din cele care se găsesc prin ţinuturile cu nămeţi, îi întîmpină un sunet de corn nemaipomenit.

— Aoleo I vai, ajunge !... ajunge !... urlă delegaţia scoasă din fire.

Omul, o namilă cuibărită în marginea şoselei, lăsă uriaşul bucium de lemn de brad ce aiingea pămăntul, terminat cu o cutie în chip de darabană care dădea acestui instrument preistoric sonoritatea unei piese de artilerie.

—Tnlreabă-1 dacă nu cumva ştie vreun han, zise preşedintele lui Excourbanies care, cu ifosul lui straşnic şi un dicţionăraş de buzunar, ţinea să slujească de tălmaci delegaţiei de cînd se afla în Elveţia nemţească. Dar pînă să-şi scoată dicţionarul, cintăreţul din corn răspunse într-o franţuzească neaoşă :

—Un han, domnilor?... De minune... *Capra credincioasă* e la o pahnă de loc ; îngăduiţi-mi să vă conduc acolo.

Şi pe drum, îi încunoştiinţă că stătuse cu anii la Paris, comisionar în colţul străzii Vivienne.

— încă unul de-ai Companiei, pre legea mea I H» zise Tartarin, lăsîndu-i pe prietenii săi să se minuneze. Confratele lui Bompard le fu altminteri de m ire folos, căci cu toată firma pe franţuzeşte, oamenii te la *Capra credincioasă* nu vorbeau decît nn groaznic dialect german.

Numaidecrt, delegaţia tarasconeză, în jurul unul scrob uriaş cu cartofi, îşi redobîndi vlaga şi voia

bună, fircască meridionalilor cum este de firesc soarele pentru ţara lor. Se bău zdravăn, se mîncă -p- săturate. După o sumedenie de toasturi închinate preşedintelui şi ascensiunii sale, Tartarin ros de ambiţii încă de la sosire, întrebă pe buciumaşul ce lua o gustare într-un ungher al sălii, împreună cu ei :

—Aveţi, va să zică, capre negre p-aici ?... Credeam că nu mai sînt prin Elveţia.

Omul clipi din ochi :

—Nu prea mai sînt, dar s-ar putea să s-arate una cu toate astea.

—O să-l facă să tragă, *ve!...* zise Pascalon entuziasmat... Niciodată nu şi-a greşit ţinta preşedintele.

Lni Tartarin îi păru rău că nu-si adusese carabina.

—Ia staţi, mă duc să vorbesc cu stăpînu' î

Se întîmplă că chiar patronul era un vechi vînător de capre ; îşi oieri puşca, iarba, alicele şi chiar serviciile sale de călăuză spre a-i conduce pe aceşti domni spre o văgăună de el cunoscută.

înainte! *zou* | strigă Tartarin, făcînd pe plac alpinistilor săi, fericiţi să poată arăta strălucita dibăcie a şefului lor. Puţintică întirziere, la urma urmei; Jungfrau n-o să păgubească nimic dacă o mai aştepta !...

Ieşind din han prin dos, împinseră doar portiţa livezii, nu mai mare decit o grădiniţă de şef de gară, şi se aflară pe muntele spintecat de văgăuni ruginite, printre brazi şi mărăcinişuri.

Hangiul o luase înainte şi tarasconezii îl şi vedeau cocoţat sus de tot, dind din mîini, zvîrlind cu bolovani, ca să stîrnească, desigur, lighioana. Cu mare anevoie ajunseră pînă la el, pe povârnişurile acelea stincoase şi aspre mai cu seamă pentru nişte persoane care se scoală de la masă şi care n-au mai multă obişnuinţă de a se căţăra decît alpiniştii din Tarascon. Un aer apă-

sator, afară <ie asta un suflu de furtună ce se rostogolea domol din nori, de-a lungul piscurilor, peste capetele lor.

— Drace! înjura Bravida.

Excourbanies bombănea :

— Mii de draci!

— O să mă faceţi să spun şi eu..., adăugă biîndul şt behăitorul Pascalon.

Dar călăuza le porunci cu un gest repezit să tacă, să nu mai mişte.

— Nu se vorbeşte sub arme, zise Tartarin din Tarascon, cu o asprime din care fiecare se împărtăşi, cu toate că numai preşedintele era înarmat.

încremeniră, iinîndu-şi răsuflarea ; deodată Pascalon dădu un ţipăt:

—• *Ve!* capra, *ve*

La o suta de metri deasupra lor, cu coarne drepte, cu blană de un galben deschis, cu cele patru picioare ghemuite pe marginea stincii, frumoasa lighioană se desprindea, parca sculptată în lemn, privindu-i fără pic de teamă. Tartarin duse arma la umăr, metodic» cum îi era obiceiul, dar cînd dădu să tragă, capra pieri*

— Din pricina dumitale, zise comandantul lui Pascalon. Ai şuierat... asta a spcriat-o.

— Am şuierat, eu ?

—■ Atunci, Spiridion...

— A, *vai,* ferească sfîntu'!

S-auzise cu toate astea un şuierat ascuţit, prelung. Preşedintele îi împăca pe toţi, povestind cum capra, la apropierea duşmanului, scoate pe nări un semnal piţigăiat. Afurisitul ăsta dTartarin cunoaşte nu glumă vînătoarea de capre, ca şi pe toate celelalte! La chemarea călăuzei, o porniră la drum; dar povîrnişul devenea tot mai drept, stîncile tot mai prăpăstioase cu

văgăuni în dreapta şi stingă. Tartarin mergea în frunte, întoreîndu-se la tot pasul spre a ajuta delegaţilor, spre a le da mina sau carabina.

— Mina, mina, dacă nu ţi-e greu, se ruga bunul Bra- vida care avea mare spaimă de armele incărcate.

Alt semn al călăuzei, alta oprire a delegaţilor, cu nasul în vint.

— Simţii o picătură ! murmură comandantul tare neliniştit.

In acelaşi timp tunetul bubui şi, mai puternic decît trăsnetul, glasul lui Excourbanies:

— Aţin-te, Tartarin !

Capra sărea chiar în apropierea lor, străbătind ripa ca o licărire aurită, prea repede pentru ca Tartarin să poată duce arma la umăr, dar îndeajuns pentru a-i împiedica să audă şuierul prelung al narilor ei.

— Mă răfuiesc eu cu ea, ursită blestemată ! zise preşedintele.

însă delegaţii se împotriviră. Excourbanies, pe neaşteptate bosumflat, îl întrebă daca nu cumva jurase să-i prăpădească.

— Scump mae...e..,stre... behăi sfios Pascalon, am auzit vorbîndu-se că încolţită în prăpăstii, capra se întoarce contra vînătorului şi devine primejdioasă.

— Păi să n-o încolţim ! zise Bravi da fioros, cu şapca a bătaie.

Tartarin îi numi curci plouate. Şi deodată, în timp ce se ciorovăiau, se mistuiră cu toţii într-o negură deasă ce mirosea a pucioasă, prin care se căutau, se strigau :

— Hei, Tartarin !

— Eşti aici, Placide ?

— Mae...e...stre!

— Sînge rece ! Sînge rece !

Adevărată panică. Apoi o pală ele vînt sparse norul, îl tîrî ca pe un viii smuls fluturînd prin mărăcinişuri, de unde ţîşni un fulger în zig-zag cu un spăîmîntător Oubuit de tunet sub picioarele călătorilor.

—Şapca mea !... tipa Sţiiridion, sugrumat de furtună, cu părul vîlvoi, scăpărînd seîntei electrice. Se aflau în chiar inima vijeliei, în făurăria lui Vulcan. Bravida cel diniîi o luă la sănătoasa ; restul delegaţiei se năpusti după el, dar un răcnet al lui P.C.A. care chibzuia tot, îi opri locului:

—- Nenorociţilor... feriţi trăsnetul!...

De altfel, pe lîngă primejdia foarte întemeiată pe care le-o punea-n vedere, nu se prea putea alerga pe povârnişurile acelea repezi, prăpăstioase, prefăcute în şuvoaie şi cascade, de apa cerului ce cădea: cu nemiluita. Iar întoarcerea fu jalnică, agale prin ploaia cu găleata, în străfulgerări urmate de bubuituri,, cu aiu- necuşuri, prăbuşiri, popasuri silite. Pascalon se fră- minta, chema într-ajutor cît îl ţinea gura, ca la Tarascon, pe „sfînta Maria şi sfînta

Elena, sfînta Marîa- Magdalena“, pe cînd Excourbanies înjura : „Ursită blestemată ![il] iar Bravida, ariergarda, se întorcea plin de spaimă :

— Ce dracii se mai aude în urma noastră ?... Auzi cum şuieră, galopează ş-apoi s-opreşte ?...

Gîndul la capra furioasă năpustindu-se asupra vinătorilor nu ieşea din mintea acestui vechi războinic, încet de tot, spre a nu-i speria şi pe ceilalţi, împărtăşi teama sa lui Tartarin care, vitejeşte, luă locul în ariergardă şi merse cu capul semeţ, făcut ciuciulete, cu muta hotărîre pe care o ai in faţa unei primejdii sigure. Altă comedie: ajuns la han, cînd văzu pe scumpii săi alpinişti la adăpost, gata să se ţesale, să sepir- jolească în jurul unei sobe de faianţă cît toate zilele,

*n odaia de la primul cat, undo pătrundea mireasma grogului cu vin poruncit, preşedintele simţi cum tremură şi declară galben ca ceara :

— Mă tem c-am dat de dracu’...

• „A da de dracu’ !...“ zicală de acasă, înspăimintătoare în înţelesul ei nedesluşit şi-n scurtimea ei, cara cuprinde toate molimile, ciumă, holeră, vărsatul negru, bube, gălbează, damblaua, de care se crede lovit tarasconezul la cea mai mică indispoziţie.

Tartarin dăduse de dracu’! Nici pomeneală să mai pornească; şi delegaţia nu cerea decît odihnă. 1 se încălzi la repezeală patul, se grăbi adusul vinului cald, ’

ţi de |a al doilea pahar, preşedintele simţi prin iot trupul sau bolnăvior o dogoare, pişcături prevestitoare tle bine. Cu două perne Ia spate, şi o pilotă pe picioare, cu scufa de munte în cap, simţea o dulce desfătare s-asculte mugetul furtunii în mireasma de brad a acelei odăi rustice cu pereţi de lemn, cu gemuleţe plumbuite, să-şi privească scumpii alpinişti trecîndu-se cu firea în juru-i, cu paharul în mînă, cu înfăţişările ciudate pe care Ie dădeau mutrelor lor galice, sarasine ori romane draperiile, perdelele, covoarele cu care se împopoţonaseră, în vreme ce hainele lor abureau pe lingă sobă... L iţind de sine, îi ispitea cu gias molîu:

■— Te simţi bine, Placide ?... Spiridion, adineaurea păreai că suferi ?...

Nu, Spiridion nu mai avea nimic : ii trecuse vă? în- du-1 pe preşedinte atît de bolnav. Bravida cel care potrivea morala după proverbele ţinutului sau, adăugă neîndurător :

— Răul vecinului te întremează, ba chiar te lecuieşte!... Se dădură apoi în vorbă despre vînatoarea lor, înflăcărîndu-se la amintirea unor anume episoade primejdioase, de pildă, rtunci cînd lighioana se întorsese furioasă ; şi fără vreo cîrdăşie de minciună, foartene- vinovat, meşteşugeau de pe acum povestea pe care aveau s-o istorisească la

întoarcere.

Deodată, Pascalon care coborîse ca să se ducă după un nou rînd de grog, sosi îngrozit, un braţ gol scos afară din perdeaua cu flori albastre pe care o trăgea spre el cu un gest pudic, asemeni lui Polyeucte '. Mai bine de o secundă se scurse pînă să poată biigui în şoaptă, cu glas sugrumat:

— Capra !...

—Ei bine, ce-i cu capra ?

— E jos, în bucătărie... Se-ncălzeşte !...

—Aoleu-! *vai...*

—Glumeşti!...

—Dacă te-ai duce să vezi, Placide ?...

Bravida se codea. Excourbanies coborî în vîrful picioarelor şi se întoarse numaidecît, schimbat la faţă... Una şi mai boacănă, capra bea vin cald !

I se cădea cu prisos aşa ceva, sărmanei lighioane, după goana nebunească pe care o trăsese prin munţi, mereu hăituită şi chemată de stăpinul său care, de obi-

[1] Polyeucte -— personaj princioal şi titlul uncia din cele mal frumoase tragedii a lui Corneille (1643J. (N.R.).

cei, se mulţumea s-o pună să zburde în sală spre • arăta călătorilor cît de bine se domesticea.

—Nemaipomenit!... zise Bravida năucit, în timp Tartarin îşi îndesa pe ochi scufa de munte spre **a** şi ascunde de delegaţi voioşia hazlie ce-1 cuprindea întîl- nind Ia fiece popas Elveţia paşnică a lui Bompard cu matrapaslîcurile şt complicii ei.

X

URCUŞUL PE JUNGFRAU

Aoleo, boii! Cirligele Kennedy nu merg, lampa cu ţeavă, de asemeni. A/xiriţia unor, oameni mascaţi la vila Clubului Alpin. Preşedintele in văgăună. îşi lasă acolo ochelarii. Pc piscuri. Tartarin ajuns zeu.

Lume multă îu dimineaţa aceea, la hotelul Bellevue de pe Micul Scheideck. Cu toată ploaia şi vijelia, mesele fuseseră puse afară, la adăpostul verandei, printre zeci de alpenştocuri, termosuri, binocluri, ceasuri cu cuci sculptaţi în lemn ; turiştii puteau, în timp ca prinzeau, să contemple în stînga, cam la vreo două mii de metri adîncime, minunata vale de la Grindei- vvaid, înconreapta cea dc la Lauterbrumien, iar în fa;ă la o bătaie de puşcă, pe cit se părea, coastele neprihănite, măreţe, de pe Jimgfrau, nămeţii ei, gheţarii ei, toată acea albeaţă

scînteietoare, Inmimnd văzduhul din jur, făcînd paharele şi mai străvezii, feţele '!e masă şi mai albe.

Dar după o clipă, atenţia tuturor tu atrasă de im alai zgomotos de bărboşi, ce atunci sosiseră, călare pe cai.

pe calîri, pe măgari, ba şi în litiere, şi se pregăteau acum de urcuş mîncînd din belşug, plini de voie bună, făcînd o gălăgie ce nu se potrivea de loc cu mutrele plictisite, ţepene ale celor cu orezul şi celor cu prunele uscate, reuniţi la Scheideck: lord Chipendale, senatorul belgian cu familia, diplomatul mistro-ungar, şi alţii. Ai fi putut crede că oamenii ăştia bărboşi, stînd de-a valma la masă, erau cu toţii pe cale de a face o ascensiune, căci rînd pe rînd se îndeletniceau cu pregătiri de plecare, se ridicau, se repezeau să dea porunci călăuzelor, să inspecteze proviziile şi, de la un capăt la celălalt al terasei, se întrebau cu strigăte grozave :

— Hei, Placide, *vel* Craliţa-i in sac! Nu uita lampa, încaltea.

Numai la plecare se văzu că din ţoală caravana, doar un singur ins se urca, dar ce mai ins!... Ceilalţi trebuiau doar să-l conducă.

— Gata, b-ăieţi? zise blîndul Tartarin cu glas de biruinţă şi plin de voie bună, în care nu tremura nici pic de îngrijorare pentru primejdiile cu putinţă ale călătoriei, ultima-i îndoială cu privire la şiretlicurile eiveţieneşti fiind risipită chiar de dimineaţă, în faţa celor doi gheţari din Grindelwald, fiecare precedat de un ghişeu şi o portiţă învîrtitoare cu această inscripţie : „Un franc cincizeci, intrarea la gheţar".

Putea deci să guste cu nesaţ şi fără păreri de rău această plecare în triumf, bucuria de a se simţi privit, pizmuit de acele obrăznicuţe de *misse* tunse mărunt ca băieţii, care făceau haz de el la Rigi-Kulm şi, acuma, se entuziasmau comp a rînd pe omuleţul ăsta cu muntele uriaş pe care avea să-l urce. IJna-i făcea portretul într-un album;. cea de colea socotea

o onoare să-i pipăie aîpenştoc-ul. „Tşimpein! fşîm- pein !...“ strigă deodată un englez lălîu ca un cioclu, cărămiziu la faţă, apropiindu-se cu paharui şi sticla în mină. Apoi după ce sili pe erou să ciocnească:

—Lord Chi'pendale, sir... Şi dumneata ?

— Tartarin din Tarascon.

— Oh, yes, Tartarin... E uri foarte drăguţ nume pentru un cal, zise lordul care pe semne era vreun straşnic sportsman de dincolo de canalul Mînecii.

Veni şi diplomatul austro-ungar să strîngă mîna alpinistului între mitenele lui, amintindu-şi pe departe că-1 mai zărise undeva.

—Incîntat!... încântat... bolborosi el de cîteva ori şi, nemaiştiind cum să se descotorosească, adăugă: Complimente doamnei... formula lui mondenă spre **a** scurta recomandaţiile.

Dar călăuzele pierdeau răbdarea — pînă pe- nserat trebuiau s-ajungă la cabana Clubului Alpin, unde lumea rărnîne peste noapte în prima etapă. Nu era de fel vreme de pierdut. Tartarin înţelese. Salută cu un gest împrejur, zîmbi părinteşte ştrengăroaicelor de *rnisse,* apoi cu glas tunător:

—Pascalon, drapelul!

La fîlfîitul drapelului, meridionalii se descoperiră, căci la Tarascon teatrul e în mare cinste; şi după slri- gătul repetat de douăzeci de ori: „Trăiască Tartarin !... Ah ! Ah !... *feri de brut...*" coloana se urni, cu cele două călăuze in frunte ducînd sacul, merindele, legături de surcele, apoi Pascalon ducînd prapurul, şi la

unnă P.C.A. şi delegaţii care aveau să-l însoţească pînă la gheţarul din Guggi. Pornit astfel în procesiune, cu drapelul fîlfîind, pe fondul aceja umed, pe crestele acelea golaşe ori înzăpezite, alaiul aducea pe departe cu cel din ziua morţilor la ţară.[I]

Deodată comandantul scoase un răcnet de alarmă :

— Aoleo, boii !...

Se zăreau nişte vite păseînd iarba cosită prin hîr- toape. Fostul militar avea o fricăbolnăvicioasă de dobitoacele astea, şi fiindcă nu puteau să-l lase singur, delegaţii fură nevoiţi să se oprească. Pascalon trecu drapelul uneia din călăuze; apoi după o ultimă îmbrăţişare, sfaturi pripite şi ochii aţintiţi spre vaci :

— Ei, rămas bun, *que!*

—Cu băgare de seamă, încaltea... Şi se despărţiră. Dar ca să-i propună preşedintelui de a face urcuşul împreună, nici unuia nu-i dădu prin cap ; prea era sus! Pe măsură ce s-apropiau, muntele se înălţa şi mai şi, prăpăstiile se adînceau, vîrfurile se pierdeau într-o învălmăşeală albă, ce părea de netrecut. Mai bine era să priveşti urcuşul din Scheideck.

De cînd era pe lume, vezi bine, preşedintele Clubului Alpinilor nu pusese piciorul pe un gheţar. Nici pomeneală de aşa ceva prin măgurile din Tarascon, înmiresmate şi uscate ca un smoc de sulfină ; şi cu toate astea, împrejurimile de la Guggi îi dădeau o senzaţie a ceva văzut, îi deşteptau amintiri vinăto- reşti din Provenţa, pînă in smircurile de la Ca- margue, spre marc. Aceeaşi iarbă mereu mai pipernicită, pîrjolită,

I Procesiune peniru morţi la catolici, în ziua de 1 bric. (N.R.)

parcă, pîrlită de foc. Ici-colo mlaştini de ană cu trestii firave, apoi morenele ca o dună mişcătoare de nisip, scoici fărîmate, tăciuni şi, în vîrf, gheţnrul cu unde de un albastru-verzui, cu creste :slbe, vălurind ca nişte talazuri mute şi îngheţate. Vîntul ce batea dintr-acolo, şuierător şi aspru, avea şi eî pişcătura, răcoarea sănătoasă a brizelor marine.

Nu, mulţumesc.,, am eu cîrligele mele... spuse Tartarin călăuzei care-i oferea nişte tălpigi de lină ca să-i treacă peste cizme... Cîrlige Kennedy... perfecţionate... foarte comode...

Zbiera ca unui surd spre a se face mai bineînţeles de Christian Inebnit, care nu ştia mai multă franţuzească decît tovarăşul său Kaufmann ; şi totodată, stînd pe morenă, işi înţepenea cu curele un fel de galenţi'- potcoviţi cu trei uriaşi şi puternici ţepi. Experimentase de o sută de ori cîrligele astea fOnnedy, le manevrase in grădina cu baobab ; cu toate astea ce să vezi ?... Sub povara eroului, ţepii se înfipseră aşa de straşnic in gheaţă, că mai scoate-i dacă poţi. Iată-l pe Tartarin, ţintuit locului, năduşind, blestemind, făcind din braţe şi din alpenştoc o telegrafie desperată, nevoit pînă la urmă să cheme înapoi pe călăuze care o luaseră înainte, încredinţate că aveau de-a face cu un alpinist încercat.

Neputînd să-l desrădăcineze, îi desfăcură curele!*;, şi după ce cîrligele părăsite în gheată fură înlocuite cu o pereche de tirligi împletiţi, preşedintele îşi urmă drumul, cu chiu şi vai şi oboseală. Nedibaci să ţină bastonul, se poticnea in el, fierul aluneca şi il tîra dacă se sprijinea prea tare ; încercă cu pioletui, şi mai anevoie de mînuit, dar vijelia gheţarului sporea într-una şi

rostogolea unui peste altul valurile imobile, asemeni unui uragan furios şi petrificat. Nemişcare aparentă, căci trosnete surde, ghiorţaieli ca de dihanie, bolovani uriaşi de gheaţă urnindu-se domol ca piesele trucate ale unui decor vădeau viaţa lăuntrică a acestei mase sleite, amăgirile ei de stihie;
ri în văzul alpinismului la o aruncătură de băţ, se crăpaţi prăpăstii, văgăuni fără fund, unde se rostogoleau fără istov sloiuri fărîmate. Eroul nostru căzu de mai rnulte ori, o dată chiar pînă la brîli, în una din acele copci verzui în care umerii lui largi nu-i dădură pas să se scufunde.

Văzindu-1 atît de slîngaci şi totodată aşa de liniştit şi sigur de el,- rîzînd, cîntînd, gesticulînd ca mai adî- neaurea, în timpul prinzului, călăuzele îşi dădură cu ideea că-1 ameţise şampania elveţiană. Puteau oare să bănuiască altceva despre un preşedinte al Clubului Alpinilor, de un ascensionist vestit despre care tovarăşii săi nu pomeneau decît cu „Ah !“ şi gesturi largi ? Apucîndu-1 fiecare de cîte o subsuoară, cu hotărîrea politicoasă a poliţaiului care urcă în birjă un fecior de bani gata, cherchelit, căutau prin monosilabe şi gesturi, să-i vîre în cap primejdiile drumului, nevoia de a ajunge la cabană pînă nu-nnoptează ; îl speriau cu sur- păturile, cu frigul, cu avalanşele. Şi-i arătau cu vir- ful pioletului uriaşa clădire de gheaţă, nămeţii de zăpadă, ca un zid aplecat înainte-le pînă la zenit, într-o scînteiere orbitoare.

Dar blîndul Tartarin lua în glumă toate astea : „Aoleo, crăpăturile... Aoleo, avalanşele...“, şi pufnea de rîs făcînd cu ochiul, le da cu cotul cîte una în coaste, ca să le facă pe călăuze să

priceapă că pe el nu-1 păcălesc, că el cunoaşte secretul acestei comedii..

Ceilalţi începură să se înveselească de vioiciunea cîntecelor tarasconeze, şi, dacă păşeau pentru o clipă pe un bloc solid spre a mai da răgaz domnului să răsufle, chiuiau după obiceiul elveţienesc, dar nu 'prea tare, de le am*-, avalanşelor, şi nici prea mult, căci vremea trecea. Se simţea înserarea după pişcătura frigului şi mai ales după decolorarea ciudată a tuturor zăpezi-

lor, sloiurilor în chip de muşuroaie uriaşe, prăvălite, ce chiar sub un cer de pîcla păstrează un licăr de lumină ; dar cînd se lasă amurgul pe culmile fu-ga ie, ele capătă tonuri livide, spectrale, ca ale unei lumi din lună. Paloare, îngheţ, tăcere, moarte in toată făptura ei. Iar cînd bunul Tartarin, aşa de înflăcărat şi de vioi, începu totuşi să-şi mai piardă din chef, un ţipăt depărtat de pasăre, chemarea unei „potîrnichi a zăpezilor" răsunînd în această pustietate făcu să-i treacă pe dinaintea ochilor un şes năpîrlit şi, în văpaia apusului ca un jeratic, vînători tarasconezi stînd pe tolbele lor goale, la umbra prizărită a unui măslin şi ştergîndu-şi frunţile de sudoare. Amintirea asta îl. întrema.

In acelaşi timp Kaufmann îi arătă deasupra lor ceva semănînd a legătură de lemne în zăpadă. *„Die Huite".* Era cabana. Se părea că poţi ajunge acolo din cîteva sărRuri, dar mai trebuia mers o jumătate de ceas, şi mai bine. Una din călăuze o luă înainte ca să aprindă focul. Acum cobora noaptea. Vîntul pişcă pămîntul cadaveric, iar Tartarin nemaidîndu-şi bine seanţa da tot ce-1 înconjura, sprijinit zdravăn de braţul munteanului, se poticnea, sărea, avînd pielea năclăită de sudoare, măcar că frigul se înăsprea.^ Deodată, la oîţiva paşi, ţişni o vîlvătaie aducînd o adiere plăcută de supă cu ceapă.

Ajunseseră.

Nimic mai ţărănesc ca aceste popasuri chivernisite pe munte din grija Clubului Alpin elveţian. O singură încăpere cu o tarabă de scînduri înclinată, slujind drept pat, cuprinde mai tot locul, nemailâsîml decît te miri ce pentru plită şi pentru masa cea lungă, înţepenită in podea ca

şi laviţele din jur. Miasa era pusă : trei străchini, linguri de cositor, lampa cu
tem ă pentru cafea, două cutii cu conserve din Chicago desfăcute. Tartarin savura cu rxsat cina, cu Unite că supa de ceapă umpluse tio miros încăperea şi că fai- t.oasa lampa cu ţeava brevetată ce trebuia să dea gata litrul lui de cafea în trei minute nu voia de fel să funcţioneze.

La desert, se puse pe cîntec: era singurul chip de a se da în vorbă cu călăuzele sate. Gintă arii din tara sa: *Tarasca, Fetele din Avignon.* Călăuzele răspundeau cu cîntece din partea locului în dialect nemţesc: *„Mi Vaier isch en Appenzelkr... tui... au...".* Oameni de treabă cu trăsături aspre şi necioplite, tăiate parcă în stîncă, cu barbă prin scofilcituri asemenea muşchiului, ochi luminoşi deprinşi cu depărtările, aşa cum au mateloţii : şi acea senzaţie a mării şi a nemărginitului pe care o încercase mai adineaurea apropiin- du-se de Guggi, Tartarin o regăsea aici, în faţa acestor marinari ai gheţarilor, în coliba asta strimtă, pasă şi plină de fum, adevărată cală de corabie, în ciuruitul omătului de pe acoperişul bătut de soare şi izbiturile puternice ale viscolului năvălind cu trîmbe de apă, zgîlţîind totul, făcînd să trosnească seîndu- rile, să tremure flacăra lămpii, şi oprindu-se deodată într-o tăcere uriaşă, îngrozitoare de veleat al lumii.

Tocmai isprăveau cina, cind pe pămîntttl cufundat în beznă, s-apropiară nişte paşi greoi, se auziră nişte glasuri. Izbituri puternice zgilţiiră uşa. Tartarin se uită sperios la călăuzele sale... Un atac de noapte la înălţimile astea !?... Loviturile începură şi mai tare.

— Cine-i acolo?... zise eroul nostru, repezindu-.se la pioletul său, dar în cabană

năvăliră două namile de yankei cu măşti de pînză albă, cu straiele leoarcă de năduşeală şi **zăpadă,** apoi dienă t-i, o car;i\ ;:n;i care făcuse ascensiunea pe Jungfrau.

— Bine aţi venit, milords, zise tarasconezul cu un gest larg şi darnic, de care milorzii n-aveau de Se) nevoie-ca să se instaleze ca la ei acasă. Cît ai clipi, masa Tu pusă, tacîmurilc ridicate, strachinele si lingurile opărite ca să servească noilor sosiţi după datina întemeiată în toate cabanele alpine ; cizmele mi lorzilor abureau pe lingă sobă, în vreme ce ei înşişi, desculţi, cu picioarele înfăşurate în paie, se pregăteau să soarbă o nouă supă de ceapă.

Tată şi fiu erau aceşti americani; două matahale roşcovane, capete de pionieri, aspre şi drrae. Unul din ei. cel mai în vîrstă, avea o faţă buhăită, arsă de soare, crăpată, şi nişte ochi holbaţi, foarte albi. După bijblielile lui în jurul lingurii şi strachinei, după grija ce i-o purta fiul săli, Tartarin înţelese numaide- cît că e faimosul alpinist orb despre care i se vorbise la hotelul Bellevue. Lui Tartarin nu-i venea a crede, că vestit căţărător la tinereţe, cu toţi cei şaizeci fie ani ai săi şi infirmitatea iui, reîncepea cu fiu-sau toate drumurile de odinioară. Făcuse astfel urcuşul ne Wetterhorn şi Jungfrau, se gîndea să dea atacul i>e Gervîn şi Mont-Blanc pretinzînd că aerul piscurilor, aspiraţia aceea rece cu gust de zăpadă, îi aduce o bucurie nespusă, o adevărată revenire a puterilor sale de altădată.

— D-almentarea... întrebă Tartarin pe unul din hamali, căci yankeii nu erau bucuroşi de vorbă, şi nu răspundeau decit cu *yes* şi *no* ia toate avansurile sale... D-alniinterea, dacă nu vede, cum se descurcă la trecerile primejdioase ?

— Hei ! are picior de muntean ş-apoi fiu-său sră de veghe pe lingă el, îi potriveşte calcule... Vorba e că scapă totdeauna teafăr.

— Mai ales că accidentele nu sînt niciodată prea grozave, ai ? După un zimbet cu înţeles către hamalul aiurit, tarasconezul încredinţat tot mai mult că toate astea erau nişte mofturi, se tolăni pe scindură, înfăşurat în pătura lui, cu căciula trasă pînă peste ochi, şi adormi, cu toată lumina, zgomotul, iumăraia pipelor .şi izul de ceapă...

— Domnu !... Domnii !...

Una dintre călăuzele sale îl zgîlţîîa pentru plecare, pe cînd cealaltă turna cafea clocotindă în bar- dace. Urmară ci'.-va ocări, bombăneli de oameni adormiţi pe care Tartarin îi că!ca în treacăt spre a ajunge la masă, apoi la uşă. Se pomeni deodată afară, cuprins de frig, uimit de seînteierea feerică a lunii peste acele pînze de albeaţă, acele cascade împietrite de pe oare umbra piscurilor, a ţancurilor, a grămezilor de sloiuri, se desprindea neagră ca adîn- cul. Nu mai era haosul strălucitor de după amiază, nici palida îngrămădire de tonuri su«re ale inserării, ci un oraş prăpăstios cu uliţe de întuneric, poteci misterioase, unghere îndoielnice intre monumente de marmură şi ruine fărâmiţate, un oraş mort cu întinse pieţi pustii.

Ceasurile două! Pornind zdravăn la drum, s-ar ajunge acolo sus pe la amiază. *„Zour* zise P.C-.A, plin de voie bună, repezindu-se ca la un asalt. Dar călăuzele sale îl opriră : pentru asemenea treceri primejdioase trebuia să se lege.

— A, *văi,* să se lege?... Tn sfîrşit, dacă asta vă face plăcere....

Christian Inebnit se puse în frunte, lăsînd trei metri de funie între el şi Tartarin, pe care tot atita distanţă-1 despărţea de cea de-a doua

călăuză, încărcată cu proviziile şi drapelul. Tarasconezul se [mea mai bine ca în ajun şi se vede treaba că era bine încredinţat că ştie el ce ştie, de vreme ce nu lua în serios greutăţile dra- mului — dacă se poate numi drum teribila creastă de gheaţă pe care înaintau cu băgare de seamă, largă numai de cîţiva centimetri şi aşa de alunecoasă, că pioie- iul lui Christian trebuia să cioplească în ea trepte.

Şaua muntelui sclipea între două prăpăstii de han. Dar să nu vă treacă prin minte că lui Tartarin îi era teamă ! Simţea numai aşa un mic fior, o furnicătură de francmason care-i pus la primele încercări. Punea piciorul foarte potrivit în copcile scobite de călăuza din frunte, făcea tot ce vedea că face şi ea, tacticos, ca în grădina cu baobab cînd se exersa în jurul ghizdului spre marea spaimă a peştilor roşii. La un moment, creasta se făcu aşa de îngustă că trebui s-o călărească, şi, în vreme ce mergeau încetişor, spri- jinindu-se în mîini, o groaznică detunătură răsună în dreapta, dedesubtul lor. „Avalanşa !...“

zise Inebnit, nemişcat cît timp ţinu trepădarea ecourilor, nesfîrşită, măreaţă, răzbind pînă la cer, şi curmată de o lungă rostogolire ca de trăsnet care se depărtează şi se pierde în bubuituri prelungi. Apoi tăcerea domni din nou, învăluind totul, ca un linţoliu de moarte.

După ce străbătură şaua, o porniră pe un munte de

omăt cu povirniş mai lin, dar lung cit toate zilele. Se cabrau de mai bine de un ceas, cînd o subţire ciunga trandafirie incepu a lumina piscurile coto sus, în slăvi, deasupra capetelor lor. Se vestea dimineaţa. Ca un neaoş meridional, duşman al umbrei, Tartarin zicea eîniecul său de voie bună :

Grund soalcu de la Provenea,
Gai compaire dou mistruu... [1]

0 srauritură bruscă a funiei din faţă şi din spate îl poticni în mijlocul cupletului. „Şşşt!... şşşt!...“ făcea Inebnit arătînd cu ciocul pioletuiui linia ameninţătoare a steiurilor de gheaţa uriaşe şi învolburate, pe temelii şovăielnice care la cea mai mică clintife puteau s-aducă rostogoiirea. D ;r tarasconezul nu era ageamiu ; nu mergeau ia ei asemenea gogoşi, şi se purni ias:, cu gias tunător:

Tu qu'escoules la Duranţo Conurio un jlot de vin de Crau[2]

Călăuzele, dacă văzură că n-o scot la cap cu turbatul de cîniăreţ. făcură un ocol spre a feri steiurile de gheaţă şi, pe neaşteptate, le ieşi în cale o văgăună uriaşă pe care-o lumina în adine, pe pereţii de un verde albăstrui, prima rază furişă a zilei. O acoperea ceea ce se che; mă o „punte de zăpadă[1]*, aşa de subţire, aşa de şubredă, ca la cel clintii pas se fărâmiţă într-un vîrtej de pulbere albă, tîrînd pe călăuza din frunte şi pe Tartarin spînzurînd de funia pe care Ro- dolphe Kau:mann, călăuza din urmă, trebuia s-o ţină singur, şi care sta proţăpit din răsputerile lui de rnun-

---

I Măreţ soare al Proventei, vesel tovaraş ai mistralului... (in di'i 'ct provensal). (NT.)

[1] Tu care sufli la Durance ca o duşcă de vin de Crau. (N.T.)

tean în pioletui înfipt adine în gheaţă. Dar dacă ern în stare să oprească pe cei doi oameni deasupra pră- pastiei, n-avea atîta ‘ utere ca să-i tragă in sus, şi sia pe vine, cu dinţii încleştaţi, cu muşchii ca o coardă, prea departe de văgăună pentru a putea vedea ce se petrece acolo.

La început, năucit de cădere, orbii de zăpadă, Tartarin se vînzolîse un minut, dind din mîini şi din picioare, aşa în neştire, ca o marionetă cu încheieturile slobode ; ridicat apoi de funie, se afla spînzurat deasupra prăpastiei, cu nasul în peretele acela de gheaţă pe care-l mîngiia cu răsuflarea în poziţia unui tinichigiu făcînd lipituri la niscaiva burlane de pe zid. Vi • a deasupra-i cerui spălăcindu-se, mistuindu-se tiltime'e stele, iar dedesubt hăul de unde răzbea o rece adiere, adîncindu-se i«tr-o beznă de nepătruns.

Cu toate astea, după prima tulburare, îşi regăsi cumpătul şi voia bună.

—Hei, măi, ăla de sus, nene Kaufmann, nu ne lasă să mucezim aici, ce naiba ! E curent al dracului, ş-apoi afurisita aia de funie ne rupe şalele !

Kaufmann nu era în stare să răspundă ; descleş- tîndu-şi dinţii, însemna să-şi piardă puterea, Ineb- nit răcnea însă de jos :

— Domni !... Domni !... pioletu’... fiindcă al lui se pierduse în cădere; şi greioul instrument tcecînd din mîinile Iui Tartarin în cele ale călăuzei — cu greutate. din pricina distanţei ce despărţea pe cei doi spîn- zuraţi — munteanul se sluji de el ca să taie în gheata din faţa lui crestături de care sa se prindă cu picioarele si cu mîinile.

Povara funiei astfel uşurată pe jumătate, Rodoîphe Kaufmann, cu o vigoare chibzuită, cu

nesfîrşite precauţii, începu a trage spre el pe preşedinte a cărui ti-

chie tarasconeză se ivi în fine în marginea spărturii. Inebnit se puse la rîndu-i pe picioarc, şi cei doi munteni se regăsiră cu o bucurie exprimată în cuvinte scurte, oare urmează marilor primejdii la oamenii ăştia greoi la vorbă ; erau mişcaţi, tremurînd ca varga din pricina sforţărilor; Tartarin trebui să le dea clondirul lui cu rachiu de cireşe ca să le întărească picioarele. El părea vesel şi liniştit, şi tot bălăbăHin- tlu-se şi bătînd tactul cu talpa, cînta încetişor în nasul călăuzelor năucite.

—Brav... brav... franţoz... zicea Kaufmann bătîn- du-1 pe umăr; iar Tartarin rîzînd din toată inima :

—Şmechere, păi ştiam eu că nu-i nici **o** primejdie...

De cînd sînt călăuze pe lume nu se mai văzuse aşa alpinist.

O porniră iiar la drum, urcînd pieptiş un fel de zid de gheaţă, uriaş de şase pînă la opt sute de metri, in care săpau trepte, încet-încet, ceea ce lua vreme nnillă. Omul din Tarascon începea a se simţi sleit de puteri sub soarele strălucitor pe care-1 oglindea al- bea.ţa întregului peisaj, cu iatît mai obositoare pentru ochii lui, dacă ţinem seama că-şi lăsase ochelarii în fundul văgăunii. Deodată-1 cuprinse un leşin grozav, răul acela de munte care pricinuieşte acelcaşi metehne ca şi

răul de mare. Nenorocitul, buimac, cu picioarele moi, şovăia, şi călăuzele sale trebuiră să-! apuce de subsuoară, de-o parte şi de alia, ca în ajun, să-l proptească, împingîndu-1 pînă-n vîrful zidului de gheaţă. Acum, abia vreo sută de metri îi mai despărţeau de j / piscul Jungfrau ; dar cu toate că / omătul sc învîrtoşase şi drumul era mai lesnicios, aceasta ultimă cale le luă un timp nemăsurat căci oboseala şi 'năduful lui P.C.A. sporeau mereu.

Deodată, muntenii îi dădură drumul şi, vînturînd pălăriile, începură să chiuie nebuneşte. Ajunseseră. Virful ăsta-n cuprinsul neprihănit, creasta aceea albă puţin rotunjită, însemna ţinta, iar pentru Tartarin, sfirşitul toropelii de somnambul în care plutea de mai b'ne de un ceas.

— Schei-dcck ! Sclieideck!... strigau călăuzele, ară- ttndu-i tocmai colo jos, hăt departe, pe un tăpşan de verdeaţă, răsărind din negurile văii, hotelul Bellevue. cam cît un zar de jucat table.

De-acolo pînă la ei, se desfăşura o privelişte minunată, un urcuş de şesuri de zăpezi aurii, rumenite de soare, sau un albastru adine şi rece, o grămădire de gheţuri ciudat clădite, ca nişte turnuri, ca nişte săgeţi, ca nişte ace, şei, cocoaşe gigantice, de-ai fi zis ca dedesubt dorm mastodontul ori megateriumul[I] dispăruţi. Jucau acolo toate culorile spectrului salar, se-n-gemănau în matca nesfîr.şiţilor gheţari, rostogolindu-şi cascadele lor împietrite, se încrucişau cu alte mici torente nemişcate, pe care dogoarea soarelui le topea !a suprafaţă, făcîndu-le şi mai strălucitoare şi mai netede. Dar spre înălţimi, această scînteiere se domo- loa,

I Animale uriaşe, antediluviene. (N.R.)

plutea o lumină ecliptică şi rece, ce lui Tartarin ii ia fiori, ca şi senzaţia de muţenie şi singurătate a acestui nesfîrşit pustiu alb cu tainice ondulaţii.

O fărîmă de fum, nişte detunături surde răzbiră dinspre hotel. Fuseseră văzuţi, trăgeau cu tunul în cinstea lor, şi gîndul că-1 priveau, că alpiniştii săi erau acolo, *miss-e*le, simandicoşii cu orezul şi prunele usca te chiorindu-se cu ocheanele lor, îi reaminti
lui Tartarin măreţia misiunii sale. Ei smulse stindardul din mîinile călăuzelor şi-l flutură de două sau irei ori, apoi, înfigîndu-şi pioletul în zăpadă, s-aşeză pe fierul tîrnăcopului, cu drapelul în mîuă, măreţ, cu faţa către public. Şi, datorită răsfrângerilor spectrale obişnuite pe piscuri, prins între soare şi negurile ce se ridicau în spatele său, un uriaş Tartarin, lăţit şi spătos, cu barba zbîrlită ieşind din cuşma lui de* munte, se desenă pe cer, asemeni unuia din acei zei scandinavi pe care legenda şi-i închipuie tronînd în mijlocul norilor.

Xf

LA DW1M SPRE TARASCON

Lacul Geneva. Tartarin propune o vizită la carcera lui liotinivard. Scurt dialog intre trandafiri. Toată ceata la arest. Nefericitul Botuuvard. Unde s-a dat de o anunţe funie fabricată la Avi <frum.

După ascensiune, nasul Iui Tartarin se jupui, se umplu de coji, obrajii i se scorojiră. Cinci zile rămase în odaia lui de la hotel Bellevue. Cinci zile de comprese, de alifii, de ai căror dezgust şi plictis căuta să fugă jiicînd cărţi în patru cu delegaţii, ori dictîn- du-le o lungă povestire cu amănunte, d-a fir a-păr, a expediţiei lui, spre a fi citită în şedinţă la Clubul Alpinilor, şi publicată în *Forum:* apoi după ce durerile de şale îl slăbiră, iar pe nobilul chip a! Iui P.C.A. nu mai

rămăseseră deeît citeva băşicuţe, zgaibe, zdrelituri cu o frumoasă nuanţă de otărie etruscă, delegaţia şi preşedintele ci o porniră la drum spre Tarascon, via Geneva.

Să lăsăm la o parte întîmplăriie călătoriei, spaima ce o stirni ccata meridionalilor prin vagoanele strimte, pacheboturi, !ia mesele de pe la hoteluri, cu cîntecele ei, cu strigătele ei, cu revărsările ei sentimentale, cu drapelul şi alpenştocurile ei; căci de cînd cu ascensiunea lui P.C.A., toţi se înarmaseră cu asemenea bastoane de munte, pe care, crestate cu fierul ars, se înfăşoară versuri răsuflate.

Alontreux !

Aici, după propunerea maestrului, hotărîră să facă un popas o zi-două, ca să viziteze ţărmurile vestite ale Lemanului, mai ales ale Chillonului cu carcera lui legendară în care a lîncezit marele patriot Bon- nivard, pe care l-au preamărit Byron şi Delacroix.

De fapt, puţin îi păsa lui Tartarin de Bonnivard, după păţania cu Wilhelm Tell, care-1 luminase asupra legendelor elveţieneşti; dar trecînd prin Inter - laken, aflase că Sonia tocmai pornise spre Montreux cu fratele ei, care o ducea tot mai prost cu sănătatea, şi născoceala asta a unui pelerinaj istoric îi da prilejul s-o revadă ţ>e tînăra fată şi, mai ştii, s-o înduplece poate să vie cu el la Tarascon.

Bineînţeles, tovarăşii săi erau cît se poate mai mult încredinţaţi că veneau să cinstească pe un mare ce- tăţean genovez, a cărui poveste P.C.A. le-o istorisise; ba cu înclinaţia lor pentru manifestaţii teatrale, cum ^ debarcară la Montreux, ei ar fi vrut sa se înşire în coloană, să

desfăşoare drapelul şi s-o pornească spre Chillon cu strigătul de mii de ori repetat „Trăiască Bonnivard !“ Preşedintele trebui să-i domolească. „Să prînzim mai întîi, pe urmă om vedea..." Umplură om-

nibusul unei oarecari. pensiuni Miiller, staţiona? ca multe altele, în jurul pontonului de debarcader.

— *Ve,* uite cum ne priveşte jandarmul! zise Pasca- lon urcînd cel din urmă cu drapelul, ce cu greu îşi afla un loc potrivit. Iar Bravida nelinişti:

— Adevărat... Ce-o fi avînd cu noi jandarmii' ăsta de ne iscodeşte iaşa ?...

— M-a recunoscut, pe toţi dracii !... făcu bunul Tartarin cu modestie ; şi zîmbea de la distanţă către soldatul de miliţie vodez [I] a cărui lungă manta albastră se răsucea cu încăpăţînare spre omnibusul ce gonea printre plopii de pe ţărm.

In dimineaţa aceea, la Montreux era zi de tîrg; şiruri de dughene pipernicite în izbeliştea vîntului, de-a lungul lacului, tarabe cu fructe, legume, dantele ieftine, şi bijuterii din cele sclipitoare, lanţuri, paftale, agrafe, lucrate parcă din zăpadă sau din ţurţuri, cu care elveţiencele îşi înzorzonează costumele. Pe deasupra — zarva micului port unde se îmbarca o întreagă flotă de bărci de plăcere în culori ţipătoare, transbordarea de saci şi de butoaie descărcate din corăbii miari cu pînze pe ergi, şuierăturile răguşite, clopotele pacheboturilor şi forfoteala cafenelelor, be*. rănilor, florăreselor, negustorilor de vechituri înşiraţi pe chei. Numai o rază de soare peste toate astea, şi te-ai fi crezut în marina unui port mediteranian, între Menton şi Bordighera. Dar soare nu ena, şi tarasco- nezii priveau ţinutul ăsta frumos printr-o bură de ploaie ce urca din albastrul lacului, se tîra pe balustrade, pe ulicioarele cu prundiş, se împreuna pe deasupra

I Din cantonul Vaud, aproape în întregime cu populaţie frun- **cez-». (N.R.)**

caselor cu etaj cu lalţi nori negri grămădiţi prin

verdele întunecat al muntelui, încărcaţi doldora de ploaie.

— Ursită blestemată ! Eu nu-s un lacustru, zise Spiridion Excourbanies, ştergmd geamul ca să privească perspectivele gheţarilor, ale aburilor lăptoşi ce închideau zarea din faţă...

— Nici eu, suspină Pascalon... Negura asta, apa asta moartă... îmi dă ghes să pling.

Bravida se plîngea de asemenea, temîndu-se de guta lui sciatică.

Tartarin îi dojeni cu asprime. Oare nu însemna nimic să povestească la întoarcere cum au văzut carcera lui Bonnivard, cum şi-au înscris numele pe ziduri istorice alături de iscăliturile lui Rousseau, Bvron, Victor Hugo, George Sand, Eugene Sue ?... Deodată, in toiul vorbirii sale aprinse, preşedintele se întrerupse, se schimbă la faţă... Zărise trecînd o pălăriuţă rotundă, aşezată pe nişte cîrlionţi de păr blond... Făr'ă să m:ai oprească omnibusul, încetinit din pricina urcuşului, sări afară, strigînd alpiniştilor înmărmuriţi : „Ne întîlnim la hotel !...“

„Sonia !... Sonia !...“

Se temea că n-o va putea ajunge din urmă intr-aut era de grăbită, gingaşa ei siluetă proiectată în chip de umbră pe asfaltul şoselei. Dar ea se întoarse, îl aşteptă: „A, dumneata erai...“ Şi cum îşi sirinsera mîinile, o porni iar. El trecu lingă dînsa, ginind, dez- vinovâţindu-se că o părăsise aşa pe neaşteptate... Sosirea prietenilor săi... greutăţile ascensiunii de pe urma căreia mai avea senine pe faţă... Ea il asculta fără să spună nimic, fără să se uite Ia el, zorind pasul cu privirea fixă şi încordată. Din profil, ea i se păru ofilită, cu trăsăturile din care pierise drăgălăşîa ei co-

[ii..rească, cu ceva aspru, hotărît, ce pînă acum nu

se vedea decît în glasul ei, în vorba ei imperioasă ; îşi păstra însă graţia-i tinerească, şi păru-i în cîrli- oiiţi de aur.

— Şi Boris, cum mai merge? întrebă Tartarin cam stingherit de tăcerea aceea, de răceala care-1 cuprindea.

— Boris ?... ea tresări: A, da, aşa e, dumneata nu ştii... Ei bine, haidem, haidem!...

Mergeau pe o ulicioară de ţară mărginită de vii ce coborau pînă la lac, şi de vile, de grădini prunduite, elegante, cu terase încărcate de iederă şi de trandafiri, cu petunii şi mirt în lăzi. La răstimpuri, cîte un chip străin, cu obraji scofileiţi, cu privirea morocănoasă, mersul domol şi bolnav, aşa cum întîlneşti l-a Menton, la Monaco ; numai că pe-acolo, lumina înghite tot, absoarbe tot, pe cînd sub cerul ăsta noros şi coborit, suferinţa era mai vădită, aşa cum florile păreau mai proaspete.

— intră... zise Sonia, împingînd grilajul de sub un fronton de zidărie aibă, însemnat cu slove ruseşti aurite.

Mai intîi, Tartarin nu pricepu unde se află. O grădiniţă cu poteci îngrijite şi presărate cu pietriş, cu trandafiri agăţători răsfiraţi printre arbori verzi, cu mari boschete de trandafiri galbeni şi albi, ce umpleau locul cu mireasma şi lumina lor. în ghirlandele astea, în înflorirea asta fermecătoare, cîteva lespezi în picioare ori culcate, cu date, cu nume incrustate în piatră. Una din ele proaspătă :

„Boris de Vasiliejţ, 22 arii".

Se atia acolo de cîteva zile, mort aproape numaide- cît după sosirea lor la Montreux şi, in acel cimitir a! străinilor, îşi regăsea ceva din

patrie, printre ruşi, polonezi, suedezi, înmormîntaţi sub flori, bolnavi de piept din ţinuturi reci trimişi în această Nisă nordică, deoarece soarele de la miazăzi ar fi prea puternic pentru ei şi trecerea prea repede.

Rămaseră o clipă nemişcaţi şi muţi. în faţa acelei lespezi noi şi albe pe negrul pămîntului proaspăt răscolit ; tînăna fată cu capul plccat respira belşugul rozelor, ostoindu-şi astfel ochii înroşiţi de plîns.

—Sărmana fată !... zise Tartarin mişcat, şi luîrtd în mîinile lui puternice şi aspre vîrfurile degetelor So- niei : Ş-acum, dumneata, ce-ai de gînd ?...

Ea îl privi ţintă cu ochi scînteietori şi secătuiţi, în care nu mai tremura nici o lacrima :

—Eu, peste o oră plec.

—Pleci ?

—Bolibin a şi :ajuns la Petersburg... Manilof m-aşteaptă să trec frontiera... mă întorc în vîlvătaia luptelor. O să se audă vorbindu-se de noi. In şoaptă, mai spuse cu un zimbet fugar pironindu-şi privirea albastră în cea a lui Tartarin, furişă şi care căuta în lături: Cine mă iubeşte să mă urmeze!

Ah ! *val,* s-o urmeze 1 Exaltata asta îl băga în spe- rieţi ! ş-apoi decorul acela funebru îi îngheţase amorul. Trebuia totuşi să nu dea bir cu fugiţii ca un păcătos. Şi, cu mîna pe inimă, cu un gest de Abenceraj ', eroul nostru începu : „Dumneata mă cunoşti, Sonia...“

Ei îi fu deajuns.

— Palavragiule!... zise dinsa ridicînd din umeri. Şi plecă dreaptă şi mîndră, printre tufişurile de trandafiri, fără să mai privească înapoi măcar o

dată...

Palavragiule! atîta tot, dar intonaţia era atît de dispreţuitoare, că bunul Tartarin roşi pînă sub barbă şi s-asigură că numai ei singuri era'u în grădină, că n-auzise nimeni.

Noroc că tarasconezul nostru nu prea punea toate la inimă. Cinci minute după asta, urca iar terasele din Montreux, cu pas sprinten, în căutarea pensiunii Al ii I - Ier, unde de bună seamă îl aşteptau alpiniştii săi ca să prînzească, şi întreaga lui fiinjă respira o adevărată uşurare, bucuria că rupsese cu o legătură atît de primejdioasă. Mergînd, sublinia cu energice clătinări din cap elocventele lămuriri pe care Sonia nu voise să le-audă şi pe care şi le dădea lui însuşi în gînd : *„Be,* da, nici vorbă, despotismul... Nu zicea ba... dar să treacă de la idee la faptă, drace ! Ş-apoi, auzi meserie, să tragi în despoţi! Şi dacă toate popoarele obidite i s-ar adresa lui, ca anabii, lui Bombonnel, cînd o panteră dă tîrcoale satului, n-ar mai isprăvi niciodată".

[0] trăsură de piaţă, venind în goana mare, îi curmă deodată monologul. Abia avu timp să sară pe trotuar.

—Ia seama, mă dobitocule ! Dar strigătul lui mînios se prefăcu pe dată în exclamaţie de uimire : *„Qucs aco ! Bondiou* !I Cu neputinţă!...

îmi pun capul dacă ghiciţi ce-i fu dat să vadă în ho- doroaga aceea de caleaşcă. Delegaţia, delegaţia toată în păr. Bravida, Pascalon, Excourbanies, înghesuiţi pe laviţa din fund, palizi, opăciţi, năuci, parcă scăpaţi dintr-o luptă, şi doi

I Personaj dintr-o nuvelă a lui Chateaubrianil — „Le ifernier des Abencerages“ (Ultimul dintre Abenceragi) (1826). (N.R.)

2:
j

jandarmi dinainte cu carabina în mină. Toate profilurile acelea, încremenite şi mute in pervazul îngust al portierei păreau un vis urît ; şi în picioare ţintuit ca odinioară pe gheaţă de cîrligele Kennedy, Tartarin privea cum fuge în galop hara- baua aceea fantastică după care se ţinea scai un cîrd de şcolari ieşind din case, cu ghiozdanele-n spinare,

[1] Ce-i asta! Mare dumnezeule! (in diaiecl provensal). (N U)

cînd cineva îi strigă 5n u- rechi: „Ş-al patrulea!... In acelaşi timp, înşfăcat, încătuşat, legat, fu şi el urcat într-o birjă cu jandarmi, între care un ofiţer, înarmat cu o sabie uriaşă pe care o ţinea proţap între picioare, atingînd cu minerul acoperişul trăsurii.

Tartarin voia să vorbească, să lămurească treaba. De bună seamă era la mijloc vreo încurcătură... îşi spuse numele, patria, ceru să

vorbească cu consulul său, şi cu un negustor de miere elveţian, anume Ichener, cu care făcuse cunoştinţă la bîlciul din, Beau- caire. Apoi, în faţa mutismului neînduplecat al acestor jandarmi, îi trecu prin gînd că-i vreun nou şiretlic de-al feeriei lui Bompard şi, adresîndu-se cu u,n aer viclean ofiţerului:

— Asta-i ca să mai rî- dem, *que* /... ehei, şmechere,
las' că pricep eu gluma.

— Nici o vorbă, ori îţi

pun căluş... zise ofiţerul rotind nişte ochi fioroşi, de-ai fi crezut că umblă să-l treacă pe prizonier prin tăişul săbiei.

Celălalt tăcu mile, nu mai mişcă, privind cum prin

portieră sc desfăşurau crîmpeie de lac, munţi înalţi <le un verde jilav, hoteluri cu fel de fel de acoperişuri, cu firme aurite ce se vedeau cale de-o poştă pe po\ir- nişuri, ca şi la Rigi, un du-tp vino de panere, de coşuri lunguieţe, ca şi la Rigi, un trenuleţ caraghios, o jucărie mecanică periculoasă ce se căţăra pieptiş pină la Glîon şi, spre a desăvîrşi asemănarea cu „Regina mon- tium“, o ploaie vijelioasă, un vălmăşag de apă şi neguri ale văzduhului, pînă la Leman şi de la Leman pînă-n slăvi, norii atingînd valurile. Caleaşca trecu o punte de castel printre nişte mici dughene de pielărie, bricege, croşete de ghete, piepteni de buzunar, străbătu o poartă joasă şi poposi în ograda unui vechi foişor, năpădit de buruiană, împresurat de turnuri rotunde şi ţuguiate, cu cerdacuri întunecoase sprijinite pe grinzi. Unde era oare?... Tartarin pricepu cînd îl auzi pe ofiţerul de jandarmi vorbind cu portarul castelului, un bărbat burtos, cu fes grecesc, vînturfnd un ciorchine de chei ruginite.

— La secret, la secret... da' nu mai am loc, abia au încăput ăilalţi... Poate să-l bag în carcera lui Bonnivard.,

— Vîră-1 în carcera lui Bonnivard, e destul de bine pentru el... porunci căpitanul, şi — zis şi făcut.

Castelul ăsta din Chillon, despre care P.C.A. îndruga mereu, de două zile, a 1 piniştilor săi dragi, şi în care, printr-o ironie a soartei, se vedea aşa netam-nesam încarcerat fără să ştie de ce, este unul din monumentele istorice cele mai cercetate din întreaga Elveţie. După ce a slujit de reşedinţă de vară conţilor de Sa- voia, apoi ca închisoare de

stat, depozit de arme şi muniţii, astăzi nu mai e bun ca pretext pentru excursii, cum e Rigi-Kulm sau Tellsplatte. Se lăsase totuşi acolo un post jandarmeresc şi o „pîrnaie“ pentru beţivani şi haimanalele din preajmă, dar ăştia sînt aşa de rari în paşnicul canton Vaud, că pîrnaia stă totdeauna goală, iar portarul încuie acolo provizia de lemne pentru iarnă. De aceea, sosirea prizonierilor îl cătrănise rău, mai ales gîndul că nu mai avea cum face să fie vizitată faimoasa carceră, şi tocmai în vremea asta a anului cînd fortăreaţa încasa cel mai serios cîştig.

Furios, îi arăta Iui Tartarin poteca, iar el se supunea fără să cuteze a se-mpotrivi cîtusi de puţin. Cî- teva trepte şubrede, un coridor mucegăit, cu iz de beci, o uşă groasă cît un zid, cu balamale cît toate *zilele,* şi îată-i intr-o hrubă uriaşă, boltită, cu pâmînt bătătorit, cu stîlpi romani greoi unde mai sînt legate mari belciuge de fier, înlănţuind odinioară prizonierii statului. Cobora o lumină scăzută, însoţită de tre- murul şi reflexele lacului, prin nişte răsuflătoare ce nu te lăsau să vezi decît o fărîmă de ccr.

— Ca la dumneata acasă, zise temnicerul... Da’ nu cumva să te duci în fund, aco!o-s gherlele subpămîn- tene.

Tartarin se trase înapoi speria! :

— *Gherlele, Bondiou !...*

— Ce să-i faci, dragul meu !... Mi s-a poruncit s3 te bag în carcera lui Bonnivard... Te-am băgat în carcera lui Bonnivard... Acuma dacă ai mijloace, s-ar putea face unele îndulciri, de pildă o plapumă şi o saltea 'pentru la noapte.

— Mai întîi de m încă re ! z se Tartarin, căruia

din fericire nu i se luase punga.

Portarul se întoarse cu o pîine caldă, bere, un cîrnat pe care noul întemniţat de la Chil ion, lihnit de foame cum era — postise din ajun — şi sleit de oboseală şi emoţii, le înghiţi cu lăcomie. în timp ce mînca pe laviţa de piatră, în lumina ce venea prin răsuflătoare, temnicerul îl iscodea cu mutră blajină.

— Zău, — zise el, — nu ştiu ce-ai făcut, nici de ce se poartă cu atîta asprime...

— Eh ! ursită blestemată, nici cu habar nu am, răspunse Tartarin îmbucînd.

— Ce-i sigur, e că dumneata n-ai înfăţişarea unui om rău şi, fără-ndoinlă, n-o să te apuci să împiedici pe un biet tată de familie să-şi agonisească pîiRea. Nu-i aşa ?... Ei bine, uite ce e!... Colo sus, am o societate întreagă venită să viziteze carcera Iui Bonni- r-^rd... Dacă ai vrea să-mi făgăduieşti că o să stai liniştii., ca n-o sa încerci sa fugi...

Bunul Tartarin se prinse cu jurămînt, şi după cinci minute îşi vedea c-areera năpădită de vechile cunoştinţe de la Rigi-K^ilm şi de la Tellsplatte ; gugumanul de Schwanthaler, dobitocul de Astier-Rehu, membrul de la Jockey-Club, cu nepoată-sa (hm! hm !...), toţi călătorii cu bilete ale circularului Cook. Ruşinat, te- mindu-se sii nu fi>-' recunoscut, săracul de el se pitea pe după stîlpi, trăgîndu-se înapoi, ferindu-se, pe măsură ce grupul de turişti se apropia, în frunte cu portarul, care-şi făcea reclama cu glas tînguios : „Aicea nefericitul Bonnivard...“

înaintau domol, intirziaţi de discuţiile celor doi savanţi care se gîlceveaii înir-una, gata să se

încaiere, unui vînturindu-şi scaunul pliant, celălalt sacul -de voiaj, cu atitudini fantastice, pe care slaba lumină ca venea prin răsufîătoare le prelungea pe bolţi.

Tot retnigindu-se, Tartarin ajunse chiar lingă groapa gherlelor subpămîntene, un puţ negru, căscat la nivelul pămîntului, răsuflînd izul veacurilor apuse, mocirlos ş rece ca gheaţa. îngrozit, stătu locului, şi se ghe.mui intr-un colţ, trăgindu-şi ş'apca pe ochi; dar salpetrul jiiav^al zidurilor îi da fiori ; deodată un strănut răsunător care făcu pe turişti sa se tragă înapoi, îi înştiinţa de prezenţa lui.

„Auzi, Bonnivard!..." ţipă neobrăzata muieruşcă pariziană cu pălărie Direetoire[1], pe care domnul de la Jockey-Club o da drept nepoată.

Tarasconezul nu-şi pierdu cumpătul.

— Foarte drăguţe, *ve,* gherlele astea !... zise el po tonul ce! mai firesc din lume. de parcă şi el tocmai

[1] Moda pălăriiior de (iama in Franţa, pe Timpul Directoratului. 0795—:1799).

(N R **)**

m

venise să viziteze de plăcere carcera, şi s-amestecă printre ceilalţi călători care zimbeau recunoscîndu-1 pe alpinistul de la Rtgi-Kttlm, omul de petrecere al faimosului bal.

— He ! domnu'... ballir, danţir !...

Silueta caraghioasă a micei zîne Schwanthaler s-a- rătă înaintea-i gata să pornească la un contra-dans. Intr-adevăr, de dansat ii ardea lui acum ! Neştiind cum să se descotorosească de trăsnită asta de femeiuşcă, îi oferi braţul, îi arătă cît se poate de galant carcera lui, belciugul unde se prindea lanţul captivului, urma tîrşîită a paşilor lui

pe lespezi, in jurul aceluiaşi stîlp. Şi auzindu-1 vorbind cu atîta uşurinţă, cucoana eca de treabă n-ar fi bănuit cîtuşi de puţin, că cel care o plimba era şi el prizonier al statului, o victimă a nedreptăţii şi a răutăţii omeneşti. Teribilă, nu glumă, fu plecarea, cînd nefericitul Bonnivard, după ce conduse pe dansatoarea sa pînă ia uşă, se despărţi cu un surîs de om de lume :

— Nu, mulţumesc, *vâ...* Eu mai rămîn puţintel.

Apoi salută, şi temnicerul care-1 pindea închise şi
zăvorî uşa spre uimirea tuturor.

Ce ruşine! II treceau-năduşeli de supărare şi furie, sărmanul, ascultind exclamaţiile turiştilor care se depărtau. Noroc că nu se mai repetă chinul ăsta în ziua aceea. Nici un fel de vizitatori, din pricina timpului urit. Un vînt îngrozitor ce sufla pe sub scindurile vechi, nişte bocete ce urcau din gherlele subpămîntene ca ale unor victime oropsite şi clipocitul lacului ciuruit de p'oaie, izbind în ziduri pînă la răsuflătoare, de unde spumegările ţişneau pina la captivi. Din cind in cin.l răsuna clopotul vreunui vapor, plescăitul roţilor lui, scandînd gînduriie bietului Tartarin, in timp ce inse-
rarca cobora cenuşie şi ursuză în carcera ce părea că se face şi mai mare.

Cum să-şi lămurească arestarea asia, întemniţarea în locul ăsta sinistru ?... Costecalde, pesemne... o manevră electorală de ultima oră. „ sau poate poliţia rusească, înştiinţată de vorbele lui necugetate, de legătura sa cu Sonia, ceruse extrădarea ? Dar atunci, de ce să-i aresteze pe delegaţi ?... Ce vină se putea găsi acestor nefericiţi

a căror spaimă şi deznădejde şi le închipuia, deşi nu se aflau ca dinsul în carcera iui Bonnivard, sub bolţile acelea cu bolovani înţepeniţi, străbătute la apropierea nopţii de un cîrd de şobolani uriaşi, de gingănii, de păianjeni muţi cu picioare uscate şi hîde.

Tată, **cu** toate astea, de ce e în sfcare un cuget curat ! In ciuda şobolanilor, a frigului, a păianjenilor, marele Tartarin află în grozăvia temniţei de stat, bin- tuiiâ de umbre de martiri, un somn adînc şi răsunător, cu gura căscată şi pumnii încleştaţi, somnul pe care-1 dormise între cer şi hăuri în cabana Clubului Alpin. 1 se părea că încă visează, cînd auzi dimineaţa vocea temnicerului :

— Scoal', a sosit prefectul judeţului... Vine să-ţi ia interogatoriul. Omul adăugă cu oarecare respect : De vreme ce prefectul s-a deranjat... se vede că dumneata eşti un mare criminal.

Criminal nu e, dar se prea poate să pară după o noapte de carceră umedă şi îmbîcsită, fără răgaz pentru o toaletă cît de sumară. Şi în fostul grajd al castelului, prefăcut în jandarmerie, împodobit cu carabine în rastel pe tencuiala pereţilor, cînd Tartarin — după o privire de îmbărbătare aruncată alpiniştiior săi stînd între jandarmi — se înfăţişă prefectului de judeţ, el avea sentimentul ţinutei lui proaste înaintea acestui magistrat corect şi cernit, **cu** barba îngrijită, care-1 cerceta **cu** asprime:

— Te numeşti Manilof, nu-i aşa ?... Supus rus... incendiator la Petersburg... refugiat şi asasin în Elveţia.

— Ba nici de cum... E o eroare, o năpastă..?

— Taci, ori îţi pun căluş... îl întrerupse căpitanii!.

Prefcetul, corect, reîncepu :

— De altfel, spre a curma scurt cu tăgăduielile du- mitale... Cunoşti funia asta ?

Funia lui... Ursită blestemată !... Funia lui împletită cu sîrmă, fabricată la Avignon. Lăsă capul în jos spre uimirea delegaţilor, şi zise:

— O cunosc.

— Cu funia asta a fost spîrmirat un om în canto-

nul Unterwald...

Tremurînd, Tartarin jură că e! nu-i cu nimic vinovat de acest omor.

— O să vedem noi! Fu introdus apoi tenorul italian, spionul pe care nihiliştii îl agăţaseră de craca unui stejar la Brunig, d:ar pe care nişte tăietori de lemne îl scăpaseră ca prin minune.

Spionul se uită la Tartarin :

—_____Nu-i el 1 Şi către delegaţi: Nici ăştia_____S-au înşelat.

Prefectul furios, către Tartarin:

— Păi, atunci, ce cauţi aici ?

— Asta mă-ntreb şi eu, *vet* răspunse preşedintele, cu tăria nevinovatului.

După o scurtă lămurire, alpiniştii Jui Tartarin puşi în libertate se depărtară de castelul Chiilon, a cărui melancolie apăsătoare şi romantică nimeni n-a resimţit-o mai vîrtos decît el. Poposiră la pensiunea Mul- ler ca să-şi ia calabalîcul, drapelul, să plătească prîn- zul din ajun pe care n-avuseseră vreme să-l măninee, apoi o şterseră cu trenul spre Geneva. Ploua. Prin şiroaiele de apă de pe geamuri citeau nume de aristn cratke staţiuni climaterice, Clarens, Vevey, Lausanno; vile roşii, grădiniţe cu arbuşti rari, treceau sub ua val umed, unde de pe ramuri, de pe clopoţeii acoperişurilor şi de pe terasele hotelurilor apa se scurgta in picături.

Instalaţi într-un colţişor din lungul vagon elveţian, pe două hanchete faţă-n faţă, alpiniştii aveau mste mutre opărite şi descompuse. Bravkla, tare morocănos, se plîngea de dureri şi, tot timpul, îl întreba pe Tartarin cu o ironie nemiloasă :

—Eh, *be!* vazuşi carcera lui Bonnivard... Ţineai a!ît s-o vezi... încit o văzuşi, ai ?...

Excourbanies, mut ca un peşte pentru prima oară, privea cu obidă lacul care-i însoţea prin faţa portierelor :

— Ce mai de apă, *Botidiou!...* de-acum n-oi mai face baie cîte zile oi avea...

Lovit de o spaimă care tot mai stăruia, Pascalon, cu steagul între genunchi, se furişă după el, privind in dreapta şi în stingă ca un iepure, temîndu-se să nu pună iar mîna pe el... Iar Tartarin !... O, dînsul mereu demn şi calm, se delecta citind ziare din sud, un maldăr de ziare expediate la pensiunea Aiul Ier şi care cu toatele, reproduceau după *Forum* povestea ascensiunii sale, cea pe care o dictase el, dar îngroşată, înzorzonată cu laude miraculoase. Deodată, eroul scoase un strigăt, un strigăt formidabil ce se rostogoli pînă în capătul vagonului. Toti călătorii se ridicară, bănuind o ciocnire. Aş, un articol din *Forum* pe care Tartarin îl citea alpiniştilor săi...

— Ia ascultaţi coiea : *Circulă zvonul că V.P.C.Â. Costecalde, abia întremat după gălbinarea ce l-a ţintuit la pat timp de cîteva zile, va porni intr-o ascensiune pe Mont-Blanc, spre a ajunge şi mai sus ca Tartarin... Al* tîlharu'... Ţine să ucidă efectul meu de pe Jungfrau...Ei bine, aşteaptă niţeluş, îţi suflu eu muntele... Chamonix e ia cîteva ceasuri de Geneva, am să mă urc pe Mont-Blanc' înaintea lui! Vă învoiţi, dragii mei ?

Bravida protestă. La naiba ! e sătul pînă-n gît de aventuri.

— De ajuns şi prea de ajuns... urlă Excourbanies cu glasul lui mort.

— Da' tu, Pascalon ?... întrebă biînd Tartarin.

Elevul behăi, linînd ochii in păinînt:

— Ma-e-e-stre...

Şi ăsta se lepăda de el.

—Bine, zise eroul solemn şi cătrănit, am să pornesc de unul singur, îmi va reveni înlreaga onoare... *Zou !* adă-ncoace steagul !...

XII

MOTELUL BALTET DIN CUAMONIX

Miroase a usturoi! Despre întrebuinţarea funiei in cursele alpestre. Shake-hands. Un elev al Iui Schopanhauer. La popasul Marilor Catiri. Tartarin, trebuie să-fi vorbesc..."

Clopotniţa din Chamonix bătea ceasurile nouă într-o s'\nră cu ploaie şi vint îngheţat. Beznă pe toate uliţele, prin case luminile stinse, numai colo şi colo cîte o faţadă şi curte de hotel unde sta de veghe gazul aerian, făcînd împrejurimile şi mai întunecoase în reflexul slab al zăpezii de pe munţi, de un alb planetar pe întunecimea cerului.

La hotelul Baltet, unul din cele mai bune şi mai căutate ale satului'alpin, numeroşii călători şi pensionari retrăgîndu-se pe nesimţite, după hărţuiala din timpul excursiilor de peste zi, în salonul cel mare nu se mai afla acum decîtun pastor englez, jucînd în tăcere dame cu nevastă-sa, puzderia lui de fete în şorţuri galbene şi cu barbete ca de copii, îndeletnicindu-se cu copiatul convocărilor la apropiata slujbă evanghelică, şi un tî- r.ăr suedez cu o faţă scoffîlcită şi străvezie, aşezat în faţa căminului unde ardea un foc zdravăn de buturugi, privind morocănos vîlvătăile şi bînd groguri cu kirscTi

* şi apă de sellz. Cînd şi cînd, cîte un turist întîrziat străbatea salonul cu ghetrele leoarcă, cu impermeabilul şiroind de apă, sc ducea la barometrul spînzurat In perete, îl ciocănea, întreba mercurul, despre, vremea de a doua zi şi se ducea amărît la culcare. Nici un cuvînl, nici un alt semn

deviată decît pîriitul lemnelor încinse,
1 a'jjovita în ferestre şi mînioasa rostogolire a pîrîului Arve pe sub bolţile podului de lemn la cîţiva metri d,a hotel.

Deodată uşa salonului se deschise şi un portar cti galoane de argint intră încărcat cu valize, cuverturi, însoţit de patru alpinişti zgribuliţi, pătrunşi de trece- rea bruscă din beznă şi frig la lumina călduţă.

— *Bondiou!* Ce vreme...

— Aduceţi mîncare, *zou!*

— încălziţi paturile, *que l*

Vorbeau toţi odată din Fundul şalurilor lor, cuşmelor de munte, şepcilor cu urechi, de nu mai ştiai pe care să-l asculţi, cînd un omuleţ rotofei, căruia îi spuneau preşedinte, le porunci să tacă, strigînd mai tare decît oi.

— Mai întîi registrul străinilor ! comandă el, şi în timp ce-1 răsfoia cu o mînă amorţită, citi cu glas tare numele călătorilor care, de opt zile, trecuseră prin hotel : Doctor Schwanthaler şi doamna... Iar! Astier- Rcliu de la Academia Franceză... Descifră vreo două trei pagini, îngălbenind cînd i se pare;; că vede un nume asemănător celui pe care-1 ciiuta ; apoi, la urm .. după Ci: zvîrli condica pe masă izbucnind într-un ris triumfător, omuleţul ţ.>pai ca un copil, lucru uimitor pentru trupul iui burduhănos :

— Aici nu e. *vel* N-a venit... Aici trebuia să tragă fără doar şi poate... Te-ai ras, Costecalde... *lagadiiia-deoul...* haide, repede la supă, dngii meii... Şi bunul Tartarin, salutînd cucoanele, porni spre sufragerie, urinat de delegaţia înfometată şi gălăgioasă.

Ei, da ! delegaţia, toţi, pînâ şi Bravida... Era cu pu- ‘inţă ? Haida-de!... Ce-ar fi spus lumea colo

departe, văzîndu-i că se întorc fără Tartarin?... Fiecare din ei 'şi da bine seama. Şi în clipa despărţirii, în gara Geneva, bufetul fu martor unei scene mişcătoare : lacrimi, îmbrăţişări, sfîşietoare cuvinte de rămas bun adresate drapelului, după care toată lumea se urcă claie peste grămadă in caleaşca pe care P.C.A. o tocmise atunci pentru Chamorrix. Minunata călătorie mai făcură pasagerii, ţinîrn* ochii închişi, îmbrobodiţi cum erau în cu-verturile lor. Umpleau trăsura cu sforăiala lor răsunătoare, fără să se mai sinchisească de fermecătorul peisaj care, de la Salanche, se desfăşura în ploaie: prăpăstii, păduri, cascade spumegoase, şi, după cotiturile văii, aci vizibil, aci fugar, piscul lui Mont-Bianc deasupra norilor. Obosiţi de acest fel de frumuseţi naturale, tarasconezii noştri nu se gîndeau decit cum să repare noaptea cea rea petrecută sub zăvoarele de la Chillon. Şi încă şi acum, în fundul sufrageriei lungi şi pustii a hotelului Baltet, în timp ce li se servea o ciorbă încălzită şi ceea ce mai rămăsese de la masă, mîn- cau de parcă se bateau calicii la gura lor, fără a scoate
o vorbă, cu gîndul mai ales să se ducă cit mai repede la culcare. Pe neaşteptate, Spiridion Excourbanies, care înghiţea ca un căpcăun, tresări adulmecînd aerul din juru-i :

— Drace! miroase a usturoi!...

— Adevărat că miroase frumos... zise Bravida şi cu toţii, înveseliţi de amintirea asta din patrie, de mireasma asta de mîncare naţională pe care Tartarin n-o mai respirase de atîta vreme, se răsuciră pe scaune cu
o nelinişte lacomă. Mirosul venea din fundul sălii, din- tr-o odăiţă unde mînca de unul singur un călător. Un personaj însemnat fără îndoială, căci

mereu se ivea la ghişeul ce da spre bucătărie bereta şefului spre a da fetei de serviciu farfurioare cu mîncare, acoperite, pe care le ducea într-acolo.

— Lnul de la miazăzi, nici vorbă, murmură bllndul Pascalon, iar preşedintele îngălbenind ca ceara, cu gîndul la Costecalde porunci :

— Ia du-te de vezi, Spiridion... o să rie-o spui dumneata.

Un rîs cu hohot se porni din vizuina unde viteazul gură-spartă intrase, după porunca şefului său, şi de unde aducea de mînă un lungan năsos, cu ochi vicleni, cu şervetul sub bărb·e, asemeni calului gastronom :

— IV *f* Bompard...

— *Te!* coţcării.

— *Hâ!* salutare, Gonzague... Ce mai faci ?

— D-alminterea, domnilor, sînt cu totul al dumneavoastră... zise curierul strîngî.nd toate mîinile şi aşe- zîndu-se la masa tarnsconezilor ca să se înfrunte cu ei dintr-un blid de mînătărci cu usturoi, pregătite de baba Baltet care, ca şi soţul ei, avea groază de bucătăria meselor de hotel.

Era oare tocana naţională, sau mai degrabă bucuria de a regăsi un compatriot — acest delicios Bompard cu imaginaţie fără margini ?... Cît ai clipi oboseala şi pofta de somn se spulberară. Băură şampanie şi, cu mustaţa năclăită de spumă, rîdeau, strigau, gesticulau, se strîngeau de mijloc, nemaiputînd de bucurie.

—Nu mă mai despart de voi. *ve !,* zicea Bompard... Peruvienii mei au plecat... Sînt liber...

— Liber!... Atunci, mîine, mergi pe Mont-Blanc cu mine ?

■— A, te urci pe Mont-Blanc, *demein?* răspunse Bompard fără entuziasm.

— Da, i-1 suflu lui Costecalde... Cînd o veni, hait!... S-a isprăvii cu Mont-Blanc... Te învoieşti, Gonzague?
— Mă învoiesc... Mă învoiesc... numai să fie vreme bună... Căci urcuşul nu prea e comod în sezonul ăsta.
;— A *vai,* nu prea comod... zise bunul Tartarin, încreţind ochii lui mici cu un rîs de proroc pe care Bompard, de altfel, nu păru că-1 înţelege.
— Ia să 'recem să luăm 'afeăua în salon. Să ne sfătuim cu moş Baltet. Se pricepe el, fosta călăuză, care a făcui de două zeci şi şapte de ori ascensiunea.
Delegaţii strigară cu toţii :
— De douăzeci şi şapte de ori ! Drace!
— Bompard exagerează totdeauna... zise P.C.A. sever, cu o umbră de invidie în glas.
in salon dădură de familia pastorului, mereu aplecată pe scrisorile de convocare, tatăl şi mama moţăind înaintea partidei lor de dame, lunganul ele suedez mesteeîndu-şi grogul cu apă de seltz, cu un gest tot aşa de abătut. Dar invazia alpîniştilor tarasconezi, înfierbintaţi de şampanie, aduse, se înţelege, oarecare înveselire tinerelor convocatoare. Niciodată persoanele astea îneîntătoare nu văzuseră să se ia cafeaua cu atîtea schime şi rostogoliri de ochi.
— Zahăr, Tartarin ?...
— Ba nu, comandante... Dumneata ştii bine... De cînd cu Africa...
— Aşa e, pardon... Iată-1 pe domnu' Baltet!
— la loc, domnule

Baltet.

— Trăiască domnu’ Baltet !... a ! a 1... *fen de brut!* împresurat, zorit de toţi oamenii ăştia pe care nu-i mai văzuse în viaţa lui, moş Baltet zîmbea cu un aer

[1] **Pronunţare provensală pentru *demain* — miine. (N.R.j**

liniştit. Era un savoiard voinic, înalt şi spătos, adus de umeri, şi cu mersul domol ; faţa-i plină şi bărbierită o înveseleau doi ochi şireţi şi tineri încă, în ciiuia cheliei cu care se alesese de pe urma unui ger straşnic, într-un revărsat de ziuă, prin nămeţi.

—Domnii ăştia doresc să se urce pe Mont-Blanc ? zise el, cîntărind pe tarasconezi cu o privire şi smerită şi ironică. Tartarin dădu să răspundă. Bompard i-o luă înainte :

—Nu-i aşa că vremea e cam înaintată ?

-— Ba nu, răspunse fosta călăuză... Uite un doir.n suedez care o să se urce mîine, iar la sfirşitul săp^a- mînii, aştept doi domni americani ca să se urce şi ei. Ba unul din ei mai e şi orb.

— Ştiu. L-am întîlnit pe Guggi.

— A ! domnu’ a fost la Guggi ?

—Acum opt zile, cînd am urcat pe Jungfrau...

Un fior se stîrni printre convocatoarele evanghelice care, oprindu-se toate din scris, ridicară capetele spre Tartarin. Pentru aceste englezoaice, alpiniste hotărîte, experte în toate sporturile, el căpăta o autoritate considerabilă. Urcase pe Jungfrau!

— Frumoasă cursă ! zise moş Bsltet privind pe P.C.A. cu mirare, în timp ce Pascalon, fîstîcit din pricina domnişoarelor, roşind şi bîlbîindu-se, mur-

mura :

— Mae-estre, ia povesteşte-le a... aia... văgăuna...

Preşedintele surise: „Copil !...“ dar începu totuşi povestea cu căderea Iui, întîi pe un ton de lasă-mâ să te las, nepăsător, pe urmă însoţind vorbele cu mişcări speriate, cu bălăbăneli din picioare Ia capătul funiei, deasupra abisului, cu mîinile întin. e pentru ajutor. Domnişoarele tremurau, îl sorbeau din ochii lor roci de englezoaice, ochii aceia rotunzi ca două bile.

In tăcerea care urmă, se înălţă vocea lui Bompard :

—La Chimborazo, ca să trecem prăpăstiile, nu ne legam niciodată.

Delegaţii se uitară unul la altul. Asta-i întrecea pe toţi in tarasconade.

— O ! da' ştiu că şi Bompard... murmură Pascaion cu nevinovată admiraţie.

Moş Baltet însă, luînd de-a bună povestea cu Chimborazo, protestă contra acestui obicei de a nu te lega ; după dînsul, nici o ascensiune nu-i cu putinţă pe gheţuri, fără funie, o funie zdravănă din cinepă de Manila. Barem dacă unul alunecă, ceilalţi îl ţin ,*-e loc.

—Numai dacă funia nu se rupe, domnule Baltei, zise Tartarin, amintind de catastrofa de pe muntele Cervin.

Dar hotelierul, cîntărind vorba:

—Nu funia s-a rupt pe Cervin... Călăuza din urină a tăiat-o cu o lovitură de piolet...

Şi cum Tartarin se burzuluia :

— Să-mi fie cu iertăciune, domnule, călăuza era îndreptăţită... A înţeles imposibilitatea de a-i ţine pe ceilalţi, şi s-a desfăcut de ei ca să-şi scape viaţa

proprie, pe a fiului său şi pe a călătorului pe care-1 însoţeau... Fără hotărireq lui, ar fi fost şapte victime în loc de patru.

Se porni atunci o discuţie. Tartarin socotea că a te lega în şir înseamnă o legătură de onoare, înseamnă să fii hotărît să trăieşti sau să mori împreună ; şi hiîndu-şi vînt, îmboldit de prezenta doamnelor, îşi intemeie spusele pe fapte, pe fiinţe de faţă...

Va, mîine, dacă ma teg cu Bompartl, asia mi înseamnă o simplă precauţie pe care am s-o iau, ci un jurămînt înaintea lui dumnezeu şi a oamenilor «le a fi una cu tovarăşul meu şi mai degrabă să mor decît să mă întorc fără dînsul. ursită blestemată!

— Primesc jurămîntul pentru mine şi pentru dumneata, Tartarmi... strigă Bompard de cealaltă parte a măsuţei.

Minută emoţionantă !

Pastorul, electrizat, se ridică şi-t slriuse mîna eroul ni, aşa cum ai împinge o fxunpă, după uuyiiera englezească. Nevastă-sa făcu la fel, apoi toate domnişoarele continuară acest *shake-kaiuts*cu o putere de-ar ft ridicat apa la etajul al cincilea. Delegaţii, trebuie s-o spun, se arătară mai puţin entuziaşti.

— • Eh, *hc !* eu, — zise Bravida, — sînt de părerea domnului Baltet. In asemenea treburi, fiecare îşi păzeşte pielea lui. ei drăcie! şi înţeleg cit se poate de

1 ine lovitura de piolet...

— Mă uimeşti. Placide, fă*u Tartarin cu asprime. Şi încet de lot, pe mormăite:

' — Tacă-ţi gura, nenorocitule, Englitera ne priveşte...

Viteazul băl rin care, negreşit, nu uitase încă cc*e înlimplai* in excursia la Cliilton, avu un gest cu înţeles :

— Puţin îmi pasă de Englitera...

Şi poate că s-ar fi ales cu o dojana zdravănă din partea preşedintelui, mînios de atîta cinism, cînd iîn.'iruî cu aer abătut, îmbuibat de grog şi de tristeţe, s-amestecă în vorbă cu franţuzeasca lui stricată. Socotea şi el de asemenea că ghidul avusese dreptate să taie funia : să izbăvească de existenţa patru ne nor o-

[1] Stringere (it mină (in liwfwt engleză). (N.R)

cifi. tineri încă, osînditi adică să mai trăiască o bu- caia de vreme, să-i redea cu un gest repausului, neantului, ce faptă nobilă şi generoasă !

Tartarin zbieră :

— Cum, tinere, la vîrsta duinitale să vorbeşti despre viaţa cu atîta silă, cu aşa mînie... Da' ce ţi-a ia- cut ca ?

— Nimic, tnă plictiseşte...

Studia filozofia la Cristiania şi „cucerit de ideile lui Schopenhiauer şi Hartmann, socotea existenţa întunecată, stupidă, haotică. Pe pragul sinuciderii, îşi închisese cărţile după rugămintea părinţilor săi, şi s-apucase de călătorii, dînd pretutindeni de aceeaşi plictiseală,, de neagra mizerie a lumii. Tartarin şi prietenii săi i se păreau singurele fiinţe mulţumite că trăiesc, pe care le întîlnise pină acum.

Bunul P.C.A. se puse pe rîs :

— Rasa vrea aşa, tinere. Toţi sîntean la fel in Ta- rasoon. Pămînt blagoslovit. De dimineaţă 'p'înâ seara ridem, rîdem, cîntăm, iar restul vremii jucăm farandola... uite-aşa... *te!*

începu să ţopăie şi să bată călciile cu o graţie şi o uşurinţă de bondar borţos ce-şi desfăşoară aripile.

Dar delegaţii n-aveau nervii de otel, cheful neobosit al preşedintelui lor. Excourbanies. bombănea:

—■ Preşedintele îşi ia vînt... nu mai scăpăm de-aici pină la miezul nopţii.

Bravida ridicindu-se furios :

— Haidem la culcare, *ve!* Nu mai pot de sciatica mea... ■ ^

Tartarin consimţi cu gindul la ascensiunea de a doua zi, şî taraseonezii urcară, cu cîte un sfeşnic în mină, scara cea mare de granit dticînd la camere, in

timp ce moş Baltet se ducea să vadă de provizii, de cat ir şi de călăuze.

„Te! ninge..."

Ăsta iu primul cuvint al lui Tartarin cînd se deşteptă şi văzu geamurile acoperite de promoroacă şi camera înecată intr-un reflex alb ; dar cînd îşi agată oglinjioara de bărbierit în încuietoarea ferestrei, îşi dădu seama că greşise, că Mont-Blanc din faţa lui, .seînteietor in bătaia unui soare măreţ, trimitea toată lumina asta... Deschise fereastra şi briza gheţarului, înţepătoare şi dătătoare de sănătate, ti aduse zvonul tălăngilor în mers, ale turmelor uimind prelungile sunete de corn păstoresc. Ceva vîrtos, ciobănesc,)in- pinzea văzduhul, ceva ce nu respirase pînă acum în Elveţia.

Jos, il aştepta o ceată de călăuze, de hamali : suedezul cocoţat pe dobitocul lui şi, amestecată prin mulţimea care alcătuia adunarea, familia pastorului

— toate sprintenele domnişoare, coafate ca de dimineaţă, venite să mai dea odată „shake-hands“ eroului care le bîntuise visele.

— Vreme minunată ! grăbiţi-vă !... strigă hotelierul a cărui scăfîrlie lucea în soare ca o pietricică şlefuită de valuri. Dar geaba se grăbi Tartarin, nu era treabă uşoară să smulgă din somn pe delegaţii ce aveau să-l însoţească pînă la Pierre-Pointue, unde se sfîrşeşte cărarea de catîr. Nici rugăminţi, nici argumentări nu izbutiră a-1 hotărî pe comandant să sară din pat; cu scufa-i de bumbac pînă peste urechi, cu nasul în perete, se mulţumea să răspundă la implorările preşedintelui cu un hain proverb tarasconez: „Al care-i vestit că, se scoală de dimineaţă, poate să doarmă piua la prinz...“. Cit despre Bompard, cl o ţinea 5n-

Ir-una : ,.A, *vai t* Mont-Blanc, ce mai m o f t Ş i nu se sculă decît clapa ordinul formal al preşedintelui.

Caravana se puse în sfârşit în mişcare şi străbătu ulicioarele Chamonix-ului ca un alai foarte arătos: Pascalon pe cat irul clin frunte, cu drapelul desfăşurat, iar ultimul din şir, ţeapăn ca un mandarin printre călăuzele şi hamalii strînşî de-o parte şi de alia a catirceî lui, bunul Tartarin, mai alpinist ca ori- cind, cu o pereche de ochelari noi. cu sticle bulb»cate, fumurii, şi faimoasa-i funie fabricată la Avignon, se ştie cu ce preţ recucerită.

Privit tle suie de ochi, aproape la fel ca şi (ira- pelul, se desfăta sub inasea-i importantă, se bucura de pitorescul acestor uliţe de sat savoiard, aşa de deose- sebit de satul elveţian prea curat, prea lustruit, mirosind a jucărie noua, a vilă de bazar ; de contrastul acestor hardughii abia răsărite din pamînt, unde grajdul ţine un loc de seama, alături de mari hoteluri luxoase cu cinci caturi, a'.e căror firme sclipitoare bateau la ochi ca şi şapca galonată a unui portar, fracul şi pantofii unui director de hotel, în mijlocul pălăriilor savoiarde, jiletcilor de barchet, pălăriilor de pîslă cu boruri largi ale cărbunarilor. In piaţă, landouri deshămate, cupeuri de călătorie, alături de căruţe cu bălegar; o ciurdă de porci hoinărind la soare înaintea biroului de poştă, de unde ieşea un englez cu pălărie de pînză albă, cu un teanc de scrisori şi un număr din *Times* [1] pe care-1 citea din mers înainte de a-şi cili corespondenţa. Alaiul tarasconezilor străbatea toate astea, însoţit de tropotul catiriior, de strigătul războinic al lui Excourbanies, căruia soarele ii dregea iar glasul, de clopoţeii ciobanilor cocoţaţi pe coastele dimprejur şi

I Ziar engiezesc. (N.R.)

de ropotul pîrîului năvalnic, ţîşnind din gheţar, alb, scătpărînd de parcă lira cu el soare şi zăpadă.

La capătul salului, Bompard îşi alătură cah'rca de cea a preşedintelui şi-i zise, holbind nişte ochi nemaipomeniţi :

— Tartarin, trebuie să-ţi vorbesc...

— Numaidecît... răspunse P.C.A. pornit mir-o discuţie filozofică cu tinărul suedez, căruia umbla să-i combată negrul pesimism cu minunata privelişte ce-i Înconjura, păşunile acelea de un verde adine cu creste orbitoare, albe de nămeţi.

^0
.»

Dup-i două încercări de a se apropia de Tartarin, Bompard fu nevoii să se liipsească. După ce trecu Arva pe o punte, caravana o apucă pe una din ace.le potecuţe in zigzag printre brazi, unde catîrii, unul cîte unul, treceau cu copitele lor ciudate prin toate întor- tocliierile prăpăstiilor, încît tarasconezii noştri trebuiau să fie cu ochii în patru ca să-şi ţină echilibrul, aju- tîndu-se cu: „Haide... încetişor... Drace... 1“ tot cir- niind dobitoacele lor.

La vila de la Pierre-Pointue, în care Pasoalon şi Excourbanies aveau să aştepte înapoierea ascensio- niştilor, Tartarin, prea ocupat cu comanda mesei de prînz, eu supravegherea găzduirii hamalilor şi a călăuzelor, făcu iar urechea toacă la şuşotelile lui Bompard. Dar lucru ciudat şi oare nu se observă decît mai tîrziu : cu toată vremea frumoasă, vinul bun, atmosfera aceea primenită la două mii de metri deasupra mării, ospăţul fu melancolic. In timp ce auzeau pe călăuze rîzînd şi veselindu-se alăturea, masa tarascone- zilor rămînea tăcută, însufleţită doar de zgomotul ser- viciului, de sunetele de pahare, farfurii grele şi t-acî- niuri pe scindura albă. Să fi fost oare prezenţa suedezului ăluia morocănos ori neliniştea vădită a lui Gon- zague, ori poate vreo presimţire, ceata porni tristă, ca un batalion fără mufcică, către gheţarul de la Bossons, de unde începea adevăratul urcuş.

Punind piciorul pe gheaţă, Tartarin nu se putu opri si nu zimbească amintindu-şi de Guggi şi de cîrligeîo lui perfecţionate. Ce deosebire între învăţăcelul care era el atunci, şi alpinistul de mina întîia care devenise l Bine proptit în cizmele lui grele, pe oare portarul hotelului i le potcovise chiar de dimineaţă cu pa tru piroane, dibaci în mimarea pioletului, aproape ca nu mai avea nevoie de mm a uneia din călăuze; mai

|ŞŞŞŞ||ŞptŞt|ţţf|ştfty||fŞf|fffŞVffŞŞVŞfVIHŞŞIII'l "I

nuilt ca să-i arate calea decît să-l proptească. Ochelarii fumurii domoleau reverberaţia gheţarului pe care **o** avalanşă îl pudrase cu zăpadă proaspătă, unde mici iezere de un verde albăstrui se deschideau ici-colo, alunecoase şi viclene; şi foarte tacticos, asigurat prin experienţă că nu era nici cea mai mică primejdie. Tartarii) mergea de-a lungul văgăunilor cu pereţi sclipitori şi netezi, adîncindu-se la infinit, spinteca nămeţii, cu singura grijă de a se ţine pe urma studentului suedez, drumeţ aprig, ale cărui ghetre înalte cu catarame de argint se mişcau cu aceeaşi repezeală, alături de alpenştocul lui ce părea un al treilea picior. Şi discuţia lor filozofică continuînd cu toate neajunsurile drumului, pe întinderea îngheţată, sonoră ca matca unui rîu, se auzea un glas blajin şi gros, prietenos, şi gîfîit: „Dumneata mă cunoşti,

Otto...*

Pe Bompard, în vremea asta, îl trceau toate nădu- şelile. încredinţat cu tărie încă de dimineaţă, că Tartarin n-o s-o ţină pînă la capăt cu lăudăroşenia lui, şi n-o să se urce pe Mont-Blanc aşa cum nu se urcase nici pe Jungfrau, bietul curier se îmbrăcase ca de obicei, fără să-şi ţintuiască cizmele, fără măcar să folosească faimoasa invenţie de a potcovi picioarele militarilor, şi fără să-şi ia alpenştocul, întrucît muntenii din Chimborazo nu se slujesc de el. înarmat numai cu bastonaşul ce se potrivea bine cu pălăria cu panglică albastră şi pardesiul lung, apropierea gheţarului îl vîrî în răcori, căci, cu toate braşoavele lui, e de la sine înţeles că „moftangiul" nu făcuse nicicînd vreo ascensiune. îi mai veni totuşi inima la loc văzînd de pe înălţimea unei morene cu ce dibăcie Tartarin s-av'ntă pe gheaţă şi se hotărî să-l urmeze pînă la popasul de la Grands-Mulets, unde avea să rămînă peste noapte. N-ajunse pîn-acolo cu una cu două. Cum făcu un pas, căzu lat pe spate, a doua oară căzu cu iaţa în jos, prop- tindu-se în miini şi in genunchi. „Nu. mulţumesc, e înadins"... afirma el călăuzelor care dădeau să-l ridice... „Ca americani, *ve!...* ca la Chimborazo !“ Po- ziţia asta părindu-i-se comodă, nu o părăsi, înaintind de-a buşitea, cu pălăria pe ceafă, cu pardesiul mătu- rind gheaţa ca blana unui urs cenuşiu; foarte tacticos, cu toate astea, şi povestind celor din jur că in Cordilierii Anzilor urcase în felul acesta un munte de zet'e mii de metri. Nu spunea în cît timp, nici vorbă, dar trebuia să fi ţinut mult, judecind după etapa .ia la Grands-Mulets, unde sosi la un ceas după Tartarin, leoarcă de omăt cu noroi, cu mîinilc degerate sub mănuşile de tricou.

Faţă de cabana de !a Guggi, cea pe care comuna Chamonix a pus să se construiască la Grands-Mulets e cu adevărat încăpătoare. Cînd Bompard intră în bucătărie, unde ardea un foc straşnic de lemne, dădu de Tartarin şi de suedez zbicindu-şi cizmele, în timp ce hangiul, un bătrin chircit, cu plete albe, înşira înaintea lor comorile micului său muzeu.

l'ioros muzeul ăsta alcătuit din amintirile tuturor catastrofelor ce se întîmplaseră la Mont-Blanc, vreme de patruzeci de ani, de cînd bătrînul ţinea hanul; şi scofîndu-le din vitrină, el istorisea obârşia lor jalnică... De bucata asta de postav, de nasturii ăştia de jiletcă, se lega aducerea aminte despre un savant rus, prăvălit de o vijelie pe gheţarul Brenva... Fălcile astea erau Rămăşiţele uneia din călăuzele care condusese o • caravană de unsprezece călători şi hamali pieriţi intr-un vifor de zăpadă... în lumnia tot mai slabă şi în palidul reflex al nămeţilor bătînd în geamuri, înfăţişarea acestor

relicve funebre, povestirile acestea monotone aveau ceva sfişietor în ele, mai ales că unchia-

iwfTHUHfumşmmŢTyTWH" ' i '

şui îşi ml adia glasu-i tremurător în momentele niş~- câtoare şi lăcrima, despăturind un petic de văl vercie al unei englezoaice rostogolită de avalanşă în 1827.

Zadarnic căuta Tartarin să se liniştească prin date, să se încredinţeze că pe vremea aceea Compania nu organizase încă ascensiunile fără primejdii, acest *vo- cero*' savoiard îi făcea inima cît un puric-;; se duse să mai răsufle o clipă, in pragul uşii.

Coborîse noaptea, împînzrnd adîncurile. Crestele Bossonilor răsăreau livide, la o palmă de loc, pe cînd Mont-Blanc încă mai înălţa un pisc trandafiriu, mîn- gîiat de soarele care apusese. Omul din miazăzi se însenina la acest zîmbet al naturii, cînd umbra lui Bompard i se-nălţă în spate.

—- Dumneata eşti, Gonzague ?... Precum vezi, mai trag bunătate de aer... Bătrînul ăla mă plictisea cu poveştile lui...

— Tartarem, zise Bompard, strîng:ndu-l de braţ mai-mai să i-1 fărîme... Sper că-i de ajuns, şi o să isprăveşti cu caraghioslîcu' ăsta de expediţiei...

Ilustrul bărbat roti nişte ochi plini de nelinişte:

— Ce-mi tot îndrugi acolo ?

Bompard îi zugrăvi atunci un tablou terihil, cu miî de primejdii de moarte ce-1 pindeau, prăpăstii, avalanşe, vijelii, uragane.

Tartarin i-o retează :

— Aoleo. A ! *văi,* pehlivanule, da' Compania ?... Va S-; zică Mont-Blanc nu-i amenajat ca ăilalţi ?...

—Amenajat ?... Compania ?... zise Bompard aiurit, nemaiamintindu-şi de larasconadele lui; iar celălalt repetîndu-i-le, vorbă cu vorbă — Elveţia asociată, arendarea munţilor, prăpăstiile trucata — fostul girant pufni de ris :

— Cum ai luat-o de bună... păi asia a fost o t*;ale-**jzeie...*** Intre noi, tarasconezii, încai, pricepem cc-n- seamnă a vorbi...

— Atunci, — întrebă Tartarin, băgînd-o pe ml-* necă, — nici Jungfrau nu era amenajată ?...

— Nici!

— Şi dacă se rupea funia ?...

— A, bietul meu prieten...

Eroul închise ochii, galben ca ceara o spaimă retrospectivă şi, vreme de un minut, chibzui... Peisajul ăsta de cataclism polar, rece, întunecat, numai prăpăstii... văicărelile acelea ale bătrînului hangiu ce în- că-i mai răsunau în urechi... „Drace! acuma mă Iaci

3i a
sa-ţi spun..." Apoi, deodată, se gîndi la acele serbări din Tarascon, la drapelul pe care-l va face să iîltîia colo sus ; îşi zise că avînd nişte călăuze de ispravă, uri tovarăş încercat ca Bompard... Sa urcase doar pa Jungfrau... de ce u-ar încerca să urce şi pe Mont-Blanc ?

Şi punîndu-si mîna lui mare pe umărul prietenului, începu cu glas voinicesc: „la ascultă, Gonzague..."

XIII

CATASTROFA

într-o noapte neagră ca tăciunele, tără lună, fără slole, fără cer, pe ,ill>ttl licăritor al unui imens povir- niş do zăpadă, se deslâşoară încetişor o tunie lungă de care-s aninate iu şir nişte umbre sfioase şi pipernicite avînd la o sută de metri înaintea 'or o lanternă ca o pată roşie ce mai că atinge pămîntul. Bufnituri de piolet răsunînd în zăpada vîrtoasă, rostogolirea sloitirilor desprinse, atît tulbură tăcerea do vis în care se cufundă paşii caravanei; apoi Ia cita un minut un ţipăt, un scîncet înăbuşit, căderea unui corp de gheaţă şi, numaidecît, un glas gros care răspunde din capătul frînghiei: „Cazi mai binişor, Gon- zague". Căci bietul Bompard s-a hotărît să urmeze pe prietenul său Tartarin pînă-n creierii Iui Mont-Blanc. De la ceasurile două de dimineaţă — acum e patru 'a ceasornicul cu repetiţie al preşedintelui —

nefericitul curier înaintează pe bîjbîite, adevărat ocnaş înlănţuit. Unt, împins, şovăind şi poticnindu-se. silit să-şi înă-

huse icnelile felurite pe care i le smulge păţania asta, avalanşa pindindu-I de pretutindeni şi cea mai mică ciintire, o vibraţie ceva mai tăricică a aerului cristalin puţind să pricinuiască prăvăliri de omăt ori de gheaţă. Sa suferi pe muteşte, ce canon pentru un om al Ta- ra^conului !

Dar caravana a Făcut popas; Tartarin se informează, se aude o discuţie cu glas scăzut, şoapte înteţite: „Tovarăşul dumitale nu mai vrea să înainteze. răspunde suedezul. Ordinea de mers e ruptă, mătauia de oameni se destinde, se reface, şi iată-i pe toţi ia marginea unei uriaşe surpăturî, căreia muntenii îi spun „ruptură". Cele dinainte le-au străbătut cu ajutorul unei scări puse în curmeziş şi pe care o treci în genunchi ; aici surpătura e cam prea largă şi celălalt mal se înalţă de la optzeci pina la o sută de picioare. E vorba sa se coboare în fundul văgăunii care se în-gustează, cu ajutorul treptelor cioplite cu pioletul, şi să se urce iar, la fel cum au coborît. Dar Bompard se împotriveşte cu îndărătnicie.

Aplecat peste prăpastie, pe care umbra o face să pară de nepătruns, priveşte cum se vîntură prin negură mica lanternă a călăuzelor, pregătind calea. Tartarin, şi el cam temător, îşi ia inima-n dinţi îmbol- dindu-şi prietenul : „Haidem Gonzague, *zou!*,* şi pe şoptite îi solicită onoarea, invocă Tarasconul, drapelul, Clubul Alpinilor...

— A ! *vai,* Clubul... nu fac parte din el, răspunde celălalt cu cinism.

Atunci Tartarin îi explică că o să i se ajute fiă-şi potrivească paşii, că nimic nu-i mai uşor.

— Pentru dumneata, poate, dar pentru mina...

— Păi, încaltea, spuneai că ai obişnuinţa...

— *Be,* da! nici vorbă, obişnuinţa... da' care? Am atîtea... obişnuinţa fumatului, dormitului...

—A minţitului, mai cu seamă, curmă preşedintele.

—A exageratului, ei da ! zise Bompard, fără să se fîstîceasca cîtuşi de puţin.

Cu toate astea, după multe codeli, ameninţarea că or să-l lase acolo de izbelişte, îl hotărăşte să coboare încetişor, tacticos, scara aceea teribilă... Iar să te urci, e şi mai anevoie pe celălalt perete drept şi neted ca marmura, mai înalt ca turnul regelui Rene, din Taras- con. De jos, lumina clipocindă a călăuzelor pare im licurici mergînd. Trebuie să ia o hotărîre, totuşi zăpada de sub picioare nu-i solidă — gîlgîituri de moină şi şiroaie de apă în jurul unei crăpături mari pe care mai degrabă o ghiceşti decîi o vezi, la poalele zidului de gheaţă, de unde bate o suflare îngheţată de hău subpămîntean.

„Vezi să cazi binişor, Gonzague!..."

Fraza asta pe care Tartarin o rosteşte pe u;i ton înduioşat, aproape rugător, dă o însemnătate solemnă poziţiei respective a ascensioniştilor, agăţaţi acum cu miinile şi cu picioarle, unii deasupra altora, legaţi prin funie şi prin asemănarea mişcărilor lor, aşa fel că prăbuşirea sau stîngăcîa unuia singur, i-ar tîrî pe toţi în primejdie. Şi ce primejdie, ursită blestemată ! E de ajuns să auzi sălttnd şi rostogolindu-se sfărîmă- turile de sloiuri, să auzi ecoul căderii lor prin acele văgăuni şi tainiţe necunoscute, ca să-ţi dai seama ce bot

de dihanie te pîndeşte ca să te înşface la cea mai mică poticneală.

Dar ce-o mai fi ş-i asta ?... Iată că lunganul de suedez, care-i tocmai înaintea lui Tartarin, s-a oprit şi atinge cu tocurile lui potcovite şapca lui P.C.A. Geaba răcnesc călăuzele: „înainte!..." iar preşedintele:
„înaintează, bre, tinere.Nimic nu se clinteşte. Nalt cît o prăjină, agăţat cu o mină numai aşa într-o doară, suedezul s-apleacă, şi licăritul zorilor îi mingiie barba spînatică, îi luminează expresia ciudată a ochilor holbaţi, îri timp ce tînărul îi face semn lui Tartarin :

— Ce mai prăbuşire, ai, dacă i-am da drumul ? !...

— Drace 1 Vezi bine... ne-ai cărăbăni pe toţi... hai, urcă o dată !...

Celălalt urmează nemişcat:

— Straşnic prilej de isprăvit cu viaţa, de reîntoarcere în neant prin măruntaiele pămîntului; te roslo- goleşti din văgăună-n văgăună, ca piatra asta pe care o desprind cu piciorul...

Şi el s-apleacă, înfiorător, ca să urmărească cu privirile bolovanul de gheaţă care saltă şi hâuie, la ne- sfîrşit, prin beznă.

-- NcimrocituleI Ia seama!... zbiară Tartarin, a!b ca varul de .spaimă şi cramponat cu deznădejde de peretele care musteşte, îşi reia cu înflăcărare argumentul din ajun în favoarea ex'st.*ntei :

— E bună, ei drăcie!... L.a vîrsta as!a. un băiat chipeş ca dumneata... nu crezi care va să zică în amor, ***quc*** **?...**

Nu, suedezul nu crede în aşa ceva. Amorul iden! e
o minciună a poeţilor; celalalt, o trebuinţă pe cara n-a simţit-o niciodată...

— *fie* da ! *be* da!... drept că poeţii sînt C3m de r[ă] la Tarascon, le înfloresc totdeauna mai mult dec:t e nevoii[1], dar încai e drăgălaş acel *femellon,* cum îi zice |n' la noi la femei. Pe urmă, faci copii, păpuşele dră- g.ilaşe oare-ţi seamănă...

A ! da, copiii, izvor de necazuri. De cum m-a avut maică-mea, n-a mai isprăvit cu plînsul.

-— Ascultă, Otto, dumneata mă cunoşti, dragul me» prieten...

Şi eu toată înflăcărarea de preţ a sufletului său, Tartarin se străduieşte din răsputeri să reînsufleţească, să frictioneze de la distantă această victimă a Ini Schopenhauer şi a lui Hartmann, doi păcălici pe care ar avea poftă să-i ţină într-o margine de pădure, ursită blestemată ! ca să-i facă să plătească tot râul ce l-au adus tineretului...

Să ne închipuim, în timpul acestei discuţii filozofice, înaltul zid de gheaţă, rece, verzui, mustind, abia atins de-o licărire de rază, şi acele trupuri omeneşti, înşirate ca la frigare, în trepte, cu gîlgîielile sinistre urrind din hăurile căscate şi albicioase, ocările călăuzelor, ameninţările lor că se dezleagă şi-şi părăsesc călătorii. Pină la urmă, Tartarin, dacă văzu că n-o poate scoate la capăt cu nebunul acela, să-i alunge gîndurile de moarte, îi dădu ideea să se arunce tocmai din piscul cel mai înalt de pe Mont-Blanc... Aşa da,

asta ar merita oboseala, tocmai de acolo de sus ! Straşnic sfîrşit în înima stihiilor... Dar aici, intr-un fund de bcci... A, *văi,* ce timpenie... Pune în vorba-i răstită atîta îndemn, atîta înduplecare. îneît suedezul se dă bătut; şi iată-i în sfîrşit, unul cîte unul, în vîrfal acestei teribile rupturi.

Se desprind de funie, şi fac popas ca să tragă o duşcă si să ia un mizilic. S-a făcut ziuă. O lumină rece şi palidă peste un ocol măreţ de piscuri, de ţancuri, întrecute de Mont-Blanc, care se înalţă deasupra lor cu o mie cinci sute de metri. Stind deoparte, călăuzele gesticulează şi se sfătuiesc dînd din cap. Pe pămîntul alb, greoi şi zgribuliţi, gheboşaţi în vesta lor cafenie, parcă-s nişte marmote gata a-şi face culcuşul de iarnă. Bompard şi Tartarin neliniştiţi, uzi
320
-v
pînă In piele, l-au lăsat pe suedez să mărunte singur, si s-au apropiat in clipa cînd căpetenia călăuzelor spunea pe un ton grav :

— Trage din lulea, nu glumă.

—• Da' cine trage din lulea ? întrebă Tartarin.

-— Mont-Blanc, domnule, ia priviţi !

Şi omul arătă hăt, în sus, spre piscul nalt asemenea unui penaj, un fum alb pornind către Italia.

— Şi d-alminterea, dragă prietene, cînd Mont-Blanc fumează, ce vrea să zică asta ?...

— Vrea să zică, domnule, că în virf bate un vint groaznic, vifor de zăpadă ce curînd o să se năpustească peste noi. Şi mare doamne,

tare-i primejdios!
— Să ne-ntoarcem, zise Bompard înverzind ; iar Tartarin de ct>!<>:
— Da, da, nici vorbă, nici un fel de amor propriu prostesc !
Dar hop ! şi suedezul ; el a plătit ca să-l ducă pe Mont-Blanc, nimic n-o să-i stea în cale s-ajungă acolo. Are să urce singur, dacă nimeni nu-1 însoţeşte.
— Laşi! Laşi !... adăugă el îndreptîndu-se spre călăuze, şi le repetă ocara cu acelaşi glas de strigoi cu caic s-aţîţa la sinucidere mai adineaurea.
—■ Las' c-o să vedeţi dacă sîntem laşi... Să ne legăm, şi la drum ! strigă căpetenia ghizilor.
De data asta, Bompard e cel care protestează cu energie. S-a săturat, ţine să-l ducă inapoi. Tartarin îl sprijină din răsputeri :
— Vedeţi doară că tinăru' usta-i ţicnit!... zbiară el, arăiind spre suedezul care a şi pornit-o cu paşi cit toate zilele sub folmotoacele de zăpadă pe care vîniul începe să le repeadă din toate părţile. Dar nimic n-o să-i mai oprească locului pe aceşti oameni socotiţi d pi nişte laşi. Marmotele s-au deşteptat, viteze, şi

Tartarin nu poate căpăta un Însoţitor ca să-l ducă împreuna cu Bompard, înapoi la Grand-Mulets. De altfel drumul e drept; trei ceasuri de mers punînd la socoteală o abatere dc douăzeci de minute spre a ocoli marea ruptură, dacă le e teamă s-o treacă numai ei singuri.

— Drace, da, ne-nspăimîntă ! face Bom'piard fără pic de ruşine, şi cele două caravane se despart.

Acum, tarasconezii sint singuri, înaintează cu băgare de seamă în pustiul de zăpadă, legaţi de aceeaşi funie. Tartarin înainte, bîjbîind cu pioletui, grav, pătruns de răspunderea ce-i revine, căutînd în asta un reazăm.

—Curaj! Sînge rece!... O scoatem la capăt!... strigă el într-una lui Bompard. Tot aşa şi ofiţerul, la luptă, şi-alungă frica, vînturînd -sabia şi strîgînd oamenilor săi:

—înainte... blestemaţilor!... nu toate gloanţele omoară !...

Iată-i în sfîrşit la capătul acelei teribile surpături. De-aici pînă la ţintă, nu mai au piedici prea serioase, dar bate vîntul, îi orbeşte cu vîrtejuri de zăpadă, mersul ajunge imposibil, cu primejdie de rătăcire.

— Să poposim o clipă, zice Tartarin. Un nămete uriaş de gheaţă le cască un adăpost la poalele lui; se vîră acolo, întind pătura căptuşită cu cauciuc a preşedintelui şi destupă clondirul cu ro>m, singura provizie pe care călăuzele n-au înşfăcat-o. Simt după asta puţină căldură şi bună dispoziţie, în vreme ce loviturile de piolet, din ce în ce mai slabe, colo pe înălţimii, le vestesc progresul expediţiei. Asta răsună în inima lui P.C.A. ca un fel de căinţă ca nu i>-a urcat pe Mont-Blanc pînă-n creierii lui.

— Cine'O sa afle? ripostează Bompard cu cinism. Hamalii au luat steagul cu ei; cei din Chamonix o să creadă că dumneata eşti...

— Ai dreptate, onoarea Tarasconului e salvată... conchise Tartarin pe un ton convins.

Dar stihiile se înverşunează, vîntul e uragan, zăpada cade potop. Cei doi prieteni stau muţi, bîntuiţi de ginduri sinistre, şi-amintesc de osuarul din vitrina unchiaşului de la han, jalnicele lui poveşti, legenda acelui turist american care a fost găsit sloi de frig şi tle foame, ţinînd în mina încleştată un carnet în care chinurile lui erau scrise pîna la cea din urmă zvîcnire ce făcu să-i alunece creionul şi să-i abată semnătura.

— Ai un carnet, Gonzayue?

Jar celălalt care înţelege fără lămuriri :

— A, *vai,* un carnet... Nu cumva crezi c-o să dau aici ortul popii, ca americanul ala... Repede, hai s-o pornim, să ieşim d-aici.

— Cu neputinţă ! La primul pas am fi spulberaţi ca un pai, zvîrliţi în cine ştie ce prăpastie.

— Păi atunci trebuie să strigăm ajutor, hanul nu-i departe... Şi Bompard în genunchi, cu capul afară din vizuină, asemenea unei lighioi ia păşune cînd mugeşte, urlă: Ajutor! Ajutor! Săriţi!

—La arme !... strigă la rindu-i Tartarin cu putere, cît mai din fundul rărunchilor, iar peştera rostogoleşte strigătul, ca un tunet.

Bompard l-apucă de braţ... Nenorocitule, sloiurile !... fot blocul s-a cutremurat, încă un suflu, şi masa asta de sloiuri grămadă se va nărui peste capetele lor. Ră- îuîn ţepeni, nemişcaţi, învăluiţi într-o fioroasă tăcere, străbătută deodată de un bubuit depărtat ce s-apropie, sporeşte, năpădeşte orizontul, se mistuie în sfîrşit sub pămînt, din prăpastie-n prăpastie...

— Bieţii oameni !... murmura Tartarin cu jindul la suedez şi la călăuzele sale înşfăcate, spulberate fără îndoială de avalanşă.

Iar Bompard clătinind din cap :

— Nici nouă nu ne merge mai bine ca lor. Intr-adevăr, starea lor era sinistra, necutezînd să

se mişte în vizuina lor de gheaţă, nici să dea piept cu viforniţa de-afară.
Ca să-i vire şi mai mult in sperieţi, din fundul văii urcă un lătrat de cîine urlind a pustiu. Deodată, Tar- tarin cu ochii cît cepele, tremurind din buze, apucă mîinile tovarăşului său şi privindu-1 cu înduioşare:
— Iartă-mă, Gonzague, da, da, iartă-mă. Te-am ocărit adineaurea, te-iam făcut mincinos...
— A, *văi!* Ce are a face asta ?
— Aveam drept la aşa ceva mai puţin ca oricine, căci multe minciuni am mai spus în viaţa mea şi, in ceasul acesta de pe urmă, simt nevoia să mă destăi- niiiesc, să mărturisesc faţă de toată lumea coţcăriile mele.
— Coţcării, dumneatale ?
— Ascultă-mă, prietene, întîi de toate, n-am ucis picior de leu.
— Asta nu mă miră... zice Bompard nepăsător. Ce trebuie să te frămînţi pentru aşa fleac?... Soarele nostru vrea aşa, ne naştem cu minciuna... *Ve* / eu... Spus-am eu vreun adevăr de cînd sînt pe lume?... Cum casc gura, sudul meu mă năpădeşte ca o dambla. Habar n-am despre oamenii de care vorbesc, de ţări, nu mi-a călcat niciodată piciorul p-aeoio. Şi din toate astea iese o aşa urzeală de născociri că nici eu însumi nu mă mai pot descurca din ea,
— Asta-i imaginaţia, păcatele mele, — oftează Tar-

tarin, — sin tem nişte mincinoşi din pricina imaginaţiei !

— Şi minciunile astea n-au făcut nicioflatii' rău cuiva, pe cînd un parşiv, un pizmăreţ ca CostecahJe...

— Să nu mai pomenim niciodată de ticălosu' ăsta ! îi taie vorba P.C.A. şi, cuprins pe neaşteptate de o izbucnire inimoasă: Ursită blestemată ! da' oricum, asta-i cam prost... Se opreşte la un gest de groază a lui Bompard... A, da, sloiurile... Şi coborînd tonul, silit să-şi descarce furia şoptind, bietul Tartarin ii trage la biesteme cu glas scăzut, într-o uriaşă şi comică strîmbătură a gurii: „Cam prost să mori în floarea vieţii din pricina unui nemernic care, în clipa asta, îşi ia tacticos jumătatea de ceaşcă la Ocolul oraşului !...

Insă în vreme ce blestemă, un luminiş se croieşte puţin cîte puţin în văzduh. Nu mai ninge, nu mai viscoleşte ; şi petice albastre se ivesc sfîşiînd cenuşiul cerului. Pornesc repede la drum, legaţi iar am'mîoi de funie; deodată, Tartarin care a luat-o înainte ca mai adineaurea se întoarce cu un deget pe buze:

— Da' ştii, Gonzague, tot ce vorbirăm rămir>e-ntre noi.

— Ei drăcie, te cred !

Plini de rîvnă, o iau iar la drum, afundîndu-se pînă la genunchi în omătul proaspăt căzut, care a înghi it in vata-i neprihănită urinele caravanei; de aceea T*PT*-tarin îşi consultă busola la fiecare cinci minute. Dar busola asta tarasconeză, obişnuită cu climatele calde, s-a congelat de cînd a sosit în Elveţia. Limba joacă alandala, cu neastîmpăr, nehotărîtă ; şi o ţin aşa tot inainte, aşteptînd să vadă înălţîndu-se deodată stin- riie negre de la Grands-Mulets, în albul uniform, tă-cut, printre piscurile, printre tancurile, printre dea'u- rile oarei împresoară, ii uimesc şi-i înspăimîntă, căci

albul acela ar putea ascunde văgăuni primejdioase sub tălpile lor.

— Sînge rece. Gonzague, sînge rece !

— Păi tocmai asta-mi lipseşte, răspunde Bompard plingăreţ. Şi geme : Aoleo, laba mea !... Aoleo, piciorul meu !... S-a isprăvii cu noi, nu mai ajungem niciodată...

Merg dc două ceasuri cînd, pe la mijlocul unui po- vîrniş de zăpadă prea greu de urcat, Bompard zbtar.l îngrozit;

— Tartarem, păi noi urcăm!

— Ei drăcie, văd bine că urcăm, ripostează P.C.A., gata să-şi piardă cumpătul.

— Totuşi, după capul meu ar trebui sd eohorî'Tt.

— Da, aşa e! Dar ce-ai vrea să fac? Haidem totuşi pînă-n vîrf, poate că vom coborî pe cealaltă parte.

Cobontră într-adevăr, şi încă cum!... Printr-un şir de sloiuri, de gheţari aproape drepţi, şi tocmai la capătul acestei seînteieri de albeaţă primejdioasă se zărea o cabană cocoţată pe o stincă, în nişte adâncimi

ce păreau cu neputinţă să le străbaţi. Era un azil unde trebuia ajuns înaintea nopţii, dcoarece rătăciseră drumul spre Grands-Mulets, dar oii ce opinteli, cu ce primejdii, poate !

— Numai să nu-mi dai drumu',

Gonzague...

— **Da' nici dumneata, Tartare/n.**

îşi dau sfaturile astea fără să se vadă, despărţiţi de **o** creastă de după care Tartarin a pierit, unul înain- tînd ca să urce, celălalt ca să coboare, încetişor şi cu groază. Nici nu-şi mai vorbesc, adunîndu-şi toate puterile, de teama unui pas greşit, unui alunecuş. De-

odată, cînd se afla doar la un metru de virf, Bompard aude un tipăt înfiorător al tovarăşului său, şi sinne totodată cum funia se întinde cu o

zvicnire puternică şi nelalocul ei. Cată să tina piept, să se agaţe, spre a opri pe tovarăşul sau deasupra hăului. Dar funia era veche, fară îndoială, căci deodată se curmă de-atila sforţare.

— Drace !

— Blestemăţie!

Aceste doua ţi(K*te se încrucişează sinistre, sfîsiind tăcerea şi pustiul, apoi o linişte înfiorătoare, o linişte de moarte pe care nimic n-o mai tulbură în nemărginirea zăpezilor neprihănite.

Pe înserate, un om semănînd parcă cu Bompard. o vedenie cu păru! zbirlit, plin de noroi, ud ciuciulete, sosea la hanul Grands-Mulets, unde-1 frictionară, îl încălziră, îl culcară, înainte de-a apuca să rostească alte cuvinte decît acestea, întrerupte de lacrimi, de pumni încleştaţi, ridicaţi către cer: „Tartarin... pierdut... funia ruptă..." înţeleseră in siirşit ce mare nenorocire se înlîmplase.

în timp ce bătrînul hangiu se jelea şi mai adăuga un capitol nou La pacostele muntelui, aşteptîud ca osuarul său să se îmbogăţească cu rămăşiţele accidentului. suedezul şi călăuzele sale, întorşi din expediţie, porneau în căutarea nefericitului Tartarin, cu fringhii, cu scări, cu tot dichisul unei salvări, dar vai I fără izblndă. Bompard, năucit parcă, nu putea să dea nici o lămurire sigură, nici asupra dramei, nici asupra locului unde se petrecuse. Se găsi numai Ia Dume de Gouter un crîmpei de funie rămasă într-o crestătură de gheaţă. Dar funia asta, lucru ciudat, era tăiată la cele două capete, parcă de un instrument ascult; ziarele din Chambery au reprodus întocmai

imaginea ei în paginile lor. In sfîrşit, peste opt zile de umblet, de cercetări conştiincioase, cînd

s-ajurise la convingerea că bietul preşedinte era de negăsit, pierdut pentru totdeauna, delegaţii deznădăjduiţi luară drumul Tarasconului, ducînd cu ei pe Bompard al cărui creier tulburat păstra urma unei teribile zguduiri.

— Nu-mi mai pomeniţi de asta, răspundea el cînd venea vorba de catastrofă, nu-mi mai pomeniţi, niciodată !

Fără doar şi poate, Mont-Blanc mai avea la răboj o victimă, şi ce victimă i

Xiv E P, I L O G

Nici că s-a văzut cîndva sub soarele vreunei ţări, parte de pămînt mai plină de simţire ca Tarasconul. Cîteodată, în toiul serbării de duminică, cu oraşul plin de lume, cu zvon de tamburine, promenada numai forfotă, smălţată de jupe verzi, stacojii, de marame arie- ziene şi, pe afişe mari, multicolore, anunţul luptelor pentru bărbaţi şi femei, a alergărilor da tauri din Camargue, e de ajuns ca un glumeţ să strige: „Păzea, cîine turbat!...“ sau: „Un bou, scăpat!...“ şi toată lumea o ia la fugă, se îmbrînceşte, intră în sperieţi, uşile se închid cu toate zăvoarele, transperantele pocnesc ca de furtună, şi iată Tarasconul pustiu, mut, ţipenie, amorţit, pînă şi greierii ascultînd ghemuiţi.

Aşa arăta în dimineaţa aceea cînd nu era,

totuşi, nici sărbătoare, nici duminică : prăvăliile închise, casele posomorite, pieţele şi pieţişoarele, parcă mai mari

din pricina tăcerii şi a singurătăţii.‘„Vasta siletitio"'[1], zice Tacit descriind Roma la îiimormîfitarea lui Ger- mariicus, şi citatul cu Roma sa în doliu se potrivea eu atît mai bine Tarasconului cu cît în clipa aceasta se făcea o slujbă de moarte pentru sufletul lui Tartarin la catedrală, unde mulţimea norodului îşi jelea eroul, 'dumnezeul ei, nebiruitul cu muşchi criţă, rămas in gheţari, la Mont-Blanc. Şi în timp ce marşul funebru îşi împrăştia notele apăsătoare pe străzile pustii, domnişoara Tournatoire, sora doctorului, care şedea mereu acasă fiind suferindă, privea afară şi asculta bătaia clopotelor, ţintuită într-un fotoliu mare, aproape de'le- reastră. Casa Tournatoire-ilor se afla pe drumul dinspre Avignon, cam in faţa celei a lui Tartarin ; vederea acestei locuinţe ilustre al cărei locatar nu se va mai întoarce niciodată, grilajul grădinii pentru totdeauna închis, totul, pînă şi cutiile micilor lustragii savoiarzi iînşiraţi aproape de poartă, răscolea inima bietei infirme, pe care o pasiune ascunsă pentru eroul tarasco* nez o chinuia de mai bine de treiceci de ani.

O, ascunzişuri ale unei inimi de fată bătrină !

Bucuria ei era să-i pîndească trecerea la ore regulate şi sa se întrebe : „Unde se duce oare ?“, să-i observe schimbările în îmbrăcăminte, dacă-şi punea costumul de alpinist sau îşi lua jacheta verde de culoarea şarpelui. Acum n-o să-l mai vadă niciodată. Era lipsită şi de mîngîierea de a se duce să se roage pentru el, împreună cu toate doamnele din oraş.

Deodată, fata lungăreaţă de cal bălan a domnişoarei Tournatoire se roşi puţintel ; ochii ei spălăciţi, cu cearcăne trandafirii, se holbară peste măsură în timp ce mîna-i uscăţivă cu zbîrcituri grozave făcea un semn

[1] O liniate alo/r.,in'rînyăJ.,are-(în-nmua latină). (N.R.)'

ÎSD

al crucii cit toate zilele. El, el era, furişîndu-se de-a lungul zidurilor de cealaliă parte a şoselei... Intîi crezu ca-i o vedenie... Nu, chiar Tartarin în carne şi oase, gălbejit insa, obidit, trenţos, ţinînd-o pe lingă ziduri ca un oropsit, ori ca un hoţ. Dar spre a lămuri ivirea asia furişată la Tarascon, trebuie să ne întoarcem la Mont-Blanc, la Dome de Gouter, chiar în clipa cîn-d — cei doi prieteni aflindu-se fiecare de o paris şi de a'ta a Domului — Bompard simţi cum legătura ce-i unea se întinde brusc, aşa ca prin căderea unui corp.

în realitate, funia se prinsese între două sloiuri, şi Tartarin, simţind aceeaşi zguduiiură, crezu şi el că tovarăşul său se ducea de-a berbeleacul, il tîra. Atunci, în această minută supremă... cum să-i spunem, mare dumnezeule!... în chinurile spaimei, uitind aminrioi jurămîntul solemn de la hotelul Batiet, cu o aceeaşi mişcare, cu acelaşi gest instinctiv, curmară' funia, Bompard cu cuţitul lui, Tartarin cu o lovitură de pio- lel ; spăimîntaţi apoi de crima lor, încredinţaţi şi unul şi altui că-şi jertfiseră prietenul, o luară la fugă în direcţii opuse.

Cînd spectrul lui Bompard se ivi la Grand-Muleis, cel al lui Tartarin poposea la cantina din Avesailles. Cum, prin ce minune, după cîte prăbuşiri, alunecări ?... Numai Mont-Blanc ar fi putut s-o spună, căci bietul P.C.A. rămase două zile într-o desăvîrşită năuceală, neputînd să scoată măcar o iotă. De cum se intremă, îl coborîră la Courmayeur care-i Chamonixul italienesc. La hotelul unde trase spre a se pune bine pe picioare, nu se vorbea decit de o fioroasă catastrofă întîmplală la Mont-Blanc,

aidoma accidentului de la Cervin : încă un alpinist înghiţit prin ruptura funiei.

încredinţat că era vorba de Bompard, Tartarin snun- cit de rermişcări nu mai cuteza să dea ochi cu delega-

tia, nîci să se întoarcă acasă. De pe acum vedea pt toate buzele, în loate privirile : „Cain, ce ai făcut cu fratele tău Totuşi, lipsa de bani şi de primeneli, brumele lui septembrie ce se apropiau şi goleau hotelurile îl siliră să pornească la drum. La upma urmei, nimeni nu-1 văzuse fapiuind crima ! Nimic nu l-ar putea opri să născocească cine ştie ce poveste; şi hălăduind pe cele drumuri, începea să se împace cu sine însuşi. Dar în preajma Tarasconului, cînd zări licărind sub cerul albastru linia fină a Alpinilor, toate-1 năpădiră : ruşinea, remuşcarea, teama de justiţie; şi ca să ocolească vilva unei sosiri în piină gară, coborî la ultima staţie înainte de oraş.

A ! frumoasa asta şosea tarasconeză, albă ca ghiocul şi scîrţîind de colb, fără alt umbrar decît stîlpii şi sîr- fnele de telegraf, pe calea asta triumfală pe unde păşise în fruntea alpiniştilor săi ori a vînătorilor săi de şepci, cine l-ar mai fi recunoscut pe el — aprigul, fercheşul — sub ţoalele astea zdrenţuite şi murdare, cu privirea asta temătoare de drumeţ, pîndind jandarmii ?... Era zăduf, măcar că s-apropia toamna, şi harbuzul pe care-1 cumpărase de la un grădinar i se păru nespus de gustos, mîncîndu-1 la umbra pipernicită a căruciorului, în timp ce ţăranul tuna şi fulgera împotriva gospodinelor din Tarascon, cu toatele lipsind din piaţă în dimineaţa aceea „din pricina unui prohod ce se slujea pentru unul din oraş, prăpădit într-un fund de văgăună, tocmai colo în munţi... *Te!* auzi cum trage clopotele... s-aude d-aicea...“.

Nici o îndoială, pentru Bompard cobora bălăn-gani- lnl ăsta lugubru de moarte, legănat

de un vînt călduţ peste cîmpia singuratică.

Ce acompaniament, la întoarcerea marelui bărbat 5n patria sa !

După un minut, cînd poarta grădiniţei repede deschisă, se-nchise iar, şi Tartarin se regăsi acasă, vă* zînd potecuţele mărginite de merişori, greblate şi curăţele, bazinul, fîfltîna tîşnitoare, peştii roşii forfotind la scrîşnetul nisipului sub paşii Iui, şi uriaşul baobab în ghiveciul lui de rozetă, o duioasă tihnă, căldura culcuşului său de iepure de cîmp îl învălui ca o pază bună după atitea primejdii şi isprăvi. Dar clopotele, afurisitele de clopote îşi întăriră dangătul şi năvala sunetelor joase şi cernite îi dădu iar un junghi în inimă. Ele îi grăiau în chip funebru : Cain, ce-ai făcut cu fratele tău ? Tartarin, ce s-a ales de Bompard?...". Atunci, fără să cuteze o mişcare, s-aşeză pe marginea încinsă a micului bazin şi rămase acolo, nemaiştiind de dînsul, prăbuşit, spre marea îngrijorare a peştilor roşcovani.

Clopotele nu mai sună. Tinda catedralei, plină de zvon adineaurea, e lăsată milogelilor calicimii, rîn- duită în dreapta şi stingă, şi nemişcării sfinţilor de piatră. După sfîrşitul slujbei religioase, tot Tarasconul se îndreptă spre Clubul Alpinilor unde, într-o şedinţă solemnă, Bompard trebuie să facă istoricul catastrofei, să dea amănunte asupra ultimelor momente ale lui P.C.A. Afară de membri, cîţiva privilegiaţi, armală, cler, nobilime, negustori de vază, iau loc în sala de conferinţe, ale cărei fereslre date în lături, îngăduie fanfarei oraşului, instalată jos, pe peron, să însoţească cu cîteva acorduri eroice său de jelanie

discursurile acestor 'domni. O gloată nemaipomenită se' grămădeşte în jurul muzicanţilor, se înalţă în vîrful picioarelor, cu gîturile întinse, căntînd să prindă cîteva frînturi din şedinţă ; dar ferestrele sînt prea sus şi nimeni n-o să poată vedea nimic din ce se petrece, afară doar de doi- trei mucaliţi, cocoţaţi într-un cogeamite platan, şi zvîr- lind de-acolo in formaţii cum ai arunca siinbtirî de cireşe din virful pomului.

— *Ve,* Coslecalde carc se screme să plingă. A, golanul ! el ocupă acum fotoliul... Şi bietul Bezuquet, cum îşi suflă nasul! Ce roşii i-s ochii !... *Te !* S-a pus un zăbranic la drapel... Şi Bompard care vine sare masă cu cei trei delegaţi... Pune ceva pe birou... Acum vorbeşte... Tare frumos trebuie să fie ! Uite cum bocesc cu k'ţii !...

Intr-adevăr, înduioşarea îi cuprindea pe toţi, cu cit Bompard înainta, in povestirea lui fantastică. A ! ii revenise memoria, de asemeni şi imaginaţia. După ce s-a înfăţişat pe el şi pe ilugtru-i tovarăş pe piscul Mont- Blanc, fără călăuze, căci toţi refuzaseră să-i urmeze, înspăiminlaţi de urgia vremii — singuri ei, cu steagul ftlfiînd timp de cinci minute pe cel mai înalt pisc ai Europei... povestea acum —• şi cu cîtă emoţie — co- borîrea plină de primejdii şi prăbuşirea : Tartarin pră- luişindu-se într-un.îund de văgăună, iar el, Bompard, legîndu-se, spre a.explora prăpastia, în toată lungimea ei, de o funie de’ două sute de picioare.

— Mai bine de douăzeci de ori, domnilor, da’ ce spui ?... mai bine de nouăzeci de ori am cercetat acest ahis de gheaţă, fără a putea ajunge pînă la nefericitul nostru preşedinte a

cărui trecere o constatam totuşi prin aceste cîteva sfărîmăturf lăsate în crestăturile gheţei...

Vorbind» desfăşura pe covorul mesei o ciosvîrlă de falcă, cuiva peri din barbă, un petic de jiletcă, o cataramă de la cozondroace ; ai fi zis că-i osuarul de la Grands-Mulets.

In faţa acestei exhibiţii, adunarea nu-şi mai putu stăpîni îndurerarea ; pînă şi inimile cele mai împietrite, partizanii lui Costecalde şi persoanele cele mai grave,

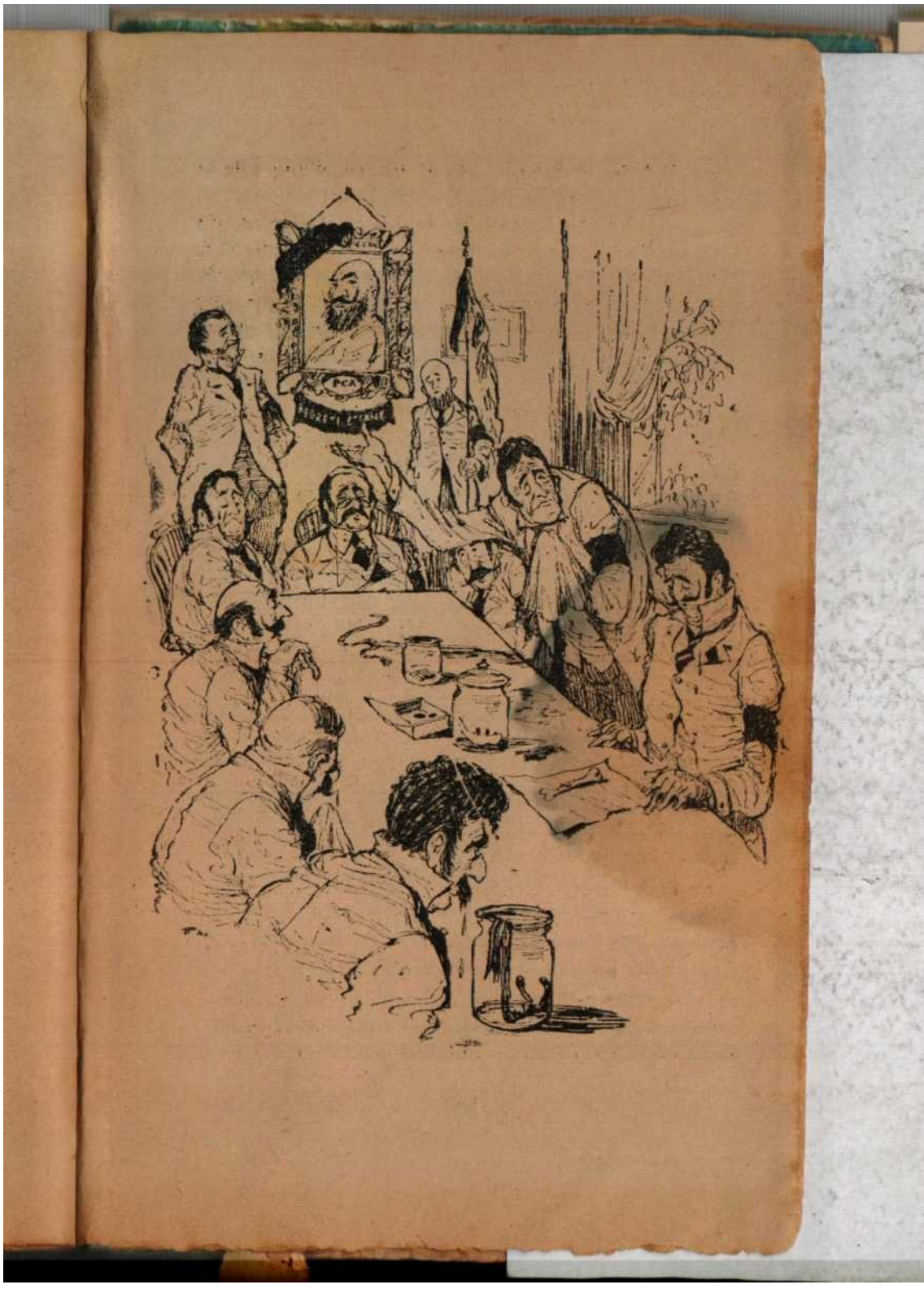

Cambalalctte notarul, doctorul Tournatoire, vărsau adevărate lacrimi, mari cît nişte dopuri de carafă. Doamnele invitate scoteau ţipete sfişietoare pe care le întreceau mugetele cu **sughiţuri** ale **lui Excourbanies,** behăielile **lui** Pascalon, **în** timp ce marşul **funebru al** fanfarei ţinea isonul **cu** un bas tărăgănat şi fioros.

Atunci, cînd văzu emoţia, cutremurul ajuns la culme, Bompard puse capăt istorisirii lui, arătînd cu un mare gest de îndurerare în spre fărîmăturile din borcane ca spre nişte piese de convingere :

—Şi iată domnilor şi scumpi concetăţeni, tot ce-am izbutit să mai găsesc din ilustrul şi prea iubitul nostru preşedinte... Restul, ni-1 va reda gheţarul peste patruzeci de ani.

Voia tocmai să dea lămuriri, pentru persoanele ignorante, cu privire la recenta descoperire făcută asupra mersului regulat al gheţarilor, dar scîrţiitul uşiţei din fund îl întrerupse-;^intra cineva: Tartarin, mai străveziu ca o arătare şflui Home, drept în faţa oratorului.

—*Ve !* Tartarin'!...

—*T6L..* Gonzague'...

Şi rasa aceasta e intr-aUt de ciudată, crede atît de uşor în poveştile cele mai de necrezut, în gogoşiie sfruntate şi repede respinse, că sosirea marelui bărbat ;>le cărui moaşte încă mai zăceau pe birou nu pricinui în sală decît o mediocră uimire,

—E o încurcătură, aida de! zise Tartarin uşurat, radios, cu mina pe umărul omului pe care credea că-l omorisc. Am făcut Mont-Blâncul din două părţi. M-sm suit pe un

versant, am coborit pe celălalt; şi asta a dat loc părerii că am pierit.

N[T]u mărturisea că al doilea versant îl făcuse pe spinare.

— Al naibii, Bompard ! zise Bezuquet. Ne-a întors pe dos totuşi cu povestea lui... Şi toţi rideau, îşi strîn- geau mîinile, în timp ce afară muzica, pe care zadarnic încercau s-o facă să amuţească, o ţinea într-una cu marşul funebru al lui Tartarin.

— *Ve!* Costecalde, ce galben e !... murmură Pasca- lon către Bravida, arătîndu-i-i pe armurier care se ridica spre a ceda fotoliul fostului preşedinte, al cărui chip blînd era scăldat de raze. Bravida, mereu sfătos, zise încet de tot, privindu-1 pe Costecalde prăbuşit, readus la rangul lui de subaltern :

— Soarta lui papa Mărar, a ajuns din cal, măgar.

Şi şedinţa continuă.

C U P R I N S

Prefaţă . . i i ■ . > . • . . * 5

MINUNATELE ISPRĂVI ALE LUI TARTARIN

DIN TARASCON

Inii iul episod LA TARASCON

I CiFădisa cu baobab . . . .Ib
II Privire generală asupra cinstitului tîrg al Tarasconitlui. Vînătorii de şepci.....li
III Nul N'ul Nul Urmare la privirea generaţi asupra cinstitului tirg al Tarasconului 21
IV Aia ! ! !..... , ■ < 20
V Cînd Tartarin mergea la cJub 2M
VI Cei doi Tartarini ...».....31
\ll Europenii la Şanhai. Marele coinert. T ii Larii. Tartarul din Tarascon să fie un înşelător ? ft\irajul . 3!
\'l II Mcnageria Mita ine. Un leu din Atlas la Tarascon. Fioroasa şi măreaţa întrevedere , 3?
IX Ciudatele eiecte ale mirajului 4-
X In ajunul plecării 45
tl Lovituri de sabie, domnilor, lovituri de sabie!... şi nn împunsături de ac I.....47
XII Despre ce fu vorba în căsuţa cu baobab .... -r.i
XIII Plecarea.....54
XIV Portul Marsiliei. îmbarcarea I îmbarcarea 1 . . 58

Episodul al doilea

LA TURCALEŢI ACASA

I Traversarea. Cele cinci poziţii ale fesului. Seara zilei a treia. Indurare 1 , , . . fii
II La armei La arme! 01
II! Invocaţie către Cervantes. Debarcarea. Unde-or fi turcaleţii? Nici urmă de turcoleţi! UwaniHgiro . 63
IV Cea dinţii pindâ . . . ; « *t t* » s •
V Poc !... Poc !.....
VI Sosirea femelei. Luptă groaznică. „La înlîlnirea iepurilor”.....
VII Povestea unui omnibus, a unei maure şi a unui şirag de flori de iasomie .
VIII I.ei ai Atlasului, dormiţi!..... ■
IX Prinţul Gregory de Montcncgro . . . . . .
X Spune-mi numele tatălui tău, iar eu îţi voi spune cum se cheamă floarea asta
XI Sidi Tart'ri ben Tart’ri .....
XII Ni se scrie din Tarascon .

M treilea episod LA LTV1 ACASA

I Diligenţele în surghiun . . . . . * •
11 Se iveşte un domn mărunţel . . . . . .
III O mănăstire de lei . . f . . . î • »
IV Caravana la drum . .
V Pînda pe înserate într-o pădure de leandri . >:
VI In sfîrşit..... *
VII Catastrofe peste catastrofe
VIII Tarascon I Tarascon I .
TARTARIN IN ALPI
I APARIŢIA LA R1G1-KULM CTNE?
Ce se vorbeşte la o masă dc şase sute tacîmuri. Orez şi prune uscate. Un bal improvizat. Necunoscutul se iscăleşte în registrirl hotelului. P.C.A. . . . »
II TARASCON, CINCI .MINUTE OPRIRE
Clubul Alpinilor. Explicaţia lui P.C.A. Iepuri de crescătorie şi iepuri de cîmp. Iată testamentul meu. Siropul de cadavru. Cea dirrtîi ascensiune. Tartarin îşi scoate ochelarii
III ZARVA PF. RIGI
Sînge rece! Sînge rece! Con ml din Alpi. Ce află Tartarin la oglinda sa. deşteptîndu-se. Nedumerire: se caută o călăuză prin telefon . . . . . .
IV PE VAPOR PLOUA
Eroul tarasconez aduce slavă umbrelor odor morţi. Adevărul despre Wilhelm Tell. Dezamăgire: T-arta- rin din Tarascon n-a existai niciodată *J e t* Bompard !“
V DESTĂINUIRI INTR-UN TUNEL , ₛ$ₛ . 205
VI PASUL BRONIG
Tartarin cade în niîinile anarhiştilor. Dispariţia unui tenor italian şi a unei frîngliii fabricată la Avignon.
Noi isprăvi ale vînătorului de şepci. Poc 1 Poc 1 , 211
VII NOPŢILE LA TARASCON. UNDE-I TARTARIN ?
îngrijorare. Greierii de pe promenadă îl recheamă pe Tartarin. Martiriul unui mare sfînt tarasconez Clubul Alpinilor. Ce se petrece la farmacia din pie- ţişoară.
„Vino-ncoa, Bezuquet 1“.....220
VIII DIALOG DE NEUITAT INTRE JUXGFRAU SI TARTARIN.
Un salon nihilist. Duelul cu un cuţit de vînătoare.
Vis înfiorător. „Pe mine mă căutaţi, domnilor ?“ Ciudata primire făcută de hotelierul Meyer delegaţiei larasconeze.....
.....210
IX LA CAPRA CREDINCIOASA , î . , . 251
X URCUŞUL PE JUNGFRAU.
Aoleu, boii I Cîrligele Kennedy nu merg, lampa cu ţeavă, de asemeni. Apariţia unor oameni mascaţi la vila Clubului Alpin. Preşedintele în văgăună. îşi lasă acolo ochelarii. Pe piscuri. Tartarin ajuns zeu. 265
XI LA DRUM SPRE TARASCON 1
Lacul Geneva. Tartarin propune o vizită Ia carcera lui

Bonnivard. Scurt dialog între trandafiri. Toaiă ceata la arest. Nefericitul Bonnivard. Unde s-a dat de e anume Iunie fabricată la Avignon 281
XII HOTELUL BALTET DIN CHAMONIX. Miroase a usturoi 1 Despre întrebuinţarea funiei în cursele alpestre. Shake-hands 1 Un elev al lui Scho- penhauer. La popasul A\arilor-Catîri. Tartarin, trebuie să-ţi vorbesc...“ 298
XIII CATASTROFA ....., 3 1 5
XIV EPILOG 3 2 9

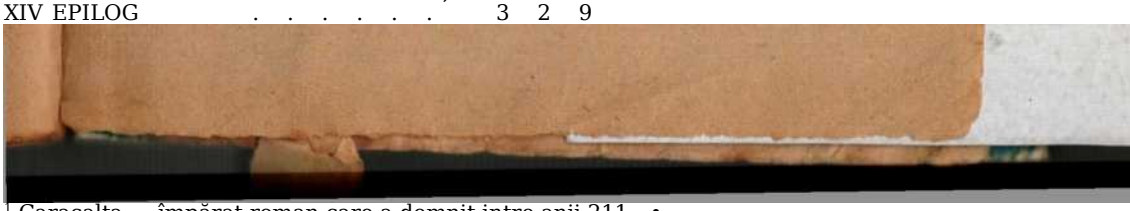

[1] Caracalta — împărat roman care a domnit intre anii 211—• 217 *e. n.,* punînd la cale un şir imreg de asr.s na'ie. (N.R.)
i Kif — praf d:n frunze dc cinepă din Indii, amestecat cu tutun (N.R.j
* Conquiatador — cuceritor, învingător (în limba spanioli'). (RR) , -
[1] Joc de cuvinte bazat pe asemănarea fonetică între cuvintele „calabre" şi „cadavre" (în pronunţarea lor franţuzească). (N.R.)
2 Frumos, oh, frumos... (în limba germană). (N.R.).
[3] Fu osîndit de regele Dane- j că.regele islandez Necding... mareei, Harold cel cu dinţi al-i (in limba germană). (N.R.) baştri... (în limba franceză). |
[1] ..La drum ! — Gata ! — Haidem ! — înainte !" franceză, engleză, italiană, nemţească în original).
[2] Bseşişi (în limba germană'). (N.R.).
[1] Pronunţarea greşita de către germani a cuvintelor franceze : „Vive la France" (Trăiască Franţa). (N.R.)
' Ca ceva văzut (în latineşte). (N R.)
[1] Pantofi de lemn. (N.R.)
[1] Ctntec de jelanie ce se improvizează la înmormintari, iri Corsica. (N.R.)